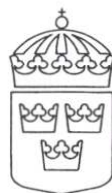

Riksdagens protokoll

1993/94:24

Tisdagen den 16 november

Kl. 14.00 – 16.40
18.00 – 21.25

Protokoll
1993/94:24

1 § Justering av protokoll

Svar på frågor

Justerades protokollen för den 8, 9 och 10 november.

2 § Ledighet

Tredje vice talmannen meddelade att *Bengt Dalström* (nyd) ansökt om ledighet för FN-uppdrag under tiden den 18 november – den 17 december.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Vivianne Franzén* (nyd) skulle tjänstgöra som ersättare för *Bengt Dalström*.

3 § Svar på fråga 1993/94:14 om utvecklingen i Ryssland

Anf. 1 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Hans Göran Franck har frågat mig vilka risker det finns att Ryssland varaktigt utvecklas i odemokratisk riktning med allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter och hur regeringen vill främja demokratiseringsprocessen.

Höstens politiska kris i Ryssland bottnade i motsättningarna mellan en grundlag och ett parlament, tillkomna under det sovjetiska enpartisystemet, och en president som nyligen fått sitt mandat bekräftat i en folkomröstning. Reformpolitiken och försöken att komma ut ur krisen genom parlamentsval blockerades. President Jeltsins åtgärd att upplösa det gamla parlamentet och utlysa nyval var ett försök att bryta dödläget och rimmade enligt vår uppfattning väl med den demokratiska grundprincipen att folkviljan bäst kommer till uttryck i fria val.

Krisen kulminerade den 3 och 4 oktober i ett uppror som slogs ned av militär. Det är tragiskt att våld kom till användning och att så många människoliv gick till spillo, men ansvaret för blodsutgjutelsen måste i första hand läggas på dem som med våld försökte vrida klockan tillbaka och hejda demokratis-

Svar på frågor

ringsprocessen. I själva verket kan det vara befogat att tala om ett försök till statskupp.

Det är vår förhoppning att valförberedelserna skall fortsätta i en lugn atmosfär där olika politiska meningsriktningar kommer till tals. Sverige utgår från att demokratins spelregler och respekten för mänskliga rättigheter skall iakttas fullt ut.

Undantagstillståndet har glädjande nog upphävts, och ett partiväsen börjar växa fram. För demokratin är det viktigt att partier och massmedier fritt får framföra sina åsikter. Samtidigt saknar Ryssland under sin övergång från diktatur till demokrati ännu ett fast regelverk för massmedier och partier. Därför får en del av regeringens åtgärder ad hoc-karaktär. Så har exempelvis organisationer och massmedier som propagerade för våld och antisemitism förbjudits.

Det är dock positivt att företrädare för de stora oppositionspartier som avstängdes efter valet nu ändå får möjligheter att kandidera i valet och att tidningen Pravda återigen kan komma ut. Det har också givits löften om att alla partier som deltar i valet skall få tilldelning av TV-tid.

De problem i form av sjunkande levnadsstandard, växande brottslighet och bristfällig rättsordning som Ryssland nu upplever kan enligt vår mening bara övervinnas av en regering med ett klart folkligt mandat. Vi hoppas därför att valet skall resultera i en demokratiskt förankrad regering som förmår fullfölja övergången från ett ineffektivt och resursslösande system till en marknadsekonomi som bättre tillgodoser befolkningens behov. Ett parlament som speglar folkmajoritetens värderingar är också bäst skickat att stifta de lagar som krävs för att Ryssland skall bli en rättsstat där den enskilda medborgarens fri- och rättigheter skyddas.

Ryssland har inbjudit Sverige och andra länder att tillhandahålla valövervakare vid decembervalet. Vi är också, som tidigare, beredda att på andra sätt bidra med våra erfarenheter av hur en demokratisk rättsstat fungerar och vid behov framföra våra synpunkter, även kritiska sådana, på hur demokratin och de mänskliga rättigheterna tillvaratas i Ryssland.

Ytterligare en viktig väg för att främja Rysslands utveckling till ett demokratiskt samhälle och en rättsstat är den samarbetsprocess som inletts mellan Ryssland och Europarådet. På sikt syftar detta samarbete till att Ryssland skall kunna tas upp som fullvärdig medlem i Europarådet.

Naturligtvis finns det risker förenade med de väldiga omvandlingar som pågår i Ryssland. Hur stora de riskerna är kan vi för dagen inte bedöma. Rysslands öde avgörs främst av ryssarna själva. Vad Sverige kan göra är att tillsammans med andra länder ge ett kraftfullt stöd åt demokratiseringsprocessen och utvecklingen mot en rättsstat. Det är också vad vi försöker göra efter bästa förmåga och i många olika former. Vi kommer att fortsätta både det biståndet och uppmaningarna till Rysslands regering att följa de demokratiska spelreglerna.

Anf. 2 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Utvecklingen i Ryssland är i vissa avseenden tragisk och djupt oroande. Rysslands parlament, som Sveriges riksdag har haft flitigt utbyte med, är

upplöst. Inget fungerande parlament har funnits sedan Boris Jeltsin genom dekret övertog all makt. Maktövertagandet skedde med tillgripande av undantagstillstånd och utgångsförbud. Boris Jeltsin har på ett uppseendeväckande och klandervärt sätt återtagit en uttrycklig utfästelse att i mitten av 1994 utlysa presidentval.

En rad tidningar har förbjudits, demonstrationsfriheten har inskränkts, rättsväsendet fungerar inte och allvarliga övergrepp förekommer i stor omfattning mot domare, åklagare, poliser och advokater. Den organiserade brottsligheten växer lavinartat och sprider sig till grannländer, även till Sverige. Vissa källor uppger att även regeringsadministrationen är infiltrerad av maffians tentakler. Organisationer för mänskliga rättigheter har framfört åtskillig kritik mot maktutövningen. Amnesty International rapporterar om brutal behandling och misshandel av gripna i häkte i samband med händelserna i oktober i år.

Det var något förvånande att statsminister Carl Bildt för någon tid sedan förklarade att Sverige stöder Rysslands medlemsansökan i Europarådet. Nu säger utrikesministern att det gäller på sikt. Uttalandet är problematiskt, eftersom det minskar Europarådets möjligheter att utöva press på Ryssland för att man skall genomföra sådana reformer och förändringar som befordrar och påskyndar demokratiseringsprocessen. Är det verkligen regeringens uppfattning att Ryssland i dag uppfyller kvalifikationerna för inträde i Europarådet?

Anf. 3 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! I mitt svar lyfte jag särskilt fram att det har inletts en s.k. samarbetsprocess mellan Ryssland och Europarådet. Vi menar att det är mycket väsentligt att man den vägen får en dialog och en diskussion. Jag tror att denna samarbetsprocess kan få ökade möjligheter att avsätta positiva resultat också när valen i december öppnar möjligheterna för regeringen och ett nyvalt parlament att skapa en institutionell ram för ett demokratiskt rättssamhälle. Det är det som behövs. Det behövs en ny konstitution i Ryssland. Det behöver också skapas en institutionell ram för ett demokratiskt rättssamhälle.

När dessa möjligheter öppnas genom de allmänna valen är det vår förhoppning att detta kommer att leda till att Ryssland kan komma att upptas som fullvärdig medlem i Europarådet. Sverige har alltid gett uttryck för att vi vill hålla på den standard som Europarådet har.

Anf. 4 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Det är det senare som är viktigt i det här sammanhanget, att den standard som Europarådet skall upprätthålla följs och att stadgar och statuter strikt hålls. Enligt min mening kan man än så länge inte säga att Ryssland uppfyller de krav som står angivna. Därför är det så viktigt att man inte, på det sätt som statsministern gjorde, lovar ut ett ställningstagande på förhand. Nu är det särskilt viktigt att vi kan utöva all tänkbar press för att Ryssland skall kunna bli en fullvärdig demokrati.

Det är bra att det i frågesvaret sägs att man fullt ut måste visa respekt för de mänskliga rättigheterna. Detta är inte delbart. Det är också ytterligt vik-

tigt att man skapar förutsättningar för detta genom ett aktivt stöd, men också genom kritik.

Anf. 5 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag vill bara understryka att Ryssland nu står inför sina första riktigt fria val sedan det kommunistiska tyranniets tid. Ryssland står också inför att anta en ny konstitution. Det är alldeles klart att man befinner sig i en övergångstid, som skapar sina speciella problem. Det är viktigt för oss att i denna situation stödja de demokratiska krafterna och även uttrycka våra mycket starka förhoppningar om att vi skall få se en process som leder till ett demokratiskt rättssamhälle. Denna process måste ju fullföljas också efter det att valen har ägt rum.

Anf. 6 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Nu står vi inför valet den 12 december. Valförberedelserna är i full gång. Jag hör till dem som är föreslagna att vara valobservatörer. Det är mycket viktigt att det blir en allsidig övervakning av detta val. Vi skall inte bara övervaka själva valet, utan vi skall också göra iakttagelser och studier av det som sker runt omkring.

Nu gäller det verkligen att det kommer fram objektiv, saklig, information om situationen. Det finns en tendens att man underskattar de svårigheter som finns och att man håller tillbaka kritiken. Det tycker jag är olyckligt. Det viktiga är inte att säga att man stöder den och den personen. Det viktiga är att stödja demokratin, de mänskliga rättigheterna och förutsättningarna för detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på frågorna 1993/94:22 och 146 om inrikes strider i Turkiet m.m.

Anf. 7 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig vilka initiativ regeringen avser ta inom internationella forum såsom FN, ESK och Europarådet för att få slut på inbördeskriget i Turkiet. Ingela Mårtensson har frågat mig vad Sverige kommer att göra för att demokratiska val skall kunna genomföras i sydöstra Turkiet nästa år. Jag avser att besvara dessa frågor i ett sammanhang.

Berith Erikssons fråga syftar på striderna i sydöstra Turkiet mellan PKK-gerillan och turkisk militär, vilka har intensifierats sedan PKK i maj bröt sin vapenvila. PKK:s attacker och militärens motattacker har lett till en upptrappning av övergreppen mot den civila befolkningen. Åtskilliga byar har attackerats och rivits, varpå befolkningen har sett sig tvungen att flytta till städerna eller de västra delarna av landet, vilket har skapat nya sociala spänningar. Under den senaste tiden har även skollärare, turister, journalister och representanter för politiska partier blivit mål för våld och hot i regionen. På grund av det upptrappade våldet finns det på vissa håll en oro för att de

lokalval som skall genomföras i de sydöstra provinserna i mars inte kommer att kunna genomföras.

Herr talman! Det är viktigt att skilja på kurdfrågan och PKK. Turkiet har en rätt att bekämpa terrorism, men detta måste ske inom ramen för demokratiska principer och rättsstaten. Sverige betraktar inte PKK som legitim företrädare för kurderna i Turkiet och accepterar inte dess metoder. Samtidigt anser vi att kurdernas mänskliga och kulturella rättigheter måste respekteras. Turkiet hör, som medlem i ESK och Europarådet, hemma bland de europeiska demokratierna, varför vi har höga krav på landet när det gäller respekten för mänskliga rättigheter. Erfarenheterna visar att respekten för mänskliga rättigheter inte är ett hinder, utan ett av flera redskap, i arbetet för att bekämpa terrorism. Det är angeläget att den politiska viljan att öka respekten för mänskliga rättigheter, som på senare år funnits i Turkiet, inte försvagas på grund av det upptrappade våldet i de sydöstra provinserna. Respekten för mänskliga rättigheter är en återkommande punkt på dagordningen vid våra bilaterala kontakter med Turkiet. Jag hade själv tillfälle att diskutera ämnet med president Demirel, vice premiärminister Karayalcin och utrikesminister Cetin vid mitt besök i Ankara i oktober.

Herr talman! Av de internationella organisationerna är det hittills Europarådet som främst har behandlat situationen i sydöstra Turkiet. Denna organisation har bl.a. fasta mekanismer för att behandla brott mot mänskliga rättigheter, såsom den enskilda klagorätten till domstolen för de mänskliga rättigheterna i Strasbourg och tortyrkommitténs rapporter om landets efterlevnad av den europeiska tortyrkonventionen. De inbördes striderna i sydöstra Turkiet har hittills inte tagits upp i organisationer som FN eller ESK.

Däremot har ESK:s parlamentarikerförsamling diskuterat frågan vid sitt möte i Helsingfors i juli och i slutdeklarationen rekommenderat medlemsländernas parlament att utse delegationer för att observera kurdernas situation i Turkiet. Som vi alla vet är det ofta svårt att behandla konflikter av detta slag i internationella organisationer där skilda intressen gör sig gällande. Initiativ som redan från början bedöms sakna utsikter till framgång kan, om de ändå görs, motverka sitt syfte. Karaktären av konflikten i sydöstra Turkiet gör att den är svår att få upp på de internationella organisationernas dagordning. Turkiet anser att konflikten består i legitim bekämpning av terrorism, varför man sannolikt inte skulle medverka till att frågan tas upp i internationella forum. Även det faktum att kurdfrågan berör icke ESK-länder som Irak, Iran och Syrien försvårar dess hantering i ESK.

Frågan om den kurdiska befolkningens ställning och rättigheter i Turkiet bör lösas genom fredliga medel och dialog. Sverige fortsätter att noggrant följa utvecklingen i frågan, även med avseende på lokalvalen i mars. Jag utgår ifrån att den turkiska regeringen kommer att vidta alla åtgärder för att dessa val skall kunna genomföras.

Anf. 8 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Jag vill börja med att påpeka att vapenvilan var ensidigt proklamerad av PKK och att den möttes av Turkiet med fortsatt mördande av civila och med förstörelse av byar.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

I det här fallet måste ju grunden till problemet angripas. Den finns i landets konstitution. Exempelvis förbjuds politiska partier att över huvud taget tala om att det inom republiken Turkiet finns minoriteter av olika nationaliteter och att det finns olika religioner, kulturer och språk osv.

Undantagstillståndet, och lagarna runt det, omöjliggör också en fredlig lösning. Det gör att det är omöjligt att starta en dialog och den vägen få en lösning på problemet. Man måste titta på detta för att se hur Turkiet egentligen bryter mot internationella konventioner.

Utrikesministern säger att Sverige inte betraktar PKK som en legitim företrädare för kurderna i Turkiet och att Sverige inte accepterar dess metoder. Det är vi överens om. Men i dag gick det exempelvis ut i turkisk radio att statsministern krävde att immuniteten för HEP-delegaterna i parlamentet skulle upphävas. Utrikesministern var i Turkiet och pratade med företrädare för Turkiet. Hade de någon plan för hur man skulle gå till väga för att lösa detta på en fredlig väg genom förhandlingar?

Anf. 9 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag ber också att få tacka för svaret.

Bakgrunden till min fråga var att jag för några veckor sedan träffade borgmästaren i Cizre i turkiska Kurdistan. Han tog just upp att situationen har blivit betydligt allvarigare – frågesvaret visar också på att situationen har spetsats till och att den i dag är mer eller mindre ohållbar. Han oroade sig särskilt för att de kommunala valen kanske inte skulle kunna genomföras, därför att man i både press och parlamentet har diskuterat att det kanske inte går att genomföra dem. Man kan undra om Turkiet verkligen är en demokrati om det inte går att genomföra demokratiska val. Det finns en stor oro bland befolkningen för att det i stället blir militären som tillsätter de poster som de folkvalda skulle ha.

Jag undrar också vad företrädarna för Turkiet sade i de bilaterala överläggningar som vår utrikesminister hade i Turkiet. Turkiet måste ju ändå vara intresserat av att det blir en lösning av detta problem. Det kan ju inte fortsätta som nu, med ständiga upptrappningar.

Därför undrar jag: Har Turkiet motsatt sig att man tar upp denna fråga inom ESK? Såsom ett internationellt organ skulle ESK kunna hjälpa till för att på diplomatisk och politisk väg försöka finna lösningar på situationen.

I sitt svar talar utrikesministern om en "rättsstat". Men Turkiet fungerar inte såsom en rättsstat för minoriteterna i sydöstra Turkiet. Det är inte bara fråga om våld, utan rena avrättningar sker utan att domstolar har varit inkopplade. Framför allt den civila befolkningen, som inte är engagerad i PKK eller på annat sätt, blir en måltavla för detta inbördeskrig.

Anf. 10 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Först vill jag besvara Ingela Mårtenssons fråga. Jag tror att möjligheterna att genomföra lokalvalen i sydöstra Turkiet den 27 mars 1994 är goda. Jag delar hennes bedömning att det är viktigt att de kan äga rum. De kommer med stor sannolikhet att påverkas av firandet av det kurdiska nyåret veckan före. För att valen inte skall inställas är det naturligtvis viktigt

att detta firande inte utnyttjas för provokationer utan får bli ett lugnt firande.

Erfarenheterna från andra situationer i andra länder visar att våld alltid är ett hot mot de demokratiska processerna. Det är ett konstaterande som vi måste göra.

I mina överläggningar med de turkiska representanterna framförde jag – vilket jag också har redogjort för i mitt svar – den svenska synpunkten att varje stat har rätt och skyldighet att bekämpa terrorism. Men detta måste ske med respekt för rättsstaten och för demokratins principer. Det är naturligtvis oroande att också övergreppen mot de mänskliga rättigheterna ökar i detta läge av våldsupptrappning. Detta är mycket beklagligt, vilket jag också framförde med stor skärpa till de turkiska ledarna.

Anf. 11 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Våldet och dödandet i de kurdiska provinserna i dag är förfärligt. Fler människor dör där dagligen än i t.ex. Sarajevo. Det kommer ständigt uppgifter från olika källor. Mänskliga rättighetsorganisationens redogörelse för de senaste åtta månaderna fram till augusti är verkligt skrämmande. 760 medlemmar av PKK-gerillan, 472 militärer och 270 civila har dödats. 388 personer har avrättats utan rättegång. 158 byvakter har dödats, varav 10 har dött av tortyr.

Det måste vara möjligt att utröna och eliminera grundorsakerna till detta upptrappade våld. Turkiet har inte gjort särskilt mycket för att arbeta i denna riktning.

Anf. 12 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Skall jag tolka utrikesministern så, att det inte finns möjlighet att ta upp denna fråga inom ESK? ESK skall ju ändå verka förebyggande och bidra till freden. Nu pågår ju ett inbördeskrig här. ESK, som skall verka för säkerheten i Europa, borde med all kraft engagera sig i vad som pågår i sydöstra Turkiet. Även när det gäller valövervakning finns det instrument inom ESK. Skulle man inte kunna tänka sig att ESK skickade en emissarie redan i samband med firandet av det turkiska nyåret och sedan en i samband med valet? Är detta möjligt?

Anf. 13 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Det är väldigt viktigt för mig att här i kammaren få förmedla min bestämda tro att en dialog med de turkiska ledarna och myndigheterna i dessa frågor har stor betydelse. Jag har själv fört en sådan dialog och kommer säkert att få flera tillfällen att föra den. På detta sätt skall naturligtvis det internationella samfundets engagemang i fråga om de mänskliga och kulturella rättigheterna och en demokratisk utveckling i Turkiet vara mycket starkt. Vi har pekat på att karaktären på konflikten i sydöstra Turkiet med dessa speciella drag av terrorism gör det svårt att föra upp den på de internationella organisationernas dagordning.

Anf. 14 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Frågan blir intressant också i ett litet större perspektiv, eftersom Turkiet nu framhåller att PKK för närvarande har stöd av Syrien, Iran,

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Irak och Armenien. Det tyder inte på att striderna kommer att minska. I stället är det stor risk för att striderna trappas upp. Vi får inte göra det misstaget att vi inte ingriper i tid utan väntar på att det blir än värre.

Anf. 15 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag är fullt på det klara med att många olika grupperingar och inte bara PKK utför terrordåd. Det finns ju också andra grupper vilkas verksamhet kan betecknas såsom terrorism. Detta får dock inte hindra att man försöker finna en lösning som inte är våldsam. Därför vill jag gärna upprepa min fråga: Tror utrikesministern att det finns någon möjlighet för ESK att sända en delegation inför valet, eller är det utsiktslöst?

Anf. 16 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag har tidigare betonat – och vill åter betona – både det svenska engagemanget i denna fråga liksom det internationella samfundets ansvar. Jag har samtidigt pekat på svårigheterna att föra upp denna fråga med dess klara inslag av terrorism på olika internationella organisationers dagordning.

På Ingela Mårtenssons fråga om ESK:s möjlighet att sända en delegation vill jag svara att det i hög grad beror på om vi får en begäran från Turkiets regering om valobservatörer. ESK arbetar ju med konsensusprincipen såsom huvudprincip.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1993/94:75 om stödet åt svenska medborgare som fängslats utomlands

Anf. 17 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Hans Göran Franck har frågat mig hur det svenska stödet åt fängslade svenskar utomlands genomförs i praktiken och vilka prioriteringar som görs.

Ett av utlandsmyndigheternas åligganden är att hjälpa svenskar som berövats friheten utomlands. Under tiden från gripande till dess dom meddelas är huvuduppgiften att se till att den misstänkte får ett rättsskydd som så långt som möjligt motsvarar det som vi har i Sverige. Ett primärt rättssäkerhetskrav är att den som berövats friheten erbjuds hjälp med att skaffa försvarsadvokat och tolk. Självklart gäller detta alla typer av brott. Några prioriteringar görs således inte.

Om den åtalade döms till fängelse och domen vinner laga kraft, är uppgiften att se till att den dömda får en så dräglig tillvaro som möjligt i fängelset. Besök ordnas regelmässigt. Vid behov skall utlandsmyndigheten ordna med adekvat kost och, om det behövs, läkar- och tandvård.

När det finns formella möjligheter att få straffverkställigheten överförd till Sverige, upplyses den dömda om förutsättningarna. UD sköter sedan ansökan till domslandet.

Ibland kan det vara befogat att vidta ytterligare åtgärder. Då måste ett

antal faktorer övervägas. Domslandets maktutövning gentemot utlänningar begränsas av de grundsatser i allmän folkrätt som kräver att denna maktutövning håller internationell standard. Det betyder att utlänning har rätt till ett rättegångsförfarande och en strafftillämpning som tillgodoser grundläggande rättssäkerhetsgarantier och inte diskriminerar honom. Om dessa grundsatser inte följs av domslandet, kan det vara befogat att överväga en intervention genom diplomatiska kanaler. Om domslandets rättsordning väsentligen skulle skilja sig från vår egen, kan detta vara ett skäl till agerande.

1973 års lag om bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m. föreskriver att den som stadigvarande vistas utomlands skall erhålla bistånd endast om särskilda skäl föreligger. I ett sådant fall får styrkan av den dömdes anknytning till Sverige, släktrelationer etc., vägas in. Om en utlandssvensk råkat ut för frihetsberövande i ett land som har en rättsordning och ett rättssväsende som starkt avviker från svenska förhållanden, kan det finnas sådana särskilda skäl som avses i 1973 års lag.

Självklart spelar också förhållandena i fängelset i domslandet och den dömdes hälsotillstånd en viktig roll vid en bedömning av huruvida fallet skall tas upp på ett extraordinärt sätt.

Jag kan försäkra Hans Göran Franck att UD och utlandsmyndigheterna lägger ner ett omfattande arbete för att tillvarata och skydda våra medborgares intressen i utlandet.

Anf. 18 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Det innehåller en hel del allmän information som kan vara av värde för många i utsatt belägenhet.

Bakgrunden till min fråga är att svenskar som sitter eller har suttit i fängelse utomlands har behandlats med olika grad av intresse från Utrikesdepartementets sida. Det är tydligt att aktiviteten har ökat då det funnits en stark opinion, som i fallet med de tre svenskar som satt fängslade i Irak. I andra fall, där det offentliga intresset varit mindre eller litet, har insatserna varit mer begränsade.

Många har frågat sig varför regeringen inte har varit mer aktiv i fallet Annika Östberg – framför allt efter regeringsskiftet i USA. Förutsättningarna för att nå resultat bör vara betydligt större efter det att USA fått en ny demokratisk president. Här bör förnyade ansträngningar göras. Jag förväntar mig initiativ på hög nivå. Vad är utrikesministern beredd att ytterligare göra för egen del i detta fall?

Ett annat fall gäller svenske medborgaren Ömer Altay Yygit som nyligen satt häktad i Tyskland. Där hotades han av utlämning. Det anmärkningsvärda i det fallet var att Utrikesdepartementet inte hade underrättat honom om att Turkiet gjort en utlämningsanmälan mot honom.

Anf. 19 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! När det gäller de tre svenskarna i Irak var det fråga om en rättsordning som väsentligen skiljer sig från vår egen och en dom som enligt vår rättsuppfattning inte stod i rimlig proportion till gärningen. Gärningen skulle sannolikt ha betraktats som en förseelse hos oss.

Det fanns således mycket starka skäl att rikta en vädjan om benådning till

de irakiska myndigheterna. Jag tycker inte att vi på UD skall skämmas för det starka engagemang som vi lade ned för att få Iraksvenskarna loss.

Fallet Annika Östberg har varit aktuellt för UD ända sedan december 1983. De av mina medarbetare som har att jobba med dessa frågor försäkrar att det finns få konsulär- och rättsfall där UD lagt ned så omfattande arbete som när det gäller Annika Östberg. I detta fall handlar det om att försöka få en strafföverföring till Sverige.

Anf. 20 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag klandrar inte alls regeringen för de insatser som gjordes när det gäller frigivningen av de tre svenskarna i Irak. Det var tvärtom mycket angeläget att man satte in ett starkt agerande. Det borde kanske ha gjorts på ett tidigare stadium, men det var ändå viktigt.

Jag hänvisade inte till detta fall för att säga att regeringen skall göra mindre, utan för att säga att den skall göra mer i andra fall.

Jag undrar verkligen om utrikesministern inte kan ta nya initiativ när det gäller Annika Östberg. Det behövs att någon på hög nivå tar initiativ. Jag tycker inte att jag riktigt fått svar på frågan om vad utrikesministern själv är beredd att göra på den punkten.

Jag gjorde för några år sedan ett besök hos svenska kyrkan i USA. Där framfördes åtskillig kritik mot hur man hjälpte svenskar som satt i fängelse.

Anf. 21 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Den som är ansvarig för sådana här fall på UD – Örjan Ländelius – har varit i Washington för samtal med myndigheterna. Det var för ungefär sex veckor sedan. Därmed kan man säga att vi startar en dialog med den nya administrationen. Jag är inte helt övertygad om vad regeringsskiftet i Förenta staterna innebär, Hans Göran Franck. Men självfallet skall vi ta vara på de eventuella speciella möjligheter som regeringsskiftet ger. Vi har alltså inlett en dialog också med myndigheterna i Washington.

Eftersom Hans Göran Franck efterlyser initiativ från vår sida vill jag berätta att justitieminister Gun Hellsvik och jag själv i ett gemensamt brev till Kaliforniens guvernör nu har riktat en ny vädjan i fallet Annika Östberg vad gäller överföringen till Sverige.

Det är möjligt att även använda detta brev för att ta upp en förnyad dialog med administrationen i Washington. Det är vår avsikt.

Anf. 22 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Den dialogen med administrationen i Washington tycker jag skall komma till stånd så snart som möjligt. Jag uppfattar att utrikesministern är beredd att göra något, men jag tycker att det bör ske skyndsamt. Annika Östberg har suttit alldeles för länge i fängelse. Det är hög tid att agera snabbt.

Det finns enligt min mening anledning att göra en mer grundlig översyn av rutiner och praxis. Den redovisning som offentliggjordes för en tid sedan är bra, men det finns alltid en risk för att det kan gå en viss slentrian i sådana här ärenden.

Jag uppfattar utrikesministern så, att hon är beredd att ägna större uppmärksamhet åt dessa frågor i fortsättningen. Det är bra.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

6 § Svar på frågorna 1993/94:71 och 93 om arbetslöshetsersättning och deltidsarbete

Anf. 23 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Göte Jonsson och Arne Jansson tar upp samma problemställning, och jag besvarar därför deras frågor i ett sammanhang.

Enligt uppgifter i massmedier har en arbetslös elektriker nekats rätt till arbetslöshetsersättning på grund av att han blivit återanställd på deltid hos sin tidigare arbetsgivare. Mot denna bakgrund har Göte Jonsson frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta så att halvtidsarbete blir möjligt i anslutning till begränsad arbetstillgång. Arne Jansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att förhindra händelser av denna art.

I den nuvarande lagstiftningen finns det ingenting som hindrar att en tidigare heltidsarbetande med ersättning från arbetslöshetsförsäkringen "fyller ut" mellanskillnaden mellan lönen från deltidsarbetet och lönen från det tidigare heltidsarbetet. Det finns för övrigt ett stort antal arbetslösa som gör på detta sätt.

Det av frågeställarna redovisade fallet påfordrar enligt min bedömning inte några regeländringar. Fallet är en fråga för AMS som är tillsynsmyndighet över arbetslöshetskassorna.

Anf. 24 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på frågan. Jag förstår att arbetsmarknadsministern inte kan kommentera ett enskilt fall, men det finns ändå anledning att se på situationen och utgångsläget.

Ett litet familjeföretag i Alsterbro fick arbetsbrist och var tvunget att permittera en person. Efter ett tag fick man möjlighet att anställa vederbörande på halvtid.

Den anställda i fråga var tacksam för detta och var beredd att återgå till halvtidstjänstgöring under förutsättning att han fick arbetsmarknadsersättning för den resterande halvtiden. Detta förvägrade man honom från fackets sida. Man sade: 40 timmar eller ingen ersättning alls.

Detta tycker jag är utomordentligt märkligt. Visserligen finns det kollektivavtal. Här försöker vi att skapa sysselsättning genom en massa olika åtgärder från samhällets sida och även från företagets sida. I stället för att säga nej borde man från fackets sida var tacksam för att det skapas arbeten, även om det bara är fråga om halvtidsarbeten. Man saboterar faktiskt vederbörande anställds möjlighet att arbeta på ett riktigt sätt.

Vi moderater går ofta ut och kritiserar, vilket också arbetsmarknadsministern har gjort, om möjligheterna i samband med arbetslöshet inte utnyttjas. Man skall inte överutnyttja ett socialt trygghetssystem – inte heller inom ar-

betsmarknadsområdet. I det fallet kritiserar vi den enskilde. Men här är det facket som agerar så, att man inte får ta ett halvtidsjobb.

Jag menar, herr talman, att detta fullständigt strider mot det allmänna rättsmedvetandet ute i samhället när det gäller möjligheten och förutsättningen att få arbete.

Jag vill fråga arbetsmarknadsministern: Anser inte arbetsmarknadsministern att det finns anledning att vidta åtgärder om det uppstår flera liknande fall? Man har här knäsat en princip som det har varit mycket diskussion om. Om flera liknande fall inträffar blir situationen från samhällets synpunkt alldeles orimlig, men framför allt från den enskilde arbetstagarens synpunkt sett, eftersom denne inte vill något hellre än att arbeta.

Anf. 25 ARNE JANSSON (nyd):

Herr talman! Också jag ber att få tacka ministern för svaret. Göte Jonsson har nog sagt det mesta. Men jag vill ställa en liten delfråga till ministern.

Det inslag som sändes i TV har av Svenska elektrikerförbundet anmälts till Radionämnden. Elektrikerförbundet skriver bl.a. att man har ett avtal som innebär att det bara skall vara heltidstjänster och att deltidstjänstgöring är förbjuden, utom i det fall där man har laglig rätt till en sådan, exempelvis i samband med delpension, deltidssjukskrivning eller sjukpensionering. Inom Elektrikerförbundet redogjorde man för att inga arbeten skapas där utan att man bara utför arbeten. Det som jag tycker är så märkligt är att man på Elektrikerförbundet säger: Om man inte kan ta heltidsjobb, kan vi klara oss utan den här typen av företag.

I dag, när allting skall göras för att underlätta sysselsättning och för att skapa jobb, är det ganska fantastiskt att facket blockerar möjligheterna för företag att utvecklas och för individer att ta anställningar som passar dem och därigenom över huvud taget kunna göra någon nytta i samhället. Får man verkligen blockera företag på det här sättet?

Anf. 26 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Detta ärende skall prövas av AMS. Jag har underrättat mig om detta. Ärendet skall avgöras under december månad. Under pågående process avvaktar jag. Men det är mycket klart att jag noga kommer att följa vad beslutet blir.

Anf. 27 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det beskedet. Jag har förståelse för att arbetsmarknadsministern inte kan gå in i just det skede när Försäkringsdelegationen skall pröva ärendet. Jag har fått uppgiften att det skall ske den 2 december.

Vi som riksdagsledamöter, herr talman, möts varje dag av demonstrerande byggnadsarbetare på gatan här utanför. Man ställer krav på Sveriges riksdag att skapa nya jobb.

Här är det fråga om en broderorganisation till Byggnadsarbetareförbundet som blockerar jobben. Må så vara att det är ett litet jobb i liten skala och i liten omfattning.

Men det är inte omfattningen, herr talman, som är det intressanta. Det

intressanta är den skrämmande principiella inställning som facket visar i det här fallet. Man tar inte samhällsansvar, man visar inte hänsyn gentemot den enskilde medlemmen och den enskilde som är arbetslös och som inget hellre vill än att gå in i ett arbete. Man visar heller ingen respekt för de småföretag som är så viktiga, inte minst inom denna bransch. Jag tycker att det är utomordentligt anmärkningsvärt.

Än en gång, herr talman, ber jag att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Jag är övertygad om att arbetsmarknadsministern skall följa ärendet på ett riktigt och positivt sätt.

Anf. 28 ARNE JANSSON (nyd):

Herr talman! Jag tackar också arbetsmarknadsministern för det avgivna svaret att ärendet skall utredas under kommande månad. Jag hoppas då att vi inte bara får reda på hur det har utretts utan också vilka konkreta åtgärder man kan vidta för att komma runt detta problem, därför att det är onekligen ett problem. Det är inte bara fråga om ett fall, utan man kan nysta upp många fall där precis samma sak händer. Skall vi då skapa förutsättningar för arbete, skall inte bara en part göra detta, utan då måste alla parter göra det.

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Rent allmänt är det så, att småföretag och nya entreprenörer kommer att spela den stora, avgörande rollen när vi skall återgå till en fullgod ordinarie arbetsmarknad. Då måste alla våra regler anpassas så, att de verkligen passar små och medelstora företag.

Jag kan för min del inte acceptera att man uttalar förakt för mindre företag. Dessa måste äras och uppmuntras.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1993/94:112 om arbetslöshetsersättningen

Anf. 30 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Drygt 200 arbetare vid LKAB har erhållit uppsägning med återanställningsgaranti, för att gruvarbetarna skall kunna få arbetslöshetsersättning och omväxlande arbeta fram till pensionsåldern.

Claus Zaar har frågat mig vad jag ämnar vidta för åtgärder för att förhindra det beskrivna förfarandet vid LKAB.

Som minister kan jag inte lägga mig i handläggningen av visst enskilt ärende. Det är i första hand Arbetsmarknadsstyrelsen som i egenskap av tillsynsmyndighet över arbetslöshetskassorna har att avgöra om det av Claus Zaar beskrivna förfarandet står i överensstämmelse med gällande bestämmelser.

Det förekommer på arbetsmarknaden att det träffas uppgörelser om olika speciallösningar som innebär att de offentliga trygghetssystemen får bära en stor del av kostnaderna för övertalig personal.

Rent allmänt vill jag framhålla att jag anser att det strider mot god sed när

två parter gör upp om ett förfarande som innebär att en tredje part får stå för kostnaderna, t.ex. skattebetalarna. Regeringen har därför i den nyligen framlagda propositionen om en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (prop. 1993/94:80) lagt fram förslag som försvårar lösningar som innebär att kostnaderna vältras över på tredje man.

Anf. 31 CLAUS ZAAR (nyd):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Men jag tror att vi har kommit litet snett. Jag avsåg nämligen att diskutera smittoeffekten av det ärende som har kommit upp. Såvitt jag har förstått är det första gången som man har haft så långa perioder med omväxlande arbetslöshetsersättning fram till pensionsåldern, där man för att kunna uppnå möjligheten att hela tiden få arbetslöshetsersättning har använt uppsägningar med återanställningsgaranti som en möjlighet.

Det som bekymrar mig är vad som kan hända när andra ser att detta fungerar. Det bekymrar mig också att ett företag som skickar ut information om att det går så väldigt bra för företaget vidtar sådana här åtgärder och skyfflar över ekonomin på tredje man. Vi har fått information om att företaget har ett starkt delårsbokslut. Detta stämmer illa med tanke på att man har satt sådana här system i funktion. Detta är, om det smittar av sig, väldigt farligt. I dag är 14,9 % av gruvarbetarna arbetslösa. Skulle samtliga börja arbeta efter detta system, kommer det att spridas även till nästa grupp. Jag är mycket oroad över tendensen att utnyttja regelsystemen till bristningsgränsen och att sedan skjuta över kostnaderna på tredje man, som i det här fallet är skattebetalarna. Vi vet ju att Arbetsmarknadsfonden inte har någon god ekonomi.

Anf. 32 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Våra sociala trygghetssystem kostar stora summor pengar varje år. I många av systemen är det svårigheter med finansieringen, och därför är det mycket viktigt att de inte överutnyttjas.

Tyvärr möts jag av exempel på att företag på olika sätt kringgår detta. Sådana luckor måste steg för steg fyllas igen. Ett sådant steg är t.ex. det skärpta arbetsvillkoret, som nu skall behandlas av riksdagen. Med ett sådant blir det litet dyrare att fylla denna typ av notor.

Jag förutsätter också att Arbetsmarknadsverket som tillsynsmyndighet noga studerar det här. Självfallet kommer också jag att följa upp saken. Om detta blir något genomgående, som man börjar med i ganska unga år, strider det mot alla principer.

Anf. 33 CLAUS ZAAR (nyd):

Herr talman! Nu kommer vi in på trygghetssystemet. Vad som nu har diskuterats är att problemen skulle flyttas över till socialbidragssystemen om vi genomförde en förändring snabbt. Det är en mycket svår avvägning att bestämma hur man skall göra.

I det här fallet, när företaget går bra, skall företaget ta ansvar och inte göra så här över huvud taget. Vi måste väl kunna få till stånd en moral, en etik i företagen, som innebär att man inte skall utnyttja de statliga förmå-

nera till bristningsgränsen. Det måste finnas en anständig gräns för utnyttjandet.

Jag är inte övertygad om att detta är det enda företaget. Jag är mycket orolig för att det kan sprida sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

8 § Svar på fråga 1993/94:73 om butikerna i glesbygd

Anf. 34 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Bengt Hurtig har frågat mig om jag avser att ta några initiativ för att förhindra att ännu fler lanthandlare försvinner i glesbygden. Han hänvisar bl.a. till Tiptjänsts planer på att dra in tipsombud i glesbygd.

Vid en frågedebatt här i kammaren mellan Inga-Britt Johansson och mig för en månad sedan, diskuterade vi de olika hot mot dagligvaruförsörjningen som föreligger och då bl.a. Tiptjänsts planer.

Mitt svar innebar att jag utgår ifrån att överläggningar mellan Konsumentverket och Tiptjänst utmynnar i att konsekvenserna för glesbygdsbutikerna beaktas på ett ansvarsfullt sätt. Jag sade också att den för Tiptjänst ansvarige ministern Bo Lundgren och jag själv noga skall följa frågan.

Jag vill därutöver säga att den aktuella Tiptjänstfrågan bara är ett av många problem som glesbygdsbutikerna har att hantera. Möjligheten att få leveranser till butiken, ersättningsnivån för ombudskap osv. är andra problem. För Bengt Hurtigs information vill jag nämna att jag inbjudit representanter för såväl grossistsidan som ombudssidan till två separata träffar den närmaste tiden. Jag avser då att informera mig om nuläget och eventuella förändringar som förestår. Givetvis kommer jag då att betona vikten av att glesbygdsbutikerna på olika sätt ges en ansvarsfull behandling. Jag kan slutligen också lova Bengt Hurtig att glesbygdsfrågorna kommer att ägnas stor vikt i den kommande regionalpolitiska propositionen, och då är givetvis tryggheten av varuförsörjningen i glesbygd en viktig del.

Då Bengt Hurtig, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Karl-Erik Persson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 35 KARL-ERIK PERSSON (v):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret på Bengt Hurtigs fråga.

Jag vet att arbetsmarknadsministern är och förblir en vän av glesbygden och glesbygdsbutikerna. Jag hoppas innerligt att man tar detta i beaktande när Tiptjänst nu går över till det s.k. on-line-systemet. Det kostar glesbygdsbutikerna tiotusentals kronor att införa systemet. Samtidigt lämnar vi regionalpolitiskt stöd till vissa glesbygdsbutiker för att de skall få vara kvar. Det är ju litet snett. Vi lämnar stöd för att de skall bedriva varuhandel; finns det inga varor, finns det ingen affär.

Om Tiptjänst effektiviserar sin verksamhet undandrar man samtidigt

glesbygdsbutikerna deras möjligheter att vara kvar. Ny teknik kan inte få innebära pålagor på tiotusentals kronor på glesbygdsbutikerna.

Det är inte heller någon bra miljöpolitik att tvinga människor att åka kanske tiotusentals mil. Spel och dobbel – och därmed framför allt Tiptjänsts verksamhet – är trots allt viktigt för många människor i detta land, även för glesbygdsborna. Om Tiptjänst lägger ner den här verksamheten innebär det, trots att butikerna får glesbygdsstöd, att människor åker till en större centralort där de har möjlighet att lämna in sina tipslappar.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1993/94:97 om sysselsättningen i Vetlanda kommun

Anf. 36 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Catarina Rönnung har frågat mig om regeringen avser att stödja etableringen av den s.k. marknads- och medieakademin i Vetlanda.

Bakgrunden till frågan är att regeringen mottagit ansökningar om stöd till vad man kallar en marknads- och medieakademi dels från Vetlanda kommun, dels från Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Regeringen har remitterat ansökningarna till NUTEK för yttrande. Regeringen kommer inte att ta ställning till ansökningarna förrän detta yttrande föreligger, och jag kan därför i dagsläget inte kommentera frågan närmare.

Anf. 37 CATARINA RÖNNUNG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Den ansökan om regionalpolitiska medel om 3 miljoner till Vetlanda kommun som länsstyrelsen ingivit till departementet har nu remitterats till NUTEK. Jag kan bara hoppas att detta för frågan framåt i positiv riktning. Eftersom kommunens representanter uppvaktade ministern redan i våras, utgår jag ifrån att denna ansökan tas upp till realbehandling så snabbt som möjligt.

En dramatisk omsvängning av utkomstförutsättningarna har ägt rum i vår kommun. Tidigare var den själva hjärtpunkten i en blomstrande trähusindustri. Nu är den oerhört hårt drabbad, dels av lågkonjunkturen, dels av den drastiska nedskärning av räntesubventionerna som regeringen drivit igenom.

Prognosen för byggandet är dyster. Därför behöver näringslivet en injektion av nyföretagande för att långsiktiga och strukturella problem inte skall lägga sin förlamande hand över kommunen.

Kommun, länsstyrelse, arbetsförmedling och det lokala näringslivet står bakom den marknads- och medieakademi som nu kommit i gång med sin verksamhet. Länsstyrelsen och vi alla är av den uppfattningen att projektet drivs med stor kraft och sakkunskap. Samarbete har inletts med gymnasiet, och sonderingar har gjorts med högskolevärlden.

Akademien tillhandahåller kvalificerade marknadsförings- och säljutbildningar, specialsydda kurser med spetsutbildningar, där avancerad dator- och

videoteknik används för grafisk produktion. Film- och videoproduktion m.m. erbjuds. Den 22 november startar en kurs med 48 deltagare.

Kort sagt: Detta är ett angeläget projekt, unikt i Sverige för sin bredd och mångfald i utbildningen, till nytta för näringslivet och för min kommun. Jag hoppas därför på ett positivt besked i sinom tid.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

10 § Svar på fråga 1993/94:100 om avreglering av elmarknaden

Anf. 38 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Elvy Söderström har frågat mig om jag inom ramen för den pågående parlamentariska beredningen kommer att göra en analys av de regionalpolitiska konsekvenserna av en avreglerad elmarknad.

Låt mig först konstatera att avregleringsfrågorna är viktiga i ett regionalpolitiskt perspektiv. En utgångspunkt för arbetet är att förändringarna skall utformas på ett sådant sätt att viktiga samhällsintressen, t.ex. att bevara eller skapa förutsättningar för utveckling i alla regioner, beaktas. Arbetsmarknadsdepartementet samordnar de regionalpolitiska frågorna i samråd med berörda departement. Inom Näringsdepartementet genomförs nu en analys av bl.a. de regionalpolitiska konsekvenserna av en avreglering av elmarknaden. Regeringen kommer att presentera sina överväganden i en proposition i vår.

När det sedan gäller arbetet i den regionalpolitiska referensgruppen kommer det i första hand att inriktas på att ge information om det underlagsmaterial som tagits fram och de synpunkter som kommer fram i den pågående remissomgången. Jag tycker att det är angeläget att vi sedan kan ha en öppen debatt i gruppen om vilka slutsatser som kan dras från det framtagna materialet.

Anf. 39 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern, tillika den regionalpolitiskt ansvarige i regeringen, för svaret. Men jag måste få komplettera med ytterligare frågor. Jag är inte riktigt klar över vad svaret innebär.

Arbetsmarknadsministern och jag delar naturligtvis uppfattningen att det är av stor regionalpolitisk vikt att det finns tillgång till säker, bra och billig energi för alla i hela landet som behöver energi. Vad menar arbetsmarknadsministern med att den regionalpolitiska referensgruppen har som främsta uppgift att ge information om underlagsmaterialet? Jag måste få veta: Information till vem? Jag hoppas att referensgruppen i första hand skall ge information till regeringen, så att regeringen kan ha denna information som underlag när den tar fram sina propositioner.

Jag vill också veta vad arbetsmarknadsministern menar med detta om den öppna debatten i gruppen. Jag håller med om att det är viktigt med en öppen debatt, därför att jag har många frågor när det gäller denna avreglering. Men vilken grupp syftar arbetsmarknadsministern på i sitt svar?

Flera än jag har ställt sig frågan: Hur kommer den framtida kostnadsbil-

17

den för investeringar i glesbygd att se ut när det gäller tillgången på elström? Kommer de vattenkraftsproducerande områdena, som samtidigt utgör glesbygd, att få betala högre elpriser i framtiden än de mer tätbefolkade områdena? Jag skulle kunna ställa en lång rad frågor som jag och många med mig tycker att det är viktigt att få svar på innan det fattas något beslut om avreglering av elmarknaden.

Anf. 40 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Så sent som förra veckan hade jag ett personligt sammanträffande med Vattenfalls ledning, då jag ställde en mängd frågor. Jag förde också en diskussion med Vattenfall – det är ju en stor aktör, men inte den enda. Det är Näringsdepartementet som har den stora sakkunskapen på det här området, och man har tagit på sig att göra den regionalpolitiska analysen. Det arbetet kommer jag naturligtvis mycket noga att följa.

När det gäller den parlamentariska gruppen har det tagits fram ett mycket omfattande material inför propositionsarbetet. Det rör sig om ett tiotal dokument. När jag talar om en öppen debatt efter det att sakfrågorna har diskuterats, avser jag att den skall hållas inom den parlamentariska gruppen och utgöra ett underlag inför den proposition som skall tas fram.

Anf. 41 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Herr talman! Då blev det något klarare vad arbetsmarknadsministern menade. Men trots allt känner jag oro inför den proposition som kan komma om avreglering av elmarknaden. Denna oro hyser jag, därför att andra företrädare för regeringen så tydligt har uttalat sin vilja att avreglera elmarknaden. Ibland har jag haft en känsla av att det får gå hur fort som helst, utan att man beaktar de regionalpolitiska konsekvenserna. Det är viktigt att alla gör sitt bästa, så att de inte blir de konsekvenser som alla är oroliga för.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1993/94:118 om företagshälsovården

Anf. 42 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Barbro Westerholm har frågat mig hur länge vi skall vänta på parternas förhandlingar om företagshälsovården.

Under vårriksdagen informerade jag riksdagen om en aviserad proposition om företagshälsovård. Jag meddelade att jag ville avvakta resultatet av pågående förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter innan jag tar initiativ till ett förslag till riksdagen.

Inom den kommunala sektorn har parterna i en särskild överenskommelse, träffad i maj 1993, redovisat ett gemensamt synsätt i fråga om kompetens inom arbetsmiljö- och rehabiliteringsområdet omfattande såväl resurser i linjeorganisation som interna och externa expertresurser. Inom den privata sektorn har träffats ett antal avtal, och förhandlingar pågår inom ytterligare ett antal avtalsområden.

Min principiella uppfattning i denna fråga, vilken också delas av arbets-

marknadens parter, är att den långa tradition som finns med olika samarbetsavtal mellan arbetsmarknadens parter inom detta område bör fortsätta. Genom en avtalsreglering kan flexibla lösningar åstadkommas för t.ex. företag i olika branscher samt med olika storlek och skiftande lokala förutsättningar.

Jag kan i dag konstatera att förhandlingar om nya avtal om företagshälsovården fortfarande pågår och att detta tar längre tid än jag räknade med i våras.

Jag vill därför ytterligare en tid avvakta resultatet av de pågående förhandlingarna innan jag tar ställning till en eventuell lagstiftning på området. Jag kommer samtidigt att uppmana parterna inom områden, som för närvarande inte är föremål för förhandlingar, att söka nå en lösning avtalsvägen.

Anf. 43 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Det var ju inget glädjebud precis. Medan gräset gror dör kon, brukar man säga.

Företagshälsovården genomgår nu stora förändringar. Statsbidraget har slopats, men det är nog inte det stora problemet. Problemet ligger i avregleringen av företagshälsovården. Förutsättningen för en avreglering var ju att man skulle träffa ett avtal mellan stora delar av arbetsmarknadens parter. Sådana avtal saknas nu för huvudparten av arbetsmarknaden. Det pågår förhandlingar, men det finns inget avtal. Parallellt kan vi nu se en nedrustning av företagshälsovården till men för de arbetstagare som är i behov av företagshälsovårdens insatser.

Till detta kommer att trots att företagsläkarna har en egen specialitet, har de ingen egen taxa. Detta är problem både för Försäkringskassan, som behöver remittera patienter till företagsläkarna, och för husläkarna, som också behöver tillgång till denna specialistkompetens. Utan avtal och utan taxa blir det ju problem med ersättningen för dem som arbetar inom företagshälsovården. Utöver följderna för de enskilda människorna kan detta på sikt leda till stor ekonomisk förlust för samhället genom försämrade rehabiliteringsinsatser och ökad utslagning.

Det behövs snarast en reglering på detta område, så att de som arbetar inom företagshälsovården inte försvinner därifrån. Jag vill avsluta med att fråga arbetsmarknadsministern: Vilka garantier kan utfästas när det gäller framtiden för dem som arbetar inom detta område?

Anf. 44 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag har personligen talat med mycket ledande företrädare för mycket stora viktiga områden, såväl på arbetsgivarsidan som på den fackliga sidan, om vikten av att de sätter sig ned och träffar ett avtal på detta angelägna område. Alla som jag har talat med säger att området är mycket viktigt för företagen och för framtiden. Det är en gemensam syn som man har.

Det ligger en färdig proposition på departementet. Men när jag läser den, får jag en mycket stark känsla av att det hela blir trubbigt i förhållande till det fina som man kan uträtta om man sätter sig ned och diskuterar vars och ens specialområde.

På fredag och lördag skall jag på Arosmässan och träffa en hel del som

har stor makt över detta. Då kommer jag att fortsätta dialogen, eftersom jag vill ha ett avtal snabbt.

Anf. 45 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Det är väldigt många som talar sig varma för vikten av en god företagshälsovård. Sverige har ju varit ett bland de ledande länderna i världen på det området. Men det är inte tillräckligt för att övertyga dem som arbetar inom företagshälsovården om att de har en framtid och att de har en lön. Många av dessa är utbildade inom andra områden – inom t.ex. husläkariet har man en allmänmedicinsk utbildning. Risken är nu att vi mycket snabbt får en avtappning av personer inom det här fältet.

Jag tror inte att vi kommer längre i den här diskussionen. Jag hoppas naturligtvis att Arosmässan leder till något positivt och konkret, för det brådskar.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1993/94:126 om sysselsättningen i Stockholms skärgård

Anf. 46 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Sylvia Lindgren har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder för att öka antalet arbetstillfällen i Stockholms skärgård. Hon hänvisar till hög arbetslöshet, svårigheter att upprätthålla servicen samt otillräckliga stödmöjligheter.

Vad gäller regionalpolitiskt stöd fastställer riksdagen vilka områden som skall ingå i stödområde 1 och 2 och har därmed också sagt var de långsiktiga problemen är svårast.

För övriga områden, t.ex. Stockholms skärgård, står länsanslaget till länsstyrelsens förfogande för glesbygdssöd och regional projektverksamhet. Det är länsstyrelsens ansvar att fördela länsanslaget så, att det främjar ut-satta områden på bästa möjliga sätt. Jag kan notera att Länsstyrelsen i Stockholm på detta sätt medverkat till etableringar av Folksam på Möja och Taxi Stockholm på Ingmarsö.

Jag är givetvis medveten om de problem som skärgårdsbefolkningen, liksom andra glesbygdsboende, brottas med. Vad särskilt gäller skärgårdsfrågorna vill jag påminna om den särskilda utredning som för närvarande kartlägger förutsättningarna för en levande skärgård. Utredningen skall bedöma behovet av och föreslå förändringar för att underlätta bosättning och företagande i skärgårdsområdena.

Glesbygdsfrågorna i sin helhet kommer även att ges stor vikt i den kommande regionalpolitiska propositionen.

Slutligen vill jag säga att trots att Stockholm i dag upplever en förhållandevis hög arbetslöshet har regionen stora förutsättningar att efter en konjunkturuppgång åter stå stark. Jag vill t.ex. peka på regionens differentierade näringsliv med ett stort inslag av forskning och utveckling. Låt oss inte heller

glömma bort att Stockholms skärgård, trots många problem, har haft en mera gynnsam utveckling än många andra skärgårdar och glesbygder.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Anf. 47 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Först vill jag tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Börje Hörnlund har ju gjort sig känd som en arbetsmarknadsminister som vill värna om glesbygden. Däremot är intresset för storstäderna och deras växande problem ljumt. Men nu är inte Stockholmsregionen av enbart storstadskaraktär, utan här finns också ett utpräglat glesbygdsområde, som mycket väl kan likställas med vissa skogslän i t.ex. inlandet.

Stockholms skärgård med sina 7 000 öar och skär är en ovärderlig tillgång. På goda grunder kan det hävdas att det nationella intresset av att bevara Stockholms skärgård som levande bygd blir allt starkare. Såväl ur säkerhets- som ur miljösynpunkt har skärgården redan i dag stor betydelse.

Det finns således goda möjligheter för en differentierad arbetsmarknad, som kan locka också unga familjer att bosätta sig och verka i skärgården. Av skärgårdens 10 000 invånare bor 5 000 på öar utan fastlandsförbindelse. En positiv utveckling ställer därför krav på ekonomiskt stöd och samordnande av statliga insatser för en tillfredsställande samhällsservice.

Det är självklart, Börje Hörnlund, att man reagerar när man i massmedierna läser att t.ex. Silja Line flyttar växeln till Kalix och att rederiet får 6 miljoner kronor av staten för detta. Ett företag i Stockholm får alltså skattepengar för att etablera sig i annan ort i landet. Nu håller det inte längre med att flytta från tätbebyggda storstadsområden till glesbygd, Börje Hörnlund.

Bland de värst drabbade av arbetslösheten är kvinnorna i skärgården. De har en större arbetslöshet än kvinnorna i landets stödområden. Vad tänker arbetsmarknadsministern göra? Tror inte ministern att det finns glesbygd i storstadsområdena eller, vilket är ännu värre och som faktiskt svaret antyder, inte känner till förhållandena?

Anf. 48 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Först och främst vill jag säga att Stockholm får sin andel av samtliga medel som hör till mitt ansvarsområde. Det är t.o.m. så att det inte är jag som fördelar de stora beloppen, utan det är andra organ.

Sedan kan jag tala om för Sylvia Lindgren att jag i förra veckan i Bryssel talade inför ett stort antal belgiska och svenska investerare. Det kommer att betyda mycket mer för Stockholm än för andra regioner. Jag anser att det är så man bör arbeta och inte visa, som Sylvia Lindgren, en förfärlig avundsjuka mot alla små orter ute i landet. Vissa av dem har sett halva ungdomskåren flytta till denna stad. Jag tycker att det är mycket illa av en socialdemokrat att stå i talarstolen och visa denna attityd mot de riktigt glesa bygderna av vårt land.

Beslutet om Silja Lihes flyttning är NUTEK:s. Jag har inte haft anledning att studera det. Fullmakten till NUTEK har också Silvia Lindgren som riksdagsledamot varit med att ge.

Sedan till erfarenheterna från mitt eget län. Vi har t.ex. från Umeå, som är en snabbt växande ort, lokaliserat ut delar av länsmyndigheter och organi-

sationer till övriga delar av länet, som har det väsentligt sämre. Det finns rika möjligheter att arbeta vidare med det inom denna region.

De här små sakerna som jag har nämnt är bra, men det finns mycket mer att göra. Jag föreslår Sylvia Lindgren, som har ett förflutet i Stockholms läns landsting, att också arbeta med dessa frågor.

Anf. 49 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Det handlar inte om avundsjuka. Det handlar om att skapa förståelse för den glesbygd som finns i skärgårdsområdena. Jag känner mycket väl till förhållandena när det gäller Folksam och Taxi Stockholms växel, som flyttades ut. Det genomfördes inte minst på initiativ av Socialdemokraterna i landstinget.

Jag vet också att man haft idétävlingar för att komma till rätta med problemen och för att se utvecklingsmöjligheter för skärgården. Jag vet att landstinget och länsstyrelsen gjort en utredning om Stockholms skärgård inför år 2000. Jag vet att det pågår en utredning om kommunikationerna som görs av en dansk kommunikationskonsult på direkt begäran av skärgårdsbornas egna organisationer.

Alla dessa exempel visar på att det finns en vilja till utveckling och nytänkande bland skärgårdsborna. Allt är givetvis beroende på att fler tillfällen till arbete skapas. Småföretagandet utgör en viktig del. Men får vi ingen del i det här, blir det naturligtvis svårt.

Anf. 50 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Dagens regeringspartier försökte gång på gång under förra valperioden att få arbetsmarknadsutskottet att direkt beställa en skärgårdsutredning. Det visades inget intresse för detta från dåtida regionalpolitiskt ansvarigt statsråd. Den här regeringen har nu tillsatt en skärgårdsutredning, i syfte att uppnå goda resultat. Jag hoppas att förslagen, när de kommer, kan tas emot positivt också av dem som inte tidigare var så positiva.

Jag hoppas verkligen att man inom den stora starka Stockholmsregionen diskuterar den totala utvecklingen inom länet. Där menar jag att skärgården utgör en viktig del. Jag hoppas att inte behöva höra prov på den avundsjuka som gång på gång kommer till uttryck. Det handlar om kommuner som har förlorat 30–50 % av sin folkmängd och bara har gamlingar kvar.

Anf. 51 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Det handlar inte om avundsjuka, utan det gäller att försöka förklara att det finns problem i skärgården. Av Ljusterös 28 arbetssökanden är 26 kvinnor. Av Ornös 24 arbetssökanden är 23 kvinnor. På Rumnarö är 19 av 27 arbetslösa kvinnor, på Utö 15 av 16. Listan kan göras lång. Därför blir det ett problem om statligt lokaliseringsstöd blir avgörande för om verksamhet etableras i annan glesbygd i stället för glesbygden Stockholms skärgård, där förutsättningarna i flera avseenden är likartade med förutsättningarna på många andra håll i landet. Det är detta, Börje Hörnlund, som vi försöker skapa förståelse för. Jag tycker faktiskt att vi i storstäderna, inte minst i vår region, saknar den.

Anf. 52 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag har alltid mycket stor förståelse för kommuner och delar av län där serviceunderlag och annat är hotat, så ock för Stockholms skärgård. På mitt departements initiativ träffas nu regelbundet företrädare för Länsstyrelsen i Stockholm, NUTEK och departementet för att informera varandra om pågående eventuella lokaliseringsobjekt, i syfte att det inte skall uppstå konkurrensförhållanden. Om en verksamhet är på väg ut i skärgården skall det inte bjudas över, om man söker alternativa möjligheter. Jag kanske skulle ha berättat om detta initiativ tidigare i debatten. Jag gör det nu, i alla fall.

Anf. 53 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Alla initiativ mottages med tacksamhet, Börje Hörnlund. Tyvärr blev det bara Folksams etablering på Möja och taxiväxeln på Ingmarsö. Därefter tog det stopp. Men det kan också ha betydelse att vi fick en lågkonjunktur. Det skall jag verkligen erkänna. Än viktigare är det då att vi inte glömmer bort skärgårdsbefolkningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1993/94:129 om företagshälsovården

Anf. 54 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Göte Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att utan dröjsmål garantera företagshälsovårdens framtida roll utifrån det förändringsarbete som pågår inom hälso- och sjukvårdens område.

Företagshälsovårdens uppgift är att vara en resurs för arbetsgivare och arbetstagare i det förebyggande arbetsmiljöarbetet och i den arbetsplatsinriktade rehabiliteringen. Företagshälsovårdens verksamhet grundar sig i första hand på avtal mellan arbetsmarknadens parter.

Avtal om företagshälsovård finns sedan 1991 inom det statliga området. På det kommunala området har parterna i en särskild överenskommelse, träffad i maj 1993, redovisat ett gemensamt synsätt om kompetens inom arbetsmiljö- och rehabiliteringsområdet omfattande såväl resurser i linjeorganisationen som särskilda expertresurser, bl.a. företagshälsovården. Inom den privata sektorn har träffats ett antal avtal, och förhandlingar pågår inom ytterligare ett antal avtalsområden.

Företagshälsovården är sålunda inte någon sjukvårdsorganisation, och det förändringsarbete som pågår inom hälso- och sjukvårdens område påverkar inte direkt företagshälsovårdens möjligheter att fullgöra sina uppgifter. Däremot kan företagshälsovårdens behov av kontakter med sjukvården i det enskilda fallet, t.ex. i samband med rehabilitering, underlättas när den enskilde genom "husläkare" får en fast kontakt i hälso- och sjukvården.

Jag vill samtidigt informera om att jag nyligen givit Arbetsmiljöfonden i uppdrag att stödja utvecklingen av ett kvalitetssäkringssystem inom företagshälsovården. Det finns ett intresse hos såväl samhället som arbetsmark-

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

nadens parter att företagshälsovården får en inriktning som kännetecknas av överblick och helhetssyn på arbetsmiljö- och rehabiliteringsfrågorna.

Anf. 55 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag har också lyssnat på den diskussion som har förts här tidigare. Jag skulle vilja ställa en direkt fråga till arbetsmarknadsministern. Hur ser arbetsmarknadsministern på den utredning som Riksförsäkringsverkets chef lämnade för ett antal månader sedan? Där fanns klara tankegångar om hur företagshälsovården skulle kunna organiseras. I dag pågår ett förändringsarbete inom hälso- och sjukvården. Det har också skett en radikal förändring när det gäller företagshälsovården, så till vida att statens engagemang har väsentligt minskat genom bl.a. statsbidragsförändringen.

Statsrådet säger att de beslut vi har fattat när det gäller hälso- och sjukvården inte direkt påverkar företagshälsovården. Det finns ändå en klar indirekt påverkan. Låt mig nämna ett par exempel. Vi har resonemanget om specialistläkartaxan, som utan tvivel kommer att påverka företagshälsovården i gränslandet mellan de rehabiliterande uppgifterna och de direkta hälso- och sjukvårdsuppgifterna, som automatiskt kommer att hamna inom företagshälsovården. Det finns ingen klar gränsdragning.

Det andra problemet gäller husläkarsystemet. Det beror på vilket avtalsystem som sjukvårdshuvudmännen, landstingen, väljer när det gäller sådant som t.ex. kostnaderna för röntgenundersökningar, laboratorieverksamhet osv., där också företagshälsovården anlitar den offentliga sjukvårdshuvudmannen. Företagshälsovården kan där komma i en mycket negativ konkurrenssituation. Därför är det angeläget att man ser över företagshälsovårdens förutsättningar också med anledning av de förändringar som har skett inom hälso- och sjukvården.

Anf. 56 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag har mycket noga studerat Schermans utredning. Huvudbudskapet är där att man upplever lagstiftning som en nödlösning eller andrahandslösning. Lösning nr 1 är avtal mellan parterna. Jag är uppriktigt sagt litet besviken över att parterna inte har kunnat snabba på detta mera. Jag skall villigt erkänna att jag inte minst väntar på de stora inom verkstadsindustrin. Som jag ser det är det viktigt att de kommer till skott.

I uppdraget till Arbetsmiljöfonden ligger att den expertis som finns på detta område tillsammans med representanter för arbetsgivare och arbetstägare skall arbeta fram ett kvalitetssäkringssystem. Jag hoppas att man därmed indirekt får en bred förankring, så att man kan arbeta vidare på bred front inom företagshälsovården.

Anf. 57 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tror nog, liksom arbetsmarknadsministern, att uppläggningsen med Arbetsmiljöfonden är en viktig del i detta sammanhang. Kvalitetssäkringen är viktig i företagshälsovården lika väl som inom hälso- och sjukvården. Jag har ingen annan uppfattning på den punkten. Problemet är

att många företagsläkare och anställda i företagshälsovården i dag upplever en stor osäkerhet om hur framtiden kommer att bli.

Jag kan också dela arbetsmarknadsministerns uppfattning när det gäller trögheten inom ramen för avtalsslutande parter aktivitet på detta område. Här har företagen fått ett ökat ansvar för t.ex. rehabilitering. Jag tror också att det finns anledning för arbetsmarknadsministern att se på de indirekta konsekvenserna av förändringarna i hälso- och sjukvården. Jag pekade på detta med husläkarsystemet och specialistläkartaxorna. Jag skulle också vilja fråga: Har arbetsmarknadsministern någon möjlighet att göra en bedömning av tidsramen när det gäller dels avtalet, dels Arbetsmiljöfondens uppdrag?

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Anf. 58 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! När avtal kan slutas, hur parterna tar sig fram, har jag litet svårt att bedöma. Jag försöker dock påverka dem. Jag har naturligtvis funderat. Det är lätt för mig personligen och regeringen att komma ifrån detta genom att lägga fram ett lagförslag. Men då finns en oroande, tung känsla av att man åstadkommer den näst bästa lösningen. Men det är klart att jag inte kan avvakta parternas arbete hur länge som helst.

Anf. 59 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tror att det är förståeligt. Problemet är att vi nu tappar oerhört mycket kompetens i företagshälsovården. Det blir svårt att återställa om det går för länge innan de som arbetar i verksamheten får besked. Om beskedet kommer från regeringen, departementet, eller från arbetsmarknadens parter kanske i och för sig är likgiltigt. Det viktiga är att de som arbetar i verksamheten får ett besked när det gäller inriktningen i framtiden.

Många företagsläkare söker sig nu över till husläkarverksamhet, därför att de är osäkra på företagshälsovårdens framtida inriktning. Här tror jag att framför allt de små företagen kan riskera att drabbas.

Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Jag hoppas att vi så snabbt som möjligt, inom ramen för de vägar som arbetsmarknadsministern väljer, skall kunna få klarhet när det gäller verksamhetens inriktning i framtiden. Jag vill än en gång be arbetsmarknadsministern lägga på minnet att det finns ett klart indirekt samband mellan förändringarna i sjukvården och företagshälsovårdens möjlighet att arbeta.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1993/94:131 om de funktionshindrade och lönebidragen

Anf. 60 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Ingvar Björk har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att förhindra utslagningen av funktionshindrade från arbetsmarknaden.

Bakgrunden är att arbetsmarknadsverket omprövar och i vissa fall sänker befintliga lönebidrag för anställda i olika handikapporganisationer. Ingvar

Björk hänvisar till att Handikappförbundens Samarbetsorgan i Östergötlands län har varslat sex anställda därför att lönebidraget skulle minskas.

En åtgärd som regeringen har vidtagit är att tillföra förordningen om lönebidrag den bestämmelse som Ingvar Björk själv citerar i sin fråga. Bestämmelsen har sin grund i riksdagens godkännande av ett förslag i 1993 års kompletteringsproposition och innebär att arbetsförmedlingen bör beakta om en minskning av bidraget kan medföra risk för att en anställd med lönebidrag sägs upp och blir arbetslös.

Det är således arbetsförmedlingens uppgift att göra de avvägningar som är lämpliga i det enskilda fallet. Det är också förmedlingen som känner den lokala arbetsmarknaden, arbetsplatserna och de berörda arbetstagarna, eftersom dessa har varit sökande på förmedlingen. Enligt min mening ger den nya bestämmelsen förmedlingen möjlighet att göra de avvägningar som behövs.

Anf. 61 INGVAR BJÖRK (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka Börje Hörnlund för svaret.

Med min fråga menar jag att jag befarar att det befintliga lönebidraget sänks för de anställda inom olika handikapporganisationer. Det leder för det första till att antalet arbetslösa ökar, och dessa arbetslösa kommer ej att få något annat arbete. För det andra leder det till att handikapporganisationernas styrka minskar. Båda dessa förhållanden är självfallet till stor brist i samhället.

Börje Hörnlunds yttrande är, såvitt jag förstår, optimistiskt. Jag hoppas att jag tytt yttrandet rätt. Det står nämligen: "...arbetsförmedlingen bör beakta om en minskning av bidraget kan medföra risk för att en anställd med lönebidrag sägs upp och blir arbetslös." Slutorden i yttrandet lyder vidare: "Enligt min mening ger den nya bestämmelsen förmedlingen möjlighet att göra de avvägningar som behövs."

Om det är så, kan jag inte tyda det så att handikapporganisationerna skall säga upp sin personal.

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag antar att Ingvar Björk har blivit underättad om att Länsarbetsnämnden i Linköping, fredagen den 12 november, beslutat om att låta dessa sex anställda fortsätta arbeta med 90-procentigt lönebidrag.

Regeringen har också studerat Arbetsmarknadsverkets senaste kvartalsrapport. Det genomsnittliga lönebidraget till statliga myndigheter är 92 % av lönekostnaden. Till försäkringskassorna är lönebidraget hela 94 %, och till de allmännyttiga organisationerna är det genomsnittliga bidraget 83,5 %.

För en annan grupp arbetsgivare, nämligen kommuner, landsting och af-färsverk ligger lönebidragsandelen kring 40 %, och för de enskilda företagen på 56 %.

Dessa siffror talar för att det inte skulle skett någon sänkning av de höga nivåerna. Men det går väl både upp och ner på sina ställen. I dag har Arbetsmarknadsverket bra med medel vad gäller handikappområdet. Som Ingvar Björk säkerligen förstår vill jag i den arbetsmarknad som råder inte ha ut

ytterligare handikappade, som redan har ett jobb, på ordinarie arbetsmarknaden.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Anf. 63 INGVAR BJÖRK (s):

Herr talman! Det förstår jag mycket väl, Börje Hörnlund. Dessa människor, som i så fall skulle mista sitt arbete, skulle gå ut i direkt arbetslöshet, en lång sådan. Det skulle troligen inte få något annat jobb. Därför måste man hålla dem som har sysselsättning kvar i sin sysselsättning.

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1993/94:113 om studiestöd till kvinnor över 40 år

Anf. 64 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Kristina Svensson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att underlätta för kvinnor över 40 år som behöver vidareutbilda sig.

Frågan om ett nytt studiestödssystem bereds för närvarande inom regeringskansliet. Som ett led i det arbetet har inom Utbildningsdepartementet tillsatts en särskild arbetsgrupp, den s.k. Studiestödsberedningen med företrädare bl.a. för de fyra regeringspartierna. Beredningen har inom ramen för sitt arbete presenterat en rapport Hur förändra dagens studiefinansieringssystem. Rapporten redovisar en problemanalys om vilken arbetsgruppen blivit enig.

I rapporten förs också en diskussion kring vilka lösningar på problemen som kan vara aktuella, utan att beredningen i den delen tagit närmare ställning. Det gäller då även bl.a. de frågor om åldersgräns för rätt till studiemedel och antalet terminer under vilka den studerande kan få studiemedel, vilka Kristina Svensson tar upp. Rapporten presenterades på en utfrågning med företrädare för myndigheter, organisationer och fria debattörer den 20 september 1993.

Arbetet med frågan fortsätter nu inom regeringskansliet. Några beslut i frågan om utformningen av ett nytt studiestödssystem har således inte fattats. När så skett kommer de i vanlig ordning att föreläggas riksdagen i en proposition. Jag är därför inte beredd att nu i riksdagen diskutera enskildheter i studiestödet. Den diskussionen bör anstå till dess att propositionen föreligger klar.

Anf. 65 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret. Tyvärr tycker jag att svaret är mycket knapphändigt och intetsärande. Den enda information som jag kan utläsa av svaret är att en proposition i fråga om ett nytt studiestöd skall läggas på riksdagens bord.

Min första fråga blir då: När kommer denna proposition?

Hanteringen av den här rapporten har varit mycket besynnerlig. Inget remissförfarande har förekommit. Det finns mycken kritik kring detta.

När jag ställde frågan till utbildningsministern avsåg jag inte att föra en

diskussion om enskildheter, utan jag avsåg att föra en principiell diskussion. Det är nämligen av principiellt intresse hur utbildningsministern ställer sig till om studiestödet skall vara tillgängligt för vuxna eller ej. Med vuxna avser jag här människor över 40 år, eftersom det är dem som de debatterade förslagen berör.

Ganska nyligen kom en rapport om att den sociala snedrekryteringen till högskolan alltjämt finns kvar. Skulle de här förslagen verkställas, betyder det att man också befäster en social snedrekrytering. Jag vill veta hur utbildningsministern ställer sig i den frågan.

Den finns mycket material som visar att den här frågan i allra högsta grad berör kvinnor. I förhållande till män, är det en majoritet av kvinnor över 40 år som har studiestöd. Det är därför som min fråga är formulerad som den är.

Anf. 66 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Svaret på frågan om när en proposition förväntas föreläggas riksdagen är: Det är min ambition att propositionen skall läggas på riksdagens bord i så god tid att den hinner slutbehandlas under detta riksdagsår.

Vad gäller remissbehandlingen förhåller det sig så – som Kristina Svensson säkerligen väl känner till – att ett arbete inom ramen för översynen av studiestödsfrågan, nämligen det som utförs av Jan Bröms, har varit föremål för en mycket bred remissomgång.

Jag känner inte till huruvida det är en rimlig procedur att mitt i ett pågående beredningsarbete inom regeringskansliet, på basis av ett redan remissbehandlat material, utsända frågan på ny remiss. I vart fall förefaller det mig vara en något egendomlig arbetsmetod.

Kristina Svensson ställde också frågan om huruvida min utgångspunkt är att studiestödet även skall utgå för dem som är över 40 år. Där ber jag, herr talman, att få hänvisa till mitt svar. I mitt svar säger jag att jag i dag icke är beredd att ingå i enskildheter om hur ett nytt studiestödssystem skall se ut. Däremot måste jag till Kristina Svensson ändå säga att det, i en tid när staten lever med ett budgetunderskott på mer än 200 miljarder kronor, inte riktigt är en situation där man lägger på och lägger på, för att tillmötesgå nya intressen. Man får i stället finna sig i att omfördela de resurser som redan är anslagna till respektive område. Det är också Studiestödsberedningens utgångspunkt.

Huruvida den sociala snedrekryteringen kan tänkas befästas med den typ av förslag som Studiestödsberedningen just nu diskuterar är jag inte alls lika tvärsäker som Kristina Svensson vad gäller resultatet.

Vad jag vet är – och jag skall om en kort stund diskutera frågan med Björn Samuelson i denna kammare – att utjämningen av den sociala snedrekryteringen till högre utbildning stoppades upp i och med att den universitets- och högskolereform som nu tack och lov är avvecklad genomfördes under 1970-talet. Jag är inte säker på att studiestödsfrågorna har den betydelse som Kristina Svensson antyder.

Anf. 67 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Det är många forskare som har uppfattningen att ett generöst studiestöd befrämjar en bred rekrytering till högskolan. Det finns många rapporter som styrker detta.

Svaret är att det kommer en särproposition under våren i frågan. Denna rapport, som har arbetats fram på departementet, har orsakat mycket oro, framför allt bland vuxenstuderande. Jag får nästan dagligen brev som uttrycker denna oro. Det är faktiskt en principiell fråga. Det handlar inte om enskildheter. Det handlar om vilken syn man har på vilka det är som skall kunna tillägna sig högre utbildning eller ej. Jag upprepar min fråga: Hur ställer sig utbildningsministern till vuxna som vill fortsätta att läsa för att höja sin kompetens?

Det här handlar verkligen inte om att "lägga på och lägga på" för nya reformer. Det handlar om att ha kvar systemet.

Anf. 68 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag vill i all anspråkslöshet hävda en möjlig, hypotetisk och annorlunda tolkning av vad det är som har förutsättningar att utjämna den sociala snedrekryteringen. Det är min övertygelse att mer makt till studenterna i meningen större valmöjligheter än vad som tidigare har funnits främjar en jämnare social rekrytering. Än viktigare är emellertid, herr talman, att man avlönar högre utbildning efter förtjänst. Det är en händelse som ser ut som en tanke att den förvärrade sociala snedrekryteringen inte bara sammanfaller med att högskolan totalreglerades utan också med att lönerna för högre utbildade trycktes ned.

I fråga om hur stödet skall utgå i förhållande till ålder, över och under 40 år, är jag inte övertygad om hur svaret skall se ut. Jag är inte övertygad om att det är riktigt att alltid låta äldre gå före yngre. Jag tror att det är viktigt att tillse att den yngre generationen har fullgoda möjligheter att skaffa sig den kompetens de själva och vårt land behöver.

Anf. 69 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Jag har inte tagit upp frågan i det perspektivet att äldre skall gå före yngre. Jag har tagit upp frågan för att jag vill veta hur utbildningsministern ser på att äldre skall ha samma möjligheter till studiestöd som yngre.

Det är många faktorer som bidrar till den sociala snedrekryteringen. Jag tycker att det är mycket tragiskt att vi inte har kunnat komma tillrätta med detta. En av dessa faktorer är förvisso relaterade till studiestödet. Ett generöst studiestöd befrämjar en allsidig social rekrytering.

Anf. 70 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag är ledsen Kristina Svensson, men man måste ibland välja.

Regeringens utgångspunkt är att det inte finns mera pengar med dagens budgetunderskott att lägga i studiefinansieringssystemet.

Om man samtidigt hävdar att den sociala snedrekryteringen är direkt beroende av studiestödets storlek, måste detta – om jag förstår Kristina Svensson rätt – ändå antyda att man bör satsa mera på unga människors möjlighe-

ter att studera. Det leder med naturnödvändighet till att andra grupper i så fall måste delvis finna sin finansiering på annat sätt.

Herr talman! Jag och denna regering har inte tagit ställning i denna fråga. Jag tycker att vi skall vara ärliga nog både gentemot oss själva, gentemot ungdomarna och de äldre och inte gömma oss bakom avsaknaden av en valsituation – som faktiskt finns inför oss.

Anf. 71 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Jag hoppas verkligen att utbildningsministern kommer att lyssna på och ta till sig all den oro som finns bland vuxenstuderande just nu. Lyssna på de forskare som hävdar att studiestödet är en av de faktorer som medverkar till att bredda rekryteringsunderlaget.

Jag blir väldigt bekymrad när jag hör den inställning som utbildningsministern redovisar. Jag tycker att det är mycket cynisk. I förlängningen är den kvinnofientlig. Majoriteten av dem som läser vidare i vuxen ålder är faktiskt kvinnor.

Anf. 72 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag blir ännu mera bekymrad när jag ser jultomten gå runt med 225 miljarder kronor i budgetunderskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1993/94:115 om högre konstutbildning i södra Sverige

Anf. 73 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Olle Schmidt har frågat mig om jag är beredd att ge Lunds universitet rätt att utfärda konstnärlig högskoleexamen i konst och design.

Lunds universitet har ansökt om rätten att utfärda konstnärlig högskoleexamen i konst och design. Ansökan har remitterats till Kanslersämbetet där den nu är föremål för bedömning. Först när Kanslersämbetet har gjort sin bedömning kommer regeringen att ta ställning till frågan om examensrätt.

Anf. 74 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret. Men jag hade kanske hoppats på att få ett positivt svar när nu ministern ändå har begett sig till kammaren.

Den här frågan betyder mycket för Malmö–Lund-området och den södra regionen. Det vet ministern. Vi har kämpat för denna fråga under en lång tid. Förutsättningarna är utomordentligt goda. Det vet också ministern. Konstlivet är rikt, och den allmänskulturella miljön är också gynnsam. Det behövs en konsthögskola i Malmö och södra Sverige. Det skulle komplettera Lunds universitets övriga utbildningar inom design, arkitektur och konstvetenskap på ett bra sätt och också komplettera musik- och teaterhögskolorna i Malmö.

Redan i dag, som ministern också vet, finns de väletablerade Forum-skolorna där det bedrivs en bra utbildning inom den konstnärliga sidan. Problemet är att de skolorna bedrivs i folkhögskoleform. Det skapar problem i fråga om studiemedel. I dag går 60 elever där. De får en femårig utbildning. De uppgifter jag har fått visar att bara hälften av eleverna har studiemedel i dag. De får alltså jobba eller bedriva studier på deltid. Så kan det helt enkelt inte fortsätta.

Det är därför det är så viktigt att regeringen snabbt kommer med besked i fråga om examinationsrätten. Nu har utbildningsministern mycket klokt och vist gett universiteten större frihet. Nu tar bl.a. Lunds universitet till sig av denna frihet, och nu vill man ha besked så fort som möjligt. Annars riskeras kvaliteten på den konstnärliga utbildningen i Malmö-Lund-området i södra Sverige.

T.o.m. kommunen, som har skral ekonomi i andra avseenden, har sett till att den gamla folkskolan, Mellersta förstadsskolan, skall byggas om till konsthögskola. Den ligger i centrala Malmö. Nu väntar alltså alla på ett godkännande av regeringen. Det måste, enligt min uppfattning, ske före december månads utgång så att ombyggnaden blir klar och eleverna kan komma med i den vanliga intagningen i september nästa år. Det är därför frågan brådskar.

Anf. 75 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Låt mig först hålla med Olle Schmidt om den vitalitet som kulturengagemanget har i Malmö-Lund-regionen. Jag är på samma sätt imponerad över det engagemang som samma region känner för att få till stånd en konstnärlig utbildning av hög kvalitet.

Ingen vore gladare än jag om jag direkt kunde säga hur en regeringsprövning i dag skulle utfalla. Jag tror att Olle Schmidt håller med mig om att det vore opassande att, hur angeläget ärendet än känns, bryta mot de regler som regering och riksdag har stipulerat för prövning av frågor av denna karaktär. Jag kan däremot lova att jag utan vidare dröjsmål skall bedöma ärendet å regeringens vägnar så snart jag har fått Kanslersämbetets bedömning på mitt bord.

Anf. 76 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Det är självklart inte så att jag menar att utbildningsministern skall vara ofin eller agera opassande mot Sveriges riksdag. Men jag hade tänkt mig att utbildningsministern hade ett svar med sig och att beredningen hade skett i vederbörlig ordning inom Kanslersämbetet. Det är viktigt att det kommer ett snabbt besked. Kan beskedet komma före december månads utgång, så att det går att få in studerande till den ordinare intagningen i september nästa år?

Anf. 77 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag beklagar att jag inte kan ge någon utfästelse. Jag kontrollerar inte själv hela den process som skall genomföras innan min bedömning skall ske. Däremot kan jag försäkra Olle Schmidt att jag inte kommer att ta lång tid på mig att göra den bedömning som ankommer på regeringen.

Anf. 78 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Utbildningsministern har säkert god kontroll om utbildningsministern vill. Då kan det gå snabbt i de politiska korridorerna. Det vet både utbildningsministern och jag. Jag tycker att jag får ta detta svar till intäkt för att det kommer att bli ett snabbt och positivt besked.

Jag tycker att det är bra att utbildningsministern har noterat att vi visar framfötterna i södra Sverige. Jag hoppas att utbildningsministern också har noterat att t.o.m. den stora Stockholmsdraken Dagens Nyheter har konstaterat att när det sker saker i kulturen i Sverige för närvarande så sker det i Malmö–Lund.

Man har t.o.m. sagt att Malmö skulle utgöra en kulturens smältdegel, och det tycker jag är bra. Jag är stolt över att få bo i denna stad. Men den här smältdegeln skulle bli ännu bättre, om vi fick en konsthögskola, och det hoppas jag att utbildningsministern mycket snabbt kan bidra med. Tack för svaret!

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1993/94:127 om professuren om kvinnors hälsa

Anf. 79 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Barbro Westerholm har frågat mig om en av de tre professurer som har inrättats till följd av förslag i 1990 års forskningsproposition, närmare bestämt den i medicinsk kvinnoforskning. I budgetpropositionen år 1991 förordade föredragande statsrådet att en professur i allmänmedicin, särskilt kvinnoforskning, förenad med tjänst som överläkare, skulle inrättas vid Universitetet i Linköping. Professuren har ännu inte tillsatts. Barbro Westerholm frågar nu om regeringen avser slopa kravet på att professuren skall förenas med överläkartjänst eller distriktsläkartjänst.

Regeringen har den 21 oktober beslutat att tillsättningsförfarandet när det gäller denna professur skall avbrytas, eftersom det inte fanns någon kvarvarande behörig sökande. Därmed blir tillsättningen av professuren en lokal fråga, med tanke på de nya regler som sedan den 1 juli gäller för inrättande och tillsättning av professurer. Beslutet innebär att det ankommer på Universitetet i Linköping att besluta om tjänsten skall utlysas på nytt och avgöra om ämnesinnehållet och villkor i övrigt bör omprövas. En viktig bedömningsfråga är givetvis om en klinisk anknytning är nödvändig för tjänsten och i så fall i vilken form.

Det ankommer sålunda nu på Universitetet i Linköping att göra dessa bedömningar. I medelsberäkningen för Universitetet i Linköping har kostnaderna för en professur i medicinsk kvinnoforskning beaktats. Jag utgår från att dessa resurser kommer att utnyttjas i enlighet med de intentioner som redovisades i 1990 års proposition om forskning.

Anf. 80 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Jag får tacka utbildningsministern för svaret. Så gick det med det här som det går med så mycket annat när det gäller för kvinnor angelägna

frågor. Det var en professur som vi arbetade hårt för i riksdagen våren 1990 för att få till stånd, och det var stor uppslutning inte minst bland riksdagens kvinnor för att få igenom beslutet. Och vi lyckades.

Sedan på något vis trollade man bort det hela genom att utlysa tjänsten så snävt att det inte finns några sökande som uppfyller alla kompetenskrav. Man kunde ha räknat ut redan på förhand, om man hade sett sig om i detta land, som ju inte är så där hemskt stort och inte har så där väldigt många professorskompetenta forskare, att det skulle bli resultatet.

Nu då, när man avbrutit tillsättningen, har vi i riksdagen avhänt oss alla möjligheter att påverka hur tjänsten utlyses. Pengar finns avdelade, vad jag förstår av utbildningsministern, och nu står vi där.

Min fråga till utbildningsministern är: Hur kan man skriva i budgetpropositionen för att påminna om de intentioner som låg bakom den här professuren och att det faktiskt brådskar? Det finns forskare, men man får allt utlysa tjänsten litet bredare än förut, om de skall komma in fråga.

Anf. 81 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag skall gärna i den kommande budgetpropositionen understryka vad jag nu har sagt för att på detta sätt, om Linköpings universitet skulle ha glömt det, upplysa om att pengar faktiskt finns anvisade för detta behov.

Barbro Westerholm sade: Så kunde det gå. Ja, det gjorde det. När man går tillbaka i hävderna, visar det sig att felet uppenbarligen begicks av den gamla regeringen i 1991 års budgetproposition. Där gjordes, av en anledning som det i dag är svårt att klarlägga orsaken till, den ovillkorliga kopplingen till den kliniska tjänstgöringen. I det läget försvann en lång rad potentiella sökande.

När den nuvarande regeringen så småningom fick in ärendet för slutgiltig bedömning, var läget som det var. I den situationen tycker jag, herr talman, att det känns bättre, både formellt och reellt, att Linköpings universitet, som har att ta hand om tjänsten och ge den dess verkliga innehåll, nu får svara för det fulla tillsättningsförfarandet.

Jag är för min del övertygad om att Linköpings universitet kommer att göra detta väl och att nya behöriga kandidater kommer att anmäla sig, med en inriktning av tjänsten som står i rimlig proportion till de krav som vi nu har diskuterat.

Anf. 82 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt, som utbildningsministern gör här, att redovisa historieskrivningen. Det var faktiskt den förra regeringen som gjorde klavertrampet.

Nu får vi försöka rätta till det efter bästa förmåga, och min förhoppning är att dagens riksdagsprotokoll når offentligheten och att Linköpings universitet känner ansvaret. Jag vet att där finns ansvarskännande människor inom jämställdhets- och kvinnohälsoområdet, så jag hoppas på en bred utlysning den här gången. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

18 § Svar på fråga 1993/94:143 om den trätekniska forskningen

Anf. 83 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Bo Arvidson har frågat vilka åtgärder som övervägs för att utan dröjsmål få i gång arbetet inom den trätekniska forskningen.

Regeringens förslag till program för träråvara och fibrer har som ett viktigt mål att bygga ut svensk industris kunskap och kompetens, för att den vägen stärka en för landet viktig industrigrens utnyttjande av en stor naturresurs. Även inom detta område måste Sverige konkurrera med ett högt kunskapsinnehåll. Forskning och utbildning är viktiga instrument i en omställning från bulkproduktion till mera prisokänsliga specialprodukter. Jag vill alltså understryka långsiktigheten i satsningen på forskning om träråvara.

Som svar på Bo Arvidsons direkta fråga kan jag ge en kort sammanfattning av vad som skett under de cirka fem månader som gått sedan riksdagen godkände regeringens förslag. De närmast berörda statliga organen – SJFR, NUTEK och TFR – har i samverkan med industrin utarbetat program och/eller projektförslag. TFR, som är ett forskningsråd för grundvetenskaplig teknisk forskning, har för de närmaste två åren beviljat sammanlagt ca 11 miljoner kr för vad man benämner "teknisk grundforskning inom skogsteknik". NUTEK har presenterat ett programförslag inom ramen för de 10 miljoner kronor som anvisades under Näringsdepartementet. Programmet innehåller tre huvuddelar: 1) Papper, färg, tryck (4,5 mkr), 2) Nya produkter ur förnyelsebara råvaror (1,0 mkr), 3) Nordic Wood-programmet samt insatser inom området trä och miljö (4,5 mkr). Industrin har förklarat sig beredd att delta i matchande finansiering av dessa program.

SJFR kommer inom denna månad att avlämna ett förslag till jordbruksministern om ett program för forskning om träfibrer. Detta program, som av statliga resurser uppgår till 4,5 miljoner kronor, inkluderar innehållsligt även de nysatsningar som sker genom omprioritering av 5 miljoner kronor inom SLU:s anslagsram. Även om programmet i dag inte är slutförhandlat, finns det stora utsikter att få industriell medverkan och medfinansiering. Satsningen inom SJFR och SLU blir ett komplement till och en fortsättning på det program för forskning om träkvalitet som SJFR och skogsnäringen gemensamt bedriver sedan några år. Även NUTEK medverkar i träkvalitetsprogrammet.

Min slutsats är att de ansvariga statliga programorganen tagit sina uppgifter på stort allvar, snabbt kommit fram med goda program och haft goda kontakter i detta arbete, inte minst med näringslivet. De ansatser man valt tyder på att forskningen kommer att få en god stabilitet och långsiktig inriktning. De krav som bör ställas på näringen är att man där tar till vara möjligheterna att utnyttja den kompetens som kommer att utvecklas i forskningsprogrammen, genom att i högre grad anställa akademiskt utbildad arbetskraft, inte minst forskarutbildade.

Som Bo Arvidson märker, har arbetet med att utveckla den trätekniska forskningen bedrivits med betydande målmedvetenhet. Jag kan också redan nu avisera att regeringen i sin uppföljande forskningsproposition, våren 1994, återkommer till frågan om kunskaps- och kompetensutveckling för svensk industri, inklusive den träråvarubaserade industrin.

Herr talman! Jag skall be att få tacka Per Unckel för det mycket utförliga svar som jag har fått. Bakgrunden till min fråga är det besök som utbildningsutskottet gjorde i förra veckan, när vi träffade företrädare för en högskola norrut som beskrev svårigheterna att få ett besked från de berörda organen om hur långt man har kommit.

Därför tycker jag att det är bra att vi har fått en belysning av frågan. Vi är överens om målet, och vi var när propositionen behandlades i riksdagen mycket nöjda med förslagen till program. Utbildningsutskottet har också ansett det vara mycket angeläget att programmen kommer till stånd utan dröjsmål och att snabbt finna ändamålsenlig ansvarsfördelning.

Nu säger utbildningsministern att man snabbt har kommit fram med goda program, men jag vill ändå vara litet kritisk, inte mot utbildningsministern men mot att det har varit så dålig kommunikation, att de som sysslar med sådan här forskning inte kunde få ett besked för tre veckor sedan. På något sätt har det brustit i det avseendet.

Jag tycker att de berörda organen kunde ha hanterat ärendet litet snabbare. Propositionen förelåg ändå i februari. Vi fattade beslut i juni. En litet bättre framförhållning kanske hade varit önskvärd. Jag hoppas dock att detta skall kunna snabbas upp.

Jag hoppas att utbildningsministern delar min uppfattning att man skall kunna vara ännu tydligare och ge besked snabbare. De här pengarna skall ju användas det här budgetåret. Jag vill fråga om utbildningsministern delar min uppfattning att man vid ett annat tillfälle kanske också skall se till att ärendet hanteras betydligt snabbare.

Som svar på en fråga som gäller kommande forskningsproposition säger utbildningsministern att man skall följa upp den. Är avsikten att man skall följa upp programmet för träteknisk forskning eller är det någon annan uppläggning som är tänkt?

Anf. 85 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag börjar med Bo Arvidsons sista fråga. Avsikten i den uppföljande forskningspropositionen är inte nödvändigtvis att gå in i varje enskilt program som vi redan har fattat beslut om. Det ligger i treårsplaneringens natur att de bör ligga fast.

Däremot bedriver vi just nu inom framför allt Utbildningsdepartementet ett arbete kallat Agenda 2 000, där vi analyserar kompetensfrågor i ett vidare perspektiv. Vi ser redan nu att det indirekt kommer att beröra flera vitala forskningsområden.

Får jag med anledning av Bo Arvidsons huvudkritik av hanteringen av denna fråga bara nämna att under dessa fem månader har likväl tre departements myndigheter – för det är tre departement som är inblandade i detta arbete – enligt min mening förmått att komma mycket långt med att utveckla program som har en integrerad syn på de olika departementsområdenas inverkan på forskningen om träårvaran.

Att informationen sedan uppenbarligen har brustit från dessa myndigheter ut till dem som skall använda pengarna kan jag bara beklaga. Precis som när Barbro Westerholm och jag för ett ögonblick sedan diskuterade kvinno-

forskningen och informationen till Linköpings universitet utgår jag även i detta hänseende från att berörda myndigheter tar del av den diskussion vi just har avhållit.

Anf. 86 BO ARVIDSON (m):

Herr talman! Jag vill tacka för den komplettering som utbildningsministern gjorde. Jag hoppas att den här frågan har bidragit till att belysa ärendet och hur det har handlagts.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1993/94:151 om samordningen mellan högskolorna

Anf. 87 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Björn Samuelson har frågat mig om vilka åtgärder jag tänker vidta för att öka samordningen mellan olika högskolor för att undvika problem när studenter byter studieort.

De förändringar som skett genom 1993 års universitets- och högskolereform innebär bl.a. en större frihet för universiteten och högskolorna att själva organisera sina utbildningar. Centralstyrningen har avvecklats.

Därmed har också studenternas frihet ökat. Linjesystemet har avskaffats. En enskild student kan själv välja vilka kurser som han eller hon vill läsa och sedan foga samman dessa till en examen enligt uppställda examenskrav. Det har blivit enklare för studenter att läsa en del av sin utbildning vid ett lärosäte och en annan del vid ett annat.

Vissa utbildningar anordnas efter beslut av universitet eller högskola som program där kurser fogas samman i en viss ordning. Självklart kan olika universitet och högskolor då välja olika kombinationsmöjligheter i uppläggen av dessa program. De kunskaper och färdigheter som studenten skall ha tillägnat sig för att uppfylla kraven i examensordningen i högskoleförordningen gäller emellertid för hela riket.

Jag är medveten om att det på vissa ställen har gjorts ganska restriktiva bedömningar när det gäller tillgodoräknande av studier från en annan ort. Detta problem fanns även i det gamla systemet. Det är avgörande för universitetens och högskolornas utveckling att studenterna kan röra sig mellan olika lärosäten såväl nationellt som internationellt. Ökade variationer i utbildningsutbudet får inte innebära ökade hinder för rörlighet. Därför har reglerna om tillgodoräknande av studier från ett tidigare lärosäte behållits oförändrade i den nya högskoleförordningen. Tillgodoräknandet skall ske efter en kvalitativ bedömning om att motsvarande, om än inte exakt lika, kunskaper har förvärvats. Det finns också möjligheter för studenter som anser sig felbedömda att överklaga ett beslut om tillgodoräknande av en kurs till Överklagandenämnden.

I ett universitets- och högskolesystem där ökad konkurrens om studenterna kommer att råda mellan de olika lärosätena håller jag det för sannolikt att universiteten och högskolorna kommer att vinnlägga sig om att även

kunna attrahera studenter som tidigare studerat på andra orter. Med nuvarande stora efterfrågan på utbildning förekommer det naturligtvis att det inte alltid finns plats för byte av högskola. Det är allmänt känt att vissa utbildningar på vissa orter är mer attraktiva än andra. Dessa har ofta litet bortfall. Tillgången till lediga platser under utbildningens gång blir därmed liten, medan efterfrågan på möjlighet att byta studieort kan vara stor.

Universiteten och högskolorna har sålunda ansvar för att, när plats finns för en student som vill byta studieort, göra en kvalitativ bedömning av tidigare studier och tillämpa ett generöst tillgodoserande. Det resurstilldelningssystem som införts fr.o.m. detta budgetår innehåller incitament för ett sådant beteende från universitetens och högskolornas sida.

Anf. 88 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret.

Uppluckringen av linjesystemet har vi i Vänsterpartiet jobbat för här i riksdagen i mer än tio år. Men det jag och mitt parti har arbetat mot är att det har skapats återvändsgränder i utbildningssystemet. De exempel och de rapporter som jag har fått på sistone vittnar om att de finns kvar.

När högskolor profilerar sig i akt och mening att attrahera studenter till olika utbildningar kan det leda till att det ofrivilligt skapas återvändsgränder som innebär att det blir svårare för den enskilde studenten att byta studieort under pågående studier. Det finns också en del knepiga bestämmelser runt vissa sociala villkor för studenter, när det gäller resande och annat, som kan skapa de här inlåsnings effekterna. Jag tror att det är mycket viktigt att vi försöker bygga bort alla sådana återvändsgränder, om nu studenterna skall få en ökad frihet att välja olika orter för sina högskolestudier.

Det ligger en annan aspekt i detta också. Om inte utbildningar kommer i fas kan jag tänka mig en form av centralstyrning – oh, detta hemska ord. Om inte olika utbildningar kommer i fas leder det till en minskad möjlighet till fler utbildningsplatser för olika delkurser inom ramen för ett program eller en linjeutbildning. Vad vi behöver i dag är ju fler platser. Får vi färre platser genom dessa inlåsnings effekter är i alla fall vi från Vänsterpartiet beredda att lägga fram olika förslag här i riksdagen för att luckra upp onödiga förstenade strukturer inom det svenska högskolesystemet.

Min fråga till utbildningsministern är: Avser utbildningsministern att följa upp den här frågan på något sätt?

Anf. 89 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Svaret på den sista frågan är alldeles otvetydigt ja. Regeringen har redan inom ramen för uppdraget till Resursberedningen fortsatt arbetet med att se hur systemet faller ut i praktiken. Det kommer också senare att redovisas för riksdagen.

Jag avslöjar väl ingen nationalhemlighet om jag också säger att regeringen just nu bereder frågan om ytterligare en utvärdering av systemet för att se hur olika högskolor utnyttjar den nya frihet de har fått. Inom ramen för dessa båda utvärderingar är jag alldeles övertygad om att vi kommer att se både positiva och eventuellt negativa effekter av de förändringar som just nu pågår.

Jag delar Björn Samuelsons uppfattning att det är utomordentligt viktigt att universiteten och högskolorna är generösa i bedömningen av kvalifikationer som studenterna har fått vid andra lärosäten. Jag understryker det jag sade i mitt svar, nämligen att det inte nödvändigtvis är så att kunskaperna måste vara precis lika. Men de skall vara av god kvalitet och i rimlig utsträckning passa in i den nya utbildningsinriktningen.

Om universiteten och högskolorna har detta som sin utgångspunkt är jag alldeles övertygad om att de, efter ett par inledande år när det nya systemet skall falla på plats, finner former som väl främjar de syften som både Björn Samuelson och jag har.

Jag måste medge att jag emellertid inte riktigt förstår hur man skulle kunna både ha och äta kakan i meningen att upprätthålla den lokala friheten men ändå centralstyra denna typ av frågor. Jag tror helt enkelt inte denna kombination är möjlig, varför jag utgår ifrån att universitet och högskolor löser frågorna under eget ansvar.

Anf. 90 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Det finns vissa basala delar i utbildningar som meddelas på olika platser. Jag menar att det är mycket viktigt att åtminstone de kommer i fas. Det är svårt att komma i fas när det gäller viss profilering som man kan ha inom olika program eller olika utbildningslinjer.

Det är här som vi i Vänsterpartiet menar att man skulle kunna vinna ekonomiskt och samtidigt få fler utbildningsplatser. Jag tycker inte att det är en farlig centralstyrning om riksdagen eller regeringen säger att det är önskvärt att högskolorna försöker komma i fas ur dessa två aspekter eller när det gäller möjligheten för den enskilde studenten att flytta på sig mellan olika högskoleorter i landet om det finns plats. Det var så tanken var.

Anf. 91 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Det är möjligt att det är en fråga om skillnad i kynne mellan Björn Samuelson och mig, men min utgångspunkt är att universiteten skall lösa detta. Vi har infört ett system för tilldelning av resurser som ger dem ett incitament att lösa detta. Jag vill påminna om det som många numera vet, nämligen att vårt långsiktiga bekymmer i det svenska universitetsväsendet inte är att vi har många studenter som står och knackar på porten, utan att vi sannolikt kommer att få rekryteringsproblem vad det lider. I det läget kommer universiteten att ha ett mycket stort egenintresse i att gå studenterna till mötes.

Herr talman! Min utgångspunkt är alltså att låta de utvärderingar som jag nyss redovisade ha sin gång. Jag utgår ifrån att universiteten känner ansvar för sina studenter.

Anf. 92 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Jag märker att utbildningsministern och jag drar åt samma håll i den här frågan. Det spelar ingen roll om vi har olika kynne, bara vi får rätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 93 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Björn Samuelson har frågat vad utbildningsministern avser att göra för att bekämpa den sociala snedrekryteringen mot bakgrund av en nyligen framlagd utredning.

Jag utgår från att Björn Samuelson syftar på den utredning som letts av Robert Eriksson från socialforskningsinstitutet, SOFI, vid Stockholms universitet och som avrapporterats i SOU 1993:85.

Utredningen har arbetat som ett forskningsprojekt med omfattande kontakter både i utlandet och i Sverige. Den startade ursprungligen på initiativ av den socialdemokratiska regeringen och har nu avslutat sitt arbete.

Projektet har, i enlighet med direktiven, inte avlämnat några förslag till åtgärder.

Utredningen redovisar emellertid ett antal kritiska slutsatser som måste upplevas som besvärande för den tidigare regeringen.

Fram till 1960-talet skedde, enligt rapporten, en minskning av den sociala snedrekryteringen i vårt land. Den upphörde emellertid under 1970- och 80-talen. Det var samtidigt den tid då den socialdemokratiska högskolepolitiken uppnådde ett högstämt crescendo.

Förändringar i antagningssystemet till högre utbildning, regionala högskoleetableringar, införandet av komvux och andra alternativa utbildningsvägar i anslutning till detta linjesystem hade inga positiva effekter för den sociala snedrekryteringen om man får tro utredarna. 1975 års högskolebeslut, med uttalat syfte att avhjälpa den sociala snedrekryteringen, gav inte den avsedda sociala effekten, men blev i andra hänseenden ett dyrköpt experiment i sådant som staten inte klarar. Den empiriska verklighet som utredningens slutsatser härrör ifrån är nu i snabb takt på väg att förändras.

Jag kan försäkra Björn Samuelson att regeringen ser det som mycket viktigt, inte minst av rättviseskäl, att underlätta för barn från hem utan studietradition att läsa vidare. Att mobilisera alla är dessutom viktigt för att klara en framtid som behöver alltmer av kunskap och kompetens. Men detta uppnås uppenbarligen inte via sådan centralplanerad detaljstyrning som vi fick uppleva under 1970- och 80-talen.

Förut gällde att kunna tala med myndigheter på myndigheters språk. Med ökad valfrihet i skolan och fria universitet kommer i stället myndigheternas makt att minska. Nu gäller t.ex. att även mindre välartikulerade föräldrar och ungdomar kommer att behandlas som viktiga intressenter som det gäller att ta väl hand om på varje nivå i utbildningssystemet.

Om centralstyrningen av utbildningssystemet varit en viktig orsak till att den sociala snedrekryteringen bestod och inte minskade under 1970- och 80-talen, var den låga ekonomiska avkastningen på utbildningen en annan.

Under framför allt 1970-talet gjordes högre utbildning genom löne- och skattepolitiken allt mindre lönsam. Det finns starka skäl att tro att detta, förutom alla andra negativa effekter, slagit särskilt hårt mot intresset för studier hos sådana grupper som i hemmet har en mindre uppfordrande studietradition.

I ett globalt perspektiv kan vi förvänta oss en fortsatt hög rörlighet av ung-

Svar på frågor

domar. Det är därvid glädjande att utredningen konstaterar att invandrarna i vårt land har ett stort intresse för teoretiska studier i gymnasiet och för högre utbildning. Hos invandrarna finns det uppenbara ambitioner för fortsatta studier som ofta bryter mot det sociala arvet.

I fortsättningen kommer det också att finnas anledning att analysera hur benägenheten för svenska ungdomar att söka sig utomlands för att studera eller för att arbeta efter examen kommer att påverka intresset för högre utbildning i vårt land.

Inte sedan slutet av 1960-talet har således ungdomarna i vårt land getts så goda möjligheter som nu att välja friare och mindre obundet av sitt sociala arv. Ändå är vi bara i början av denna utveckling.

Anf. 94 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret. Detta är ju en fråga som vi har debatterat i riksdagen och i olika utbildningspolitiska sammanhang i decennier. Det är en lång debatt. Hittills har ingen regering tagit sig an frågan på ett samlat sätt. Av utbildningsministerns svar kan jag dra den slutsatsen att denna regering inte heller har tänkt att göra det.

Jag läste med stort intresse den debattartikel som utbildningsministern har skrivit i dag i Svenska Dagbladet. Där tyckte jag att han snuddade vid en del åtgärder som borde kunna vidtas för att bryta den sociala snedrekryteringen.

Jag tror att vi måste börja mycket tidigt. Vi måste börja i grundskolan, t.ex. genom att ge studie- och yrkesorientering en garanterad tid. Vi måste se till att vi har ett studiemedelssystem som inte sparkar ut folk. Vi måste göra insatser i grundskolan för att få ett mer undersökande arbetssätt. Vi måste se till att det finns god tillgång på bibliotek och böcker. Vi måste få till en förändrad attityd i hela samhället när det gäller vad utbildning egentligen är. Det skall vara lika viktigt och lika naturligt att göra utbildningsinsatser som att bygga hus och vårda mormor på servicehuset.

Vi måste se till att det finns en social trygghet kopplad till utbildningsverksamheten. Vi måste se till att få en utbyggnad av högskolesystemet, inte minst vid de små och medelstora högskolorna. Det tror jag. Vi måste garantera någon form av återkommande utbildning. Vi måste ge ökad kännedom inom både det privata och det offentliga näringslivet om vad olika utbildningar faktiskt innehåller. Där finns det jättestora brister i dag.

Vi måste ge ökade möjligheter för föräldrar att delta både tidsmässigt och kompetensmässigt i sina barns skolarbete. Vi måste få till stånd en avgymnasiefiering av högskolan. Det har inte ens utbildningsministern lyckats med genom sina i och för sig långtgående reformer. Vi måste få incitament för högskolan att rekrytera från mindre kända sociala grupper. Är ministern beredd att vidta dessa åtgärder?

Anf. 95 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag är inte beredd att på stående fot köpa alla Björn Samuelsons förslag, även om åtskilliga av dem är både kloka och insiktsfulla. Det finns åtskilligt i den svenska skolan och den högre utbildningen som behöver förändras för att bereda fler engagemang och intresse för utbildning.

Låt mig ta fasta på en sak som Björn Samuelson sade och där jag tror att

mycket kan göras, låt vara på ett icke-praktiskt men principiellt och filosofiskt viktigt plan. Det gäller detta med hur viktig vi anser utbildningen vara. Vilken kultur är det ett samhälle präglas av?

Olika samhällen har genom olika tider präglats av olika kulturer, olika signum på tider och olika signum på samhällen. Om vi skulle kunna få det svenska samhällets signum att bli det lärande samhället, skulle det vara uppfordrande för dem som har goda studievillkor hemifrån och inte minst för dem som har det litet trögare i starten.

Jag tror att vi kan finna breda kontaktytor långt över partigränserna på detta område. Vi må träta om åtskilligt, herr talman, när det gäller hur vårt samhälle skall utvecklas, men det vore förvånande om vi hamnar i tråtor om att det svenska samhället behöver mer kunskap och kompetens från bokstavligt talat varje medarbetare.

Anf. 96 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Apropå detta med löner anser jag att pengar inte är allt här i livet, som Per Unckel vet. Jag tror att detta med attitydförändringen i samhället till utbildning och studier är viktigt. Där verkar vi vara överens.

Det talas ofta om viktiga satsningar och investeringar i framtiden. Det är viktigt med järnvägar, vägar, bra telekommunikationer osv. Men det är nog så – jag hoppas att allt fler kommer att omfattas av den tanke som mitt parti framfört – att den viktigaste strategiska infrastrukturella investeringen är utbildning och forskning.

Jag tror att det är viktigt, Per Unckel, att ta ett samlat grepp när det gäller den sociala snedrekryteringen, därför att vi behöver de människor som i dag hamnar utanför. Näringslivet, både det privata och det offentliga, behöver dessa människor. Den som inte inser det kan dra ett täcke över huvudet.

Anf. 97 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Om jag får definiera detta med ett samlat grepp så, att alla måste medverka för att mobilisera all kompetens som detta samhälle innerst inne bär på, delar jag Björn Samuelsons uppfattning.

Jag är, och det vet Björn Samuelson från andra debatter här i riksdagen, emellertid tveksam till tillsättningar av statliga utredningar som skall komma med 28 förslag till åtgärder. Jag tror, uppriktigt sagt, att denna fråga är mycket viktigare än så. Den berör alla människor och alla verksamheter där, bokstavligen, var och en har att ta ett ansvar.

Anf. 98 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Jag tror inte att det behövs fler utredningar här. Vad som behövs är grepp och handling.

En sak som också är viktig och som inte får bortses från i sammanhanget är, tror jag, att man ser till att den negativa utvecklingen på arbetsmarknaden bryts. Det gäller ju att få in fler människor i gemenskapen här i samhället samt att stoppa den sociala utslagningen, för annars klarar vi aldrig att med hjälp av utbildningspolitiken – hur eminent denna än är och hur förfinade verktygen än är – få med fler människor i utbildning framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1993/94:141 om Domän AB:s markområden med särskilda naturvärden

Anf. 99 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Stina Gustavsson har frågat mig om regeringen med anledning av det planerade samgåendet mellan ASSI AB, NCB AB och Domän AB kommer att medverka till att markområden som redan i dag ägs av staten via Domän AB och som har specifika naturvärden undantas före samgåendet.

Riktlinjerna för de markområden med särskilda naturvärden som ägs av Domän AB återfinns i avtalet om bolagisering av Domänverket mellan svenska staten och Domän AB av den 30 juni 1992 och som i sin tur bygger på riksdagsbeslutet med anledning av regeringens proposition 1991/92:134 om överföring av verksamheten vid Domänverket till aktiebolagsform. Riktlinjerna innebär bl.a. att de mest värdefulla naturvårdsområdena ligger kvar i staten. Även mark med särskilda naturvärden som ägs av Domän AB regleras i bolagiseringsavtalet. Riktlinjerna i bolagiseringsavtalet gäller även efter det planerade samgåendet mellan de tre skogsbolagen.

Jag ser därför ingen anledning för regeringen att medverka till att vissa markområden med specifika naturvärden undantas före ett samgående då detta redan finns reglerat.

Anf. 100 STINA GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Jag tackar näringsministern för svaret.

I olika sammanhang har riksdagen behandlat frågan om behovet av en ökning av naturreservat. Naturligt är då att staten i första hand – jag tycker så – använder sig av den mark som den själv äger, mark som har specifika naturvärden.

Av egen erfarenhet vet jag som ledamot sedan flera år i länsstyrelsen i mitt län hur besvärligt det kan vara att gå in på enskild mark och lägga fast restriktioner utifrån naturvårdens intressen i fråga om rätten till ersättning.

Därför kan man fråga sig vad det finns för skäl att t.ex. inte slå vakt om Visingsö, Omberg, skärgårdsöarna utanför Luleå eller den skogsmark som betraktas som skyddsvärd och som ligger väster om odlingsgränsen. Vi har till och från hört talas om sådana här exempel när det gäller mark som ingår i Domän AB.

Eftersom näringsministern säger att detta är reglerat vid bolagsbildningen vill jag fråga: När kan vi förvänta oss att bl.a. de av mig nämnda objekten – eller åtminstone några av dem – blir verklighet och får sitt rättmätiga skydd?

Anf. 101 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! I samband med att Domänverket blev aktiebolag gjordes det en utomordentligt omfattande genomgång av hela Domänverkets dåvarande fastighetsinnehav. Mycket stora delar av det gamla Domänverket gick aldrig in i Domän AB, av naturvårdsskäl. Däri ingick alla naturreservaten, ett antal mycket stora områden som var skyddsvärda från naturskyddssynvinkel. Därutöver undantogs stora områden även från kulturell synvinkel, medan

resterande andelar ansågs kunna bedriva en form av skogsbruk, även från kommersiell synvinkel.

Men det ansågs också att Domän AB, precis som alla andra skogsägare, har ett naturskyddsintresse och sina reservatbildningar för att bevara flora och fauna inom vissa bestämda områden. Det reglerades och prövades utomordentligt ingående under mer än ett års tid. Man gick igenom fastighet för fastighet. Jag finner av det skälet ingen anledning att starta samma prövningsprocess ännu en gång.

Anf. 102 STINA GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Jag för min del har inte riktigt samma uppfattning om Domän AB. Även om ministern inte vill gå in på enskilda fall kan jag som exempel ta mitt eget län, Kronobergs län. Där ägde Domän en ö, Råön, i Ljungby kommun. Från naturskydds- och bevarandesynpunkt har Råön varit en mycket intressant ö. Domän har utbudit ön till försäljning, trots att naturvårdsorganisationer, länsstyrelsens och kommuners intressen varit mycket stora. Det handlar alltså om en skyddsvärd naturmiljö. Tyvärr blev det försäljning.

Jag för min del tycker faktiskt att det, om bara viljan finns, borde vara ganska enkelt att undanta skyddsvärda områden.

Anf. 103 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det finns alltid en konflikt när det gäller användning av mark. Det gäller allt, från att skapa naturvårdsskyddade områden till att skapa sysselsättning, inte minst i drabbade glesbygder med stor arbetslöshet och där man kommersiellt vill använda skogen för att bereda arbetskraften på orten sysselsättning, och även till att kunna medge försäljningar av mindre markstycken för att därmed kunna komplettera befintliga jord- och skogsbruk med tilläggssysselsättning som är viktig för en levande landsbygd.

Denna avvägning har gjorts utomordentligt noggrant – fastighet för fastighet – under ett års tid och avslutades för drygt ett år sedan. Jag finner inget skäl i dag att ånyo starta den processen.

Anf. 104 STINA GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Jag håller med om att sysselsättningen är viktig. Sysselsättning kan man naturligtvis skapa på olika sätt, och den består av olika saker. Jag tycker, och det är precis vad näringsministern sade, att det är viktigt att vi kan komplettera när det gäller de ägare som behöver ytterligare mark just för sin sysselsättning. Det är en av de uppgifter som jag tycker att Domän AB framöver skall ta fasta på. Det är också min förhoppning att man gör det.

Till slut vill jag bara säga till näringsministern att jag mycket noga kommer att följa utvecklingen just beträffande de olika objekt som jag här har nämnt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

22 § Svar på frågorna 1993/94:150 och 153 om privatskolor

Anf. 105 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Björn Samuelson har frågat mig om jag avser att vidta någon åtgärd för att dels klarlägga vad som avses med skäligen elevavgifter vid fristående skolor, dels förstärka tillsynen över fristående skolor genom att återinföra kommunernas skyldighet att utöva tillsyn över sådana skolor.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Nej, jag är inte beredd att nu vidta några av de åtgärder som Björn Samuelson föreslår. Anledningen härtill är att riksdagen så sent som i maj 1993 beslutat om vissa ändringar i 9 § skollagen.

Riksdagens beslut, som baseras på förslag i propositionen om Valfrihet i skolan (prop. 1992/93:230), innebär dels att fristående skolor får ta ut elevavgifter med hänsyn till de särskilda kostnader som skolan har, förutsatt att kostnaderna kan anses rimliga för verksamheten, dels att utbildningen vid fristående skolor enbart skall stå under tillsyn av Statens skolverk.

Enligt bestämmelser i skollagen prövar Skolverket ärenden om godkännande av fristående grundskolor. I samband med denna prövning skall Skolverket beakta avgiftens storlek. Om Skolverket anser att elevavgiften är för hög, skall Skolverket besluta att skolan inte har rätt till bidrag från elevens hemkommun. Skolverket skall dessutom i den kontinuerliga tillsynsverksamheten beakta avgiften. Skolverket kan således förklara rätten till bidrag förverkad, om en fristående skola efter godkännandet beslutat ta ut för höga avgifter. Skolverkets beslut i dessa frågor kan överklagas hos kammarrätten.

Den 12 oktober 1993 besvarade jag en fråga av Ingela Mårtensson om kontroll av att fristående skolor följer läroplaner. Jag framhöll då att "tillsyn, uppföljning och kvalitetskontroll av skolor – oavsett dessas ägandeform eller inriktning – fortfarande är en relativt ny företeelse i Sverige. Därför pågår det nu ett intensivt arbete inom Skolverket för att utveckla metoder och kriterier för verksamheten. Det arbetet är svårt, grannlaga och mycket viktigt. Regeringen fäster stor vikt vid det, vilket vi också i olika sammanhang har framhållit".

Jag avser således att noggrant följa utvecklingen vad gäller såväl elevavgifter som tillsynsverksamheten beträffande fristående skolor.

Anf. 106 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaren på mina frågor. Jag var här i kammaren den 12 oktober och lyssnade på debatten om tillsynen av de fristående skolorna, men sedan dess har det kommit olika artiklar i riksmidierna, bl.a. i Dagens Nyheter, och på grund av detta tyckte jag att det fanns anledning att ställa den här frågan igen.

I massmedierna har man t.ex. tagit upp det faktum att man inom en fristående skola ifrågasätter utvecklingsläran, något som jag menar går stick i stäv med de nationella önskemålen att intressera och rekrytera fler ungdomar till naturvetenskapens fantastiska område.

Om det nu betalas ut kommunala medel över olika former av bidrag till de här skolorna menar jag att det är märkligt att kommunerna inte kan få

ha ett tillsynsansvar, när man inom Skolverket säger att man inte klarar av att göra en sådan tillsyn mer än kanske vart tredje år.

Detta är bakgrunden till den ena av mina frågor.

När det gäller avgifterna till de olika fristående skolorna har jag i olika sammanhang bett statsrådet att uttrycka någon form av principnivå för vad som är en skälig avgift. En avgift på 950 kr i månaden på grundskolenivå är enligt min uppfattning alldeles för mycket, särskilt mot bakgrund av det ekonomiskt trängda läge som många människor i dag befinner sig i. Vi i Vänsterpartiet menar att valfriheten i så fall slutar här, och vi efterlyser ett ställningstagande från regeringens sida i de här frågorna.

Anf. 107 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är naturligtvis, som Björn Samuelson påpekar, så att friskolorna och deras verksamhet debatteras i massmedierna. Man kan där läsa om avgifter, innehåll och annat, och det finns naturligtvis många gånger saker som man undrar över och funderar över.

Nu har alltså riksdagen på regeringens förslag bestämt att Skolverket skall ha ansvar för denna uppföljning och skall tillse att friskolor lever upp till de krav som riksdagen faktiskt har formulerat vad gäller både skälig avgift och undervisningens innehåll. Då tycker jag att det är rimligt att Skolverket åtminstone får ett år, eller kanske t.o.m. två år, på sig för att utveckla arbetsformerna och ta det här ansvaret, innan vi i riksdagen uttalar bestämda uppfattningar om att Skolverket inte klarar av uppgiften.

Frågan om en skälig avgift är en sådan sak. Det framgår mycket tydligt av propositionen om valfrihet i skolan vad vi menar med det uttrycket. För sådan utbildning som förekommer i kommunala grundskolor bör man som regel inte ta ut några avgifter alls, utan sådana avgifter skall vara motiverade av särskilda kostnader för verksamheten. Det finns alltså ganska många exempel på och beskrivningar av vad vi menar.

Jag avstår därför från att här i talarstolen nämna ett exakt krontal. Jag tror nämligen inte att jag i den summan kan inkludera allt det som man möjligen måste ta hänsyn till, utan jag tror att det mödosamma arbete som Skolverket håller på med är nödvändigt att gå igenom för att vi skall hitta en rimlig nivå.

Vad gäller tillsynen av skolorna är det naturligtvis så att kommunerna fortfarande har ett visst ansvar – det är många som glömmet det. Det gäller brand, hälsovård och mycket annat som kommunerna normalt har ansvar för att granska. När det däremot gäller huruvida friskolorna lever upp till läroplan, skollag och annat har vi från majoritetens sida tyckt att det är rimligt att de som bestämmer om man skall godkänna en skola också prövar om skolan lever upp till de krav som ställs. Det är skälet till att Skolverket har denna uppgift.

Anf. 108 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Vänsterpartiet och Moderata samlingspartiet skiljer sig åt i den här frågan. Inom Vänsterpartiet tycker vi att grundskoleutbildningen skall vara fri, och vi är också beredda att lagstifta i den frågan.

Via medierna har jag fått uppgiften – om den nu är riktig – att kostnaden skulle ligga på 950 kr i månaden. Det är 200 kr mer än barnbidraget, och det

tycker jag är en alldeles för hög kostnad, om man nu skall behöva betala för att genomgå grundskolestudier. Det är lagfäst att man skall gå i grundskolan, det är en plikt, och då tycker jag att vi i utbyte kan ge vissa rättigheter.

När det gäller kontrollen och uppföljningen av verksamheten i de här skolorna ser jag som enda möjlighet framöver – om man nu inte vill ge kommunerna möjlighet att gå in och kontrollera hur deras egna medel faktiskt används, som de kan göra när det gäller de egna skolorna – att bygga ut Skolverkets regionala organisation. Men inom Vänsterpartiet är vi inte alldeles övertygade om att det är rätt väg att gå.

Anf. 109 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag tror att den avgift som Björn Samuelson har tagit upp i sin fråga, och som sägs gälla för scientologerna, kan vara rimlig utifrån den redovisning som Skolverket ger. Däremot är det inte intressant att endast diskutera avgiftens storlek, utan man måste också bedöma om avgiften står i rimlig proportion till sådant som eleverna får och som de normalt inte skulle få i en kommunal grundskola, t.ex. om avgiften möjligen inkluderar fritidsverksamhet eller någonting annat. Jag har dess värre inte kunnat få uppgifter om detta på den ganska korta tid som vi har på oss för att skriva svar på de här frågorna.

Jag vill också vända mig emot en formulering som Björn Samuelson använde. Han sade att det är rimligt att kommunerna får utöva tillsynen, eftersom det handlar om kommunernas pengar. Nja, det kan vi ju diskutera. Det är så att alla elever ingår i underlaget utifrån vilket vi ger kommunerna statsbidrag, och det är därför snarast elevernas pengar som det handlar om.

Anf. 110 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Det är väldigt intressant att statsrådet påpekar att det inte skulle vara kommunernas pengar. Då kanske vi framöver kan föra en diskussion om ifall vi inte kan återinföra någon form av sektorsbidrag till skolan. Jag tror att vi förr eller senare hamnar där.

Beatrice Ask har med viss elegans sagt att det tidigare var plånbokens tjocklek som avgjorde var olika föräldrar kunde låta sina barn gå i skola. Nu är vi tillbaka i den situationen, och effekten av detta blir ju inte mindre genom att statsrådet säger att det beror på vad eleverna får för pengarna. Om jag vill ha mycket åt mina barn och har litet pengar, så får jag inte mycket, eftersom jag inte har de pengarna. Så blir det ju om avgiften skall kunna sättas beroende på vad eleverna skall få. Avgiften blir på det sättet rimlig för skolan, men är den rimlig för mig? Jag menar att avgiften skall vara rimlig för alla föräldrar som har grundskolebarn, och jag tycker inte att en elevavgift på nästan 1 000 kr i månaden på grundskolan är rimligt.

Anf. 111 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är inte fråga om att avgiften skall vara rimlig i förhållande till föräldrarnas plånböcker, utan den skall vara rimlig i förhållande till vad som ges utöver vad som normalt förekommer i en grundskola. Men den skall också vara skälig, och den får icke ha segregrande effekt. Det finns tre delar i definitionen av hurdan vi anser att avgiften skall vara.

Det är också viktigt att ha klart för sig att den reform vi har genomfört har inneburit att flertalet fristående skolor icke längre tar ut några avgifter. Av de 59 skolor som den 1 juni i år tog ut avgifter kan man för 31 skolor räkna ut en snittavgift på 5 000 kr per elev och år, dvs. 2 500 kr per termin. Jag tror inte att det är för mycket begärt.

Jag vill emellertid som jag tidigare påpekat inte gå in på krontalet, utan det handlar om att skolorna skall leva upp till de tre kriterier som gäller för avgifternas storlek. Vi har också lyckats se till att fler klarar av att välja en fristående skola, även om dessa tar ut avgifter. Avgifterna har nämligen sjunkit.

Anf. 112 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Jo, Beatrice Ask, krontalet har en segregerande effekt. Det har det. Folk har det dåligt ställt i dag. Många har det alltför dåligt ställt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

På förslag av tredje vice talmannen beslöt kammaren kl. 16.39 att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

23 § Svar på fråga 1993/94:140 om den militära dykarutbildningen

Anf. 113 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Yvonne Sandberg-Fries har frågat mig om jag, mot bakgrund av Marinens ekonomiska problem, är beredd att medverka till att all dykarutbildning åter centraliseras dit där resurserna finns.

Jag förmodar att Yvonne Sandberg-Fries ställer frågan med anledning av Marinens beslut om organisationen av försvarets dykutbildning, grundat på en utredning som kallas Dyk-93, och den uppmärksamhet som frågan har fått i massmedierna i Blekinge.

Hur Marinen skall organisera sin dykutbildning är en fråga som det i första hand ankommer på myndigheten att hantera. Jag tycker därför inte att det nu finns något skäl för mig att agera i frågan. Jag anser alltså att det här är en fråga som Chefen för marinen bör få hantera självständigt.

Anf. 114 YVONNE SANDBERG-FRIES (s):

Herr talman! Jag skall be att få tacka försvarsministern för svaret på min fråga. Låt mig ge en liten bakgrund till frågan.

Vid Marinens dykarskola i Karlskrona utbildas i dag ca 700 personer per

år. Det är tio gånger fler än på alla andra dykarutbildningar tillsammans. Förutom dykare för Marinen utbildar man i dag dykare åt Flygvapnet, Kustbevakningen och Räddningstjänsten. Det finns ett samarbete med sjukvården, osv. För dessa utbildningsinsatser får Marinen naturligtvis betalt.

I Karlskrona finns resurserna: dyktank, dykläkare, kompetent personal, osv. Det är personal som ändå behövs, eftersom all fri uppstigning måste genomföras i Karlskrona. Detta betyder att det skulle vara möjligt att utan extra kostnader för Försvaret utbilda Försvarets samtliga lättdykare, inklusive Marinens samtliga bärgningsdykare, i Karlskrona.

I dagens läge, med de ekonomiska problem som finns inom Marinen, som jag vet att Anders Björck är mycket väl bekant med, vore det ett erbjudande att fundera över. Trots detta föreslås i Dyk-93 att bärgningsdykarutbildningen skall föras över till Berga, och dessutom skall den civila utbildningen utföras på plats som Marinens dykchef bestämmer, som det heter.

Jag har också noterat att personal från Karlskrona som har femtio meter hem beordras att i stället fullfölja bärgningsdykarutbildningen femtio mil från hemmet, nämligen vid Berga. Detta kan inte heller vara särskilt god ekonomi. Dessutom föreslås i en bilaga till utredningen att en dyktank skall uppföras vid Berga till en kostnad av 10–15 miljoner kronor.

Detta kan väl ändå inte vara ekonomiskt rimligt i dessa tider, Anders Björck?

Anf. 115 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag bör rimligtvis som försvarsminister inte blanda mig i hur myndigheterna organiserar sin utbildningsverksamhet. Det blir mest rationellt om de själva får hantera dessa frågor. Hos dem finns rimligtvis den speciella erfarenhet som är nödvändig för att kunna göra bedömningar av det slag som Yvonne Sandberg-Fries här nämner.

Man kan naturligtvis alltid fråga sig hur långt regeringen och riksdagen skall gå när det gäller att styra myndigheternas verksamhet. Jag brukar ofta få påpekanden om att regering och riksdag bör hålla sig borta från denna typ av verksamhet.

Jag kan förstå att man i Blekinge värnar om sina egna intressen. Jag tycker dock att frågan har fått litet för stor proportion. Det är inte fråga om att någon verksamhet skall försvinna från Sydkustens marinkommando och hamna någon annanstans, och det är inte fråga om att någon annan ny tillkommande verksamhet skall hamna någon annanstans än i Karlskrona.

Det handlar i det stora hela om att den nuvarande utbildningsstrukturen läggs fast men att verksamhetens centrala ledning förändras en aning. Jag tycker trots allt att det är rimligt att myndigheten får hantera den här typen av utbildningsfrågor självständigt.

Anf. 116 YVONNE SANDBERG-FRIES (s):

Herr talman! Jag är rädd för att försvarsministern möjligen är något felinformerad. Vad som sagts är att bärgningsdykarutbildningen helt och hållet skall genomföras i Stockholm och på Berga. Det innebär de facto en förflyttning av utbildningsverksamhet från den plats där resurserna i dag finns utbyggda och klara till ett annat område, med de medföljande kostnader som

jag tidigare exemplifierade. Människor måste resa lång väg, och dessutom till en plats där kostnadsläget är betydligt högre än i Karlskrona.

Ett minimikrav borde vara att Karlskrona åtminstone får utbilda sina egna bärgningsdykare och inte behöva skicka dem till Stockholm. Det är inte fråga om att enbart slå vakt om egna intressen, även om vi med tanke på de neddragningar som skett har stor anledning att slå vakt om varje arbetstillfälle inom denna sektor. Det är fråga om att Marinen bör utnyttja de befintliga resurserna i enlighet med vad riksdagen har sagt.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Anf. 117 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag har självfallet försökt att sätta mig in i ärendet och tagit del av de olika uppfattningar som finns. Som jag sade i mitt förra inlägg anser jag att frågan fått för stora proportioner. Det finns synpunkter i detta ärende i olika riktningar när det gäller olika former av lokalisering.

Jag har naturligtvis förståelse för att man gärna ser det hela utifrån de intressen man regionalt har att bevaka. Nu måste emellertid en sådan verksamhet självfallet ha en långsiktig inriktning. Mot den bakgrunden är det rimligt att myndigheten i första hand får avgöra hur utbildningsverksamheten inriktas och bedrivs. Det kan icke vara rimligt att regeringen avgör den här typen av frågor.

Anf. 118 YVONNE SANDBERG-FRIES (s):

Herr talman! Det är möjligt att regeringen inte i detalj skall avgöra den här typen av frågor. Jag förstår Anders Björcks synpunkter väl mot bakgrund av hans tidigare erfarenhet från bl.a. konstitutionsutskottet.

Faktum kvarstår: Det går inte så bra för Marinen att finna ekonomiskt bra lösningar för sin verksamhet. Därom torde vi vara överens. Det är därför rimligt att försvarsministern upprepar det som riksdagen enhälligt har uttryckt, nämligen att befintliga resurser inom Försvaret skall utnyttjas för att därmed nå bästa möjliga ekonomi. Så långt borde ändå försvarsministern kunna sträcka sig.

Bypolitik och särintressen tycks vara förekommande i alla delar av landet och inte enbart i det som kallas landsorten.

Anf. 119 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag kan försäkra att jag kommer att följa ärendet mycket noga. Självfallet skall riksdagens beslut om god hushållning och ekonomi råda också i detta ärende. För övrigt har jag stor respekt för fattade riksdagsbeslut, t.ex. när det gäller vissa inköp av materiel.

Jag hoppas att Yvonne Sandberg-Fries och jag är alldeles överens om att vi med kraft skall se till att fattade riksdagsbeslut genomförs.

Anf. 120 YVONNE SANDBERG-FRIES (s):

Herr talman! På den punkten kan jag hålla med Anders Björck. Besluten skall respekteras även om de råkar innehålla sådant som försvarsministern eller jag kanske inte i alla delar håller med om.

Anders Björck sade att det i första hand inte är fråga om lokala eller regionala intressen, utan att långsiktiga intressen skall vara avgörande. Det är nå-

gonting märkligt i detta. Marinen försöker styra över utbildning till Stockholm, medan alla andra samhällsintressenter i det här sammanhanget väljer att genomföra sin utbildning i Karlskrona. Dessutom finns en hel del verksamheter på plats där nere, t.ex. kustbevakningen. En förutsättning för den lokaliseringen var att man skulle samordna och samutnyttja tillsammans med marinen, vilket man också gör med dykutbildningen. Avslutningsvis vill jag inbjuda Anders Björck till ett besök på Dykeriskolan i Karlskrona.

Anf. 121 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Tack. Får jag ändå för fullständighetens skull understryka att jag då och då får höra att alltför mycket styrs från Storstockholmsområdet till Karlskrona på den marina sidan. Jag är medveten om att det förekommer kritik i båda riktningarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1993/94:158 om medlemskap i IEPG

Anf. 122 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Ingela Mårtensson har frågat mig om regeringen gjort några ansträngningar för att Sverige skall bli medlem i IEPG (The Independent European Programme Group).

Låt mig först konstatera att Ingela Mårtensson och jag har diskuterat denna organisation här i kammaren i mars 1992 mot bakgrund av vad regeringen hade anfört rörande samarbete på det försvarsindustriella området i den då nyligen framlagda propositionen om totalförsvarets utveckling m.m. (prop. 1991/92:102).

Då erinrade jag om att denna fråga, till följd av de genomgripande förändringar som skett i Europa sedan slutet av 1980-talet, också hade behandlats av den föregående regeringen i 1991 års försvarsproposition (prop. 1990/91:102). Härvid konstaterades att det finns särskild anledning att överväga svenska relationer till existerande samsamarbetsorgan i Europa på det försvarsindustriella området.

Försvarsutskottet delade regeringens bedömning (FöU 1990/91:8) att det från försvarspolitiska utgångspunkter är av vikt att sådana betingelser för utlandssamarbetet skapas att en livskraftig svensk försvarsindustri kan bevaras inom sådana sektorer där det även under rådande och framtida förhållanden kan bedömas förbli ett viktigt nationellt intresse att bibehålla kompetens. Utrikesnämnden har informerats i frågan.

Låt mig därefter få upplysa Ingela Mårtensson om att den s.k. IEPG-gruppen som bildades i mitten av 1970-talet av de 13 europeiska NATO-länderna förutom Island, var helt fristående från NATO:s organisation. NATO har en egen organisation som fortsätter sitt arbete.

Jag säger var, eftersom gruppen, som utgör ett forum för europeiskt samarbete och forskning, utveckling och tillverkning för dessa länders anskaffning av försvarsmateriel, sedan våren 1993 ombildats till WEAG, Western

European Armament Group inom ramen för WEU, Västeuropeiska unionen. Gruppens uppgifter är oförändrade.

Kontakter sker fortlöpande på tjänstemannanivå mellan försvarets materielverk och berörda tjänstemannaorgan inom organisationen. Företrädare för myndigheter och svensk försvarsindustri har beretts tillfälle att delta i av organisationen genomförd utbildning. Frågan om medlemskap i eller association till nämnda organisation är inte aktuell för närvarande.

Jag har uppfattningen att en fortsatt medverkan på dessa premisser har en bred parlamentarisk förankring.

Riksdagen kommer att kunna ta ställning till regeringens förslag och bedömningar i denna fråga.

Anf. 123 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag skall be att få tacka försvarsministern för ett intressant svar. Det fanns en hel del upplysningar i svaret som jag med intresse har tagit del av. Det finns dock några frågor som jag vill ställa i anslutning till svaret.

Min första fråga gäller vilken typ av utbildning som företrädare för myndigheter och svensk försvarsindustri har deltagit i. I svaret sades att man har "beretts tillfälle". Har man också deltagit? Vad är det för typ av utbildning?

Försvarsministern sade också att det för närvarande inte är aktuellt att ingå i gruppen WEAG som medlem. När bedömer försvarsministern att det är aktuellt med en sådan ansökan? Vad har Sverige för status i den här gruppen i dag? Vi har tydligen ett visst samarbete med gruppen.

Det sades också att riksdagen skall ta ställning i de här frågorna och göra bedömningar. Jag undrar när riksdagen kommer att föreläggas dessa frågor.

Avslutningsvis skulle jag också vilja fråga om Sverige deltar i EUCLID, WEU:s militära forsknings- och utvecklingsprogram.

Anf. 124 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag kan inte gå in närmare på den utbildning som sker i de här sammanhangen. Jag skall naturligtvis gärna undersöka detta och även undersöka i vilken mån det förekommer sekretess på området. När eventuella sekretessfrågor är kontrollerade skall jag gärna återkomma till Ingela Mårtensson.

Frågan om ett medlemskap är icke aktuellt i den efterföljare till IEPG som i dag finns inom Västeuropeiska unionens hägn. Det här hänger i hög grad samman med andra säkerhetspolitiska frågor. När och om de kommer upp till ett avgörande är det i dag ingen som vet.

Vi har ingen status i den här organisationen. Det har förekommit, som jag sade, kontakter. Det har redovisats för riksdagen. Det har rått enighet om detta. Som jag underströk har utrikesnämnden självfallet informerats. Information har lämnats från regeringen, bl.a. i propositioner till riksdagen som har behandlats av försvarsutskottet.

Anf. 125 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Eftersom det inte är aktuellt för närvarande att begära medlemskap, undrar jag om det har någonting att göra med de förhandlingar som Sverige nu bedriver med EG. Kommer dessa frågor in även i det sam-

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Svar på frågor

manhanget? Pågår det förhandlingar, t.ex. när det gäller säkerhetspolitiken, om att det skulle kunna vara aktuellt att ingå i WEAG-gruppen? Eller är dessa frågor helt fristående?

Förekommer det att andra alliansfria stater, t.ex. Österrike och Finland, också deltar i utbildningen? Det här gäller ändå NATO-stater.

Anf. 126 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Nej, det är inte NATO-stater. Den organisation som Ingela Mårtensson frågar mig om existerar inte formellt sedan våren 1993. Den har, som jag sade i mitt frågesvar, bytt huvudman och har numera Västeuropeiska unionen som huvudman i det här sammanhanget.

Den här frågan har över huvud taget inget att göra med våra förhandlingar med EG. Kontakterna med WEAG, som det numera heter, är av mycket begränsad omfattning och karaktär.

Anf. 127 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Även om det gäller WEU är det ändå fråga om NATO-stater. Jag tycker i alla fall att det har en viss betydelse att det gäller stater som ingår i en försvarsallians. WEU:s tänkta koppling till EG är också bekant.

Jag fick inget svar på min fråga när det gäller EUCLID. Har vi något samarbete med det forskningsprogrammet, som också tillhör WEU?

Anf. 128 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag känner inte till detta och kan därför inte ge ett svar på frågan. De kontakter som sker med WEAG har faktiskt redovisats för riksdagen och föredragits i utrikesnämnden. Ingela Mårtensson må gilla eller ogilla detta, men det här är alltså någonting som riksdagen har ställt sig bakom. Jag har därför själv ingen anledning att i dag föreslå att dessa kontakter skall omprövas.

Som jag underströk är de av mycket, mycket begränsad karaktär. Det är väl inte konstigt att man kan ha kontakter även med organisationer som man inte tillhör. Det förekommer i en lång rad sammanhang.

Anf. 129 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag vill bara avsluta med att jag ser fram emot information om vilken typ av utbildning det här gällde.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1993/94:45 om åsiktsfrihet och medborgarskap

Anf. 130 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Kenneth Attefors har frågat mig om jag som medlem i regeringen ämnar verka för att det skall införas en lag som berövar vissa svenskar deras svenska medborgarskap på grund av deras åsikter.

Svaret är nej!

Anf. 131 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Herr talman! Tack för svaret!

Efter det att jag hade ställt denna fråga fick jag veta att ministern faktiskt hade bett om ursäkt för uttalandet i Expressen. Det tackar jag för. Jag visste inte om det. Vi i vårt parti kanske också borde lära oss att be om ursäkt för vissa tokiga uttalanden. Jag tar i alla fall lärdom av detta.

Jag skulle bara vilja följa upp detta litet grand. I er partitidning Nu får Per-Olof Aronsson ett gott råd, alldeles gratis. Vi kommer nämligen att bilda en nomineringskommitté som kommer att utse riksdagsledamöterna. På ledarsidan i er tidning står det: "Per-Olof Aronsson, högt ansedd Grängeschef, leder arbetet.

Låt oss ge Aronsson ett gott råd, kostnadsfritt:

Gör något annat. För Din egen skull."

På ungefär samma sätt har man stressat Börje Salming. I Expressen skrivs det att man inte skall köpa hans kalsonger bara för att han är nydemokrat. Jag undrar om det är på den nivån vi skall fortsätta debatten.

Det finns även ett uttalande i Expressen. Någon skriver: "Ian och hans äckliga följe".

Tycker ministern att vi skall sluta kalla varandra sådana saker?

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1993/94:119 om EES-avtalet och alkoholmonopolet

Anf. 132 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av EES-avtalets ikraftträdande och dess effekter på Systembolagets monopol.

Systembolaget har enligt svensk lag ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholhaltiga drycker. Detta gäller även efter det att EES-avtalet trätt i kraft. Det kommer således inte att vara tillåtet att sälja vin och starköl i detaljhandeln den 1 januari 1994.

Den som bryter mot dessa bestämmelser ställs till svars enligt svensk lag.

De uppgifter som under den senaste tiden har förekommit i massmedia om att det kommer att bli fritt fram att sälja vin och öl i livsmedelshandeln efter den 1 januari är således felaktiga. EES-avtalet kräver inte att statliga handelsmonopol avskaffas, bara att de är anpassade så att ingen diskriminering mellan olika producenter förekommer. Systembolaget har under det senaste året vidtagit en rad åtgärder för att säkerställa detta. De åtgärder som har bedömts som nödvändiga med anledning av EES-avtalet är alltså enligt min mening redan vidtagna.

Anf. 133 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag vill först be om ursäkt om den här frågan inte är relevant. Om detta från början är felaktigt är det synd att jag har tagit statsrådets tid i anspråk.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Men dessa uppgifter har faktiskt förekommit i medierna. Det är människor som borde kunna dessa frågor som har uttalat sig. De har länge varit i farten i debatten. De har stött tankarna på att livsmedelshandlare efter den 1 januari 1994 skall kunna sälja vin och sprit i detaljhandeln.

Det har sagts att detta inte kan avgöras i en svensk domstol utan måste gå till en domstol som tolkar EES-avtalet. Statsrådet säger nu att detta är fel och att det inte kan bli så. Därför har jag ingen följdfråga. Jag ber att få komma tillbaka om det visar sig att statsrådet har fel.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1993/94:128 om amning och pappaledighet

Anf. 134 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Margareta Israelsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att de mammor som fortsätter att amma sedan barnet fyllt sex månader inte skall bestraffas ekonomiskt för detta.

Margareta Israelsson har ställt frågan mot bakgrund av de olika förslag till åtgärder för att öka pappornas uttag av föräldrapenning som har presenterats under den senaste tiden.

Låt mig först klargöra att det är min och regeringens uppfattning att amning är viktig och att mammor bör uppmuntras att amma sina barn. Exempelvis har regeringen på mitt förslag tillsatt en kommitté med anledning av WHO:s och Unicefs gemensamma initiativ i syfte att skydda, stödja och främja amning. Kommittén har nyligen avlämnat sitt slutbetänkande med förslag till åtgärder för en svensk amningsstrategi.

När det gäller de förslag som åsyftas i frågan har en arbetsgrupp inom Socialdepartementet tillsatts för att göra en översyn av vissa frågor inom föräldraförsäkringen. I uppdraget har bl.a. ingått att belysa tänkbara metoder att uppmuntra fäder att i större utsträckning utnyttja föräldraledigheten. Arbetsgruppen har i en delrapport, som överlämnades till mig den 1 november 1993, redovisat två metoder för att öka fädernas uttag av föräldrapenning.

Den ena metoden innebär en begränsning av rätten för en förälder att överlåta föräldrapenningdagar till förmån för den andra föräldern. Arbetsgruppen föreslår att antalet dagar som inte skall få överlåtas begränsas till 30.

Enligt den andra metoden införs differentierade ersättningsnivåer i föräldrapenningssystemet på så sätt att ersättningen blir lägre än 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten i det fall en förälder överlåter egna dagar till den andra föräldern.

Arbetsgruppen har i fråga om båda förslagen pekat på möjligheten att dela föräldrapenningdagarna lika mellan föräldrarna i stället för att som nu förbehålla vardera föräldern 90 dagar.

Varken jag eller regeringen har tagit ställning till arbetsgruppens förslag. Rapporten skall nu i vanlig ordning beredas. Frågan om möjligheterna för kvinnor att amma sina barn kommer självfallet att beaktas i det fortsatta beredningsarbetet.

Jag har själv suttit med i den här kommittén för amningens främjande. Där talade vi – precis som man gör i Innocentideklarationen, som bygger på WHO:s och Unicefs arbete – om att staterna skall stifta lagar som skyddar förvärvsarbetande kvinnors rätt till amning.

Kommittén skriver i sitt betänkande. "I Sverige garanteras alla kvinnor en lång föräldraledighet, vilket ger flertalet mammor reella möjligheter att välja amning som uppfödningssätt. Viktigt är att pappan tar ut sin del av föräldraledigheten, men att detta sker på ett sådant sätt att det ej har en negativ inverkan på mammans möjligheter att fortsätta amningen. En eventuell kvotering av föräldraledigheten får ej genomföras på så vis att det ur amningssynpunkt uppfattas som negativt, då förslaget i praktiken kan försvåra för mammorna att amma en adekvat period."

Nu har jag av den presskonferens som hölls i samband med att arbetsgruppen inom Socialdepartementet presenterade sina förslag kring pappornas uttag förstått att socialministern tycker att en adekvat period är sex månader. I ett uttalande vid presskonferensen säger han: "Om mammor vill vara hemma och amma längre än sex månader förlorar familjen pengar på detta, men det tror jag ändå är ett rimligt pris som mamman är beredd att betala".

Vad är detta? Skall kvinnorna betala för att få amma sina barn? Är det detta som regeringen menar med en amningsfrämjande attityd?

Jag tycker också att det är oerhört betydelsefullt att pappan tar del i fostern av barnen, att han är med och stöder amning. Men jag räknade inte med att få svaret från Bengt Westerberg att det är kvinnorna som skall betala för detta.

Herr talman! För det första har ingen föreslagit att man skall minska föräldraförsäkringstiden. De tolv månader som finns i dag finns också kvar i alla de förslag som har diskuterats.

För det andra finns det inget förslag om kvotering som handlar om att föräldrarna skall ha sex månader vardera. Det enda förslag som handlar om kvotering är förslaget om att en pappamånad skall införas. Det är ett förslag som jag hoppas att Margareta Israelsson kan stödja.

För det tredje finns det partier, även Socialdemokraterna, som har antytt att de är beredda att gå ner till 80 % ersättning för alla tolv månaderna. Faktum är att även det förslag som arbetsgruppen har lagt fram – som vi inte har tagit ställning till – innebär en totalt högre ersättning, också för den som skulle välja att vara hemma alla tolv månader, än förslaget om tolv månader med 80 %. Det är väl ingen som har kommit på tanken att tala om att det skulle vara diskriminerande eller sämre för mammorna?

Det gäller att hitta modeller för att uppmuntra pappor att ta ett större ansvar utan att det hindrar att de mammor som vill kan vara hemma. Det tycker jag är den rimliga utgångspunkten. Den hoppas jag att vi kan vara överens om.

Anf. 137 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Herr talman! Nu har vi talat mycket om pappor. Jag vill föra tillbaka diskussionen till de mammor som skall betala för detta amningsfrämjande. Min fråga gällde hur statsrådet ville uppmuntra amning.

Den ena utredningsgruppen säger att familjen, om det blir ett alternativ som innebär en lägre ersättning efter sex månader, får betala för att den väljer att amma – precis som socialministern sade vid den här presskonferensen. När man jobbar kan man inte gå hem vissa perioder för att amma. Så ser det inte ut på arbetsmarknaden i dag.

Det är detta jag kritiserar. Skall vi diskutera pappauttag, kan vi göra det också, men det mycket svåra problem som ministern nämner i sitt svar – och som vi också tar upp i vårt betänkande – är det problem som uppstår om man sätter en gräns vid sex månader.

Anf. 138 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Som jag nämnde har varken regeringen eller jag själv tagit ställning till vilket av dessa förslag som vi skall förespråka. För egen del och för Folkpartiets del kan jag säga att vi tycker att en pappamånad är det bästa förslaget. Tyvärr har vi inte fått stöd av Socialdemokraterna på den punkten heller, men vi kommer inte att ge upp för den skull, utan vi kommer att fortsätta att driva denna fråga.

Men det intressanta, om man ser på arbetsgruppens andra förslag om en differentierad ersättning, är att ställa detta mot det förslag som också Socialdemokraterna tycks vara beredda att acceptera, nämligen en sänkning av ersättningen till 80 % i hela föräldraförsäkringen. Då innebär ju ändå förslaget med 90 % såsom norm och där även den mamma som väljer att stanna hemma i tolv månader får 90 % i sex månader och 80 % i sex månader ett bättre alternativ ekonomiskt sett – eller hur?

Anf. 139 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Herr talman! Fortfarande talar vi om papporna. Även om man från Folkpartiets sida förordar en kvoterad månad, som vi gärna kan diskutera i en frågestund som handlar om det, tycker jag att det är beklagligt om samma socialminister som tillsätter en kommitté, som skall utreda hur vi skall uppmuntra kvinnor att amma sina barn längre för att ge barnen bättre hälsa och överlevnadsskydd, också sett i ett globalt perspektiv, gör ett sådant uttalande som att familjen, om man vill amma mer än sex månader, säkert är beredd att betala ett högre pris för detta.

Anf. 140 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Faktum kvarstår. Om man får 90 % i sex månader och 80 % i sex månader, dvs. i genomsnitt 85 %, blir det ekonomiska utfallet bättre än om man får 80 % i tolv månader; ett förslag som jag förstår att Margareta Israelsson är beredd att tillstyrka.

Anf. 141 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Herr talman! Oavsett vad Socialdemokraterna säger eller inte säger eller vad socialministern antyder att vi säger är det en åsikt från Folkpartiets sida

som är alldeles klar, nämligen att det är helt okej att få 90 % under sex månader. Men om man sedan såsom kvinna väljer att amma sitt barn, är det riktigt att man får sänkt ersättning. Med den argumentation som Bengt Westerberg för borde det vara riktigt att fortsätta med 90 %.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Anf. 142 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Om Margareta Israelsson ställer frågan till mig såsom partiledare, har jag redan givit besked. Folkpartiets landsmöte har ställt sig bakom förslaget om en pappamånad. Men det innebär naturligtvis att den mamma som vill amma i mer än elva månader och vill utnyttja även den tolfte månaden inte får betalt för denna tolfte månad. Den mamma som vill amma mer än tolv månader – och det finns också sådana – får inte heller betalt med den föräldraförsäkring som Margareta Israelsson tycker att vi skall slå vakt om, för övrigt en uppfattning som jag delar. Vi kan inte ha en försäkring som slår vakt om amning hur länge som helst. Det viktiga är de första sex månaderna. Sedan vill många fortsätta att amma ytterligare. Även det skall vi uppmuntra på olika sätt, men det är inte självklart att det skall innebära en särskild stimulans i föräldraförsäkringen.

Anf. 143 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Herr talman! När vi tillsatte den amningsfrämjande gruppen sade vi – vilket också statistiken i Sverige visar – att de flesta mammor redan i dag ammar fyra till sex månader. Amningsfrämjandet skulle vara att söka utöka amningstiden. Nu tolkar jag ministrerns svar som att detta inte är så viktigt.

Anf. 144 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jo, självklart är det viktigt. Men som Margareta Israelsson säger ammar de flesta mammor fyra till sex månader. Men det gäller framför allt att få ännu flera att göra det. Det finns tyvärr fortfarande mammor som avbryter amningen tidigare. Det allra viktigaste är trots allt att få dessa att amma längre.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1993/94:144 om förslaget om vårdnadsbidrag

Anf. 145 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Birgitta Dahl har frågat mig om förslaget om vårdnadsbidrag kommer att bli föremål för normal beredning.

Ytterst få politiska frågor i Sverige har varit så grundligt diskuterade som vårdnadsbidraget.

Vid konstruktionen av reglerna för bidraget finns emellertid ett antal tekniska problem som måste lösas. I det syftet har en arbetsgrupp utarbetat en promemoria: Vårdnadsbidrag m.m. Teknisk utformning och konsekvenser.

Den 2 respektive 4 november genomförde Socialdepartementet utfrågningar med dels ett antal organisationer, dels ett antal myndigheter för att få synpunkter på de föreslagna tekniska lösningarna. Jag har erfarit att ett

stort antal värdefulla synpunkter framfördes. En sammanställning av synpunkterna kommer att göras inom Socialdepartementet.

Regeringens avsikt är nu att så snart som möjligt förelägga riksdagen en proposition i frågan.

Anf. 146 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Socialministern har rätt i påpekandet att detta är en av de mest diskuterade frågorna. Men det betyder inte att det förslag som nu är aktuellt är tillfredsställande utrett.

Vårdnadsbidraget har under mycket lång tid varit motförslag till den fram-synta, radikala familjepolitik som har gjort att vi har blivit ett föregångsland både när det gäller barns levnadsvillkor och när det gäller jämställdhet. När regeringen nu skall lägga fram ett förslag om vårdnadsbidrag, innebär detta för det första ett mycket allvarligt principiellt trendbrott. För det andra kommer detta förslag, om det genomförs, att påverka människors levnadsvillkor och lagstiftningen på avgörande sätt i olika avseenden.

Detta förslag är inte resultatet av något utredningsarbete utan av en upp-görelse i slutna rum som ingen har insyn i. Det har utretts av en arbetsgrupp inom departementet. Normalt borde en sådan här fråga bli föremål för ett brett remissförfarande, även om den hade föregåtts av ett riktigt utrednings-arbete. Så är inte meningen. Det har jag fått klart för mig av socialministerns svar. Hearingar är ingen acceptabel ersättning för ett riktigt remissarbete och ett riktigt beredningsarbete.

Socialministern säger att värdefulla synpunkter har framförts. Men enligt vad jag har erfarit är det en förödande kritik som har framförts vid dessa hearingar. Jag frågar: Tar regeringen intryck av den kritiken?

Socialministern förklarar även att regeringens avsikt är att så snart som möjligt förelägga riksdagen en proposition. Jag frågar socialministern: Kommer regeringen att framhärda, även om det redan nu vid riksdagens behandling av propositionen om en barnomsorgslag skulle visa sig att det finns en majoritet i riksdagen mot ett sådant förslag?

Anf. 147 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Birgitta Dahl har frågat mig om ärendet har remitterats eller på annat sätt varit föremål för normal beredning. Jag förmodar att Birgitta Dahl då syftar på någon form av hearing. Det är nämligen ett ganska vanligt beredningsförfarande och var så också under den tidigare socialdemokra-tiska regeringen – i den mån den över huvud taget beredde ärenden. Det finns ju exempel på att den inte ens gjorde det, t.ex. sjukförsäkringsrefor-men 1991.

De synpunkter som framkom vid hearingen kommer att sammanställas av dem som deltog i hearingen. Jag har ännu inte någon inblick i detaljsynpunk-terna. Men självklart kommer regeringen att gå igenom synpunkterna. I vil-ken utsträckning de kommer att påverka det slutliga förslaget kan jag i dag inte svara på.

Anf. 148 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag lade märke till att socialministern inte svarade på min fråga om regeringen tänker framhärda med förslaget, även om det redan i höst visar sig att det finns en bastant majoritet i riksdagen mot det.

Jag var minister i nio år. Jag förelade riksdagen många förslag. Det kan finnas undantagsfall, då man måste nöja sig med en begränsad beredning. Då måste det finns särskilda skäl. På denna punkt är det inte bråttom. Jag tycker – och det har jag sagt förut – att denna fråga kunde föreläggas väljarna. Varför skall man, två och en halv månad före nästa val, tvinga igenom ett lagförslag, som det fanns en majoritet emot i förra valet. Låt det hela vila. Låt väljarna avgöra. Då känner jag mig säker på att vi inte får något vårdnadsbidrag.

Anf. 149 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att en hearing såsom alternativ till ett vanligt remissförfarande skall användas bara i undantagsfall. Jag kan berättä för Birgitta Dahl att detta är det enda undantag som vi gör inom Socialdepartementet under denna mandatperiod.

Birgitta Dahl sade att det inte är bråttom. Den uppfattningen delar inte regeringen. Ambitionen är att förslaget skall läggas fram så att det kan genomföras den 1 juli 1994. Då är det bråttom. Sedan är det uppenbart att väljarna tog ställning till denna fråga i valet 1991. Regeringspartierna gick redan då fram och talade om att vi skulle genomföra ett vårdnadsbidrag. Det framgick också av den första regeringsförklaringen. Så vi fullföljer bara redan givna vallöften med detta förslag.

Anf. 150 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Det måste göra ont inuti Bengt Westerberg när han säger så. Bengt Westerberg vill ju gärna framstå som en ledande företrädare för jämställdhetspolitiken. De väljare som röstade förra valet uppfattade inte Folkpartiet som ett parti som skulle göra gemensam sak med kds och Centern för att genomföra vårdnadsbidrag. Jag tycker att det är bedrövligt att ni skall tvingas till detta.

Den utredningsgrupp som fick arbeta efter den köpslagen Folkpartiet hade gjort för att undvika – som Bengt Westerberg själv har påpekat – att regeringen skulle spricka, har fått ta itu med en lång rad väldigt knepiga frågor. De frågorna kräver en helt annan och mer seriös beredning än den ni tvingats till på grund av den politiska köpslagen ni har inlåtit er i.

Tycker inte Bengt Westerberg att familjepolitiken förtjänar en mer seriös bedömning?

Anf. 151 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Familjepolitiken och jämställdhetspolitiken förtjänar förvisso en seriös bedömning. Det utredningsbetänkande vi har lagt fram och den hearing vi har genomfört har ingenting med bristande seriositet att göra. Det finns många viktiga frågor – också från den tid när Birgitta Dahl satt i regeringen – där man klarat av att hämta in remissynpunkter genom denna typ av hearing.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Det finns mycket annat som är viktigt för jämställdhetspolitiken. När jag försöker att driva en progressiv jämställdhetspolitik försöker jag bl.a. att torgföra åtgärder som skulle uppmuntra pappor att ta större ansvar i hemmen. Där har jag tyvärr erfarit att Birgitta Dahl mycket lättsinnigt avfärdar de konkreta förslag som jag har framfört. Det beklagar jag djupt. Jag tycker att det på ett ganska tydligt sätt avslöjar var Birgitta Dahl står i denna debatt.

Anf. 152 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Vårtnadsbidraget skall ta 6 miljarder kronor från andra insatser som kunde genomföras på familjepolitikens område. Det kommer att verka starkt återhållande på jämställdheten. Det kommer, som det också står i departementspromemorian, att förändra många familjers levnadsvillkor.

Det framgår mycket tydligt att de enda som tjänar på vårtnadsbidraget är familjer där en förälder – vanligtvis mannen – har mycket hög inkomst och där den andra – vanligtvis kvinnan – inte arbetar. För alla andra familjer kommer vårtnadsbidraget att verka i fel riktning när det handlar om jämställdhet och också när det handlar om barnets bästa.

Anf. 153 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Påståendet att inga andra familjer än dem där den ena parten har mycket hög inkomst gynnas är naturligtvis felaktigt. För alla de familjer där kvinnan i dag väljer att stanna hemma under längre tid än ett år är det självfallet en fördel att få ett vårtnadsbidrag.

Man kan ha andra synpunkter på det, men denna effekt av vårtnadsbidraget är ändå ostridig. Det handlar i mycket hög grad om familjer som tillhör LO-grupperna. Därför finns det också ett betydande stöd hos de grupperna för ett sådant här förslag.

Nettokostnaderna för förslaget är inga 6 miljarder utan ungefär 2 miljarder.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1993/94:104 om folkrörelsernas engagemang i flyktningmottagandet

Anf. 154 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Inge Carlsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att värna om föreningslivets och folkrörelsernas engagemang inom flyktningmottagandet.

Inge Carlssons fråga har ställts mot bakgrund av uppgift om att en folkrörelsedriven förläggning för asylsökande, AB Flyktningmottagning i Finspång, nu hotas av nedläggning.

Invandrarverket hade dock då frågan ställdes förnyat sitt avtal med AB Flyktningmottagning så att avtalstiden nu löper t.o.m. den sista juni 1994.

Regeringen anser att de frivilliga organisationernas och de enskilda människornas engagemang i mottagandet av asylsökande och flyktingar är av

mycket stort värde. De olika aktiviteter som frivilliga krafter anordnar för asylsökande bidrar väsentligt till att göra förläggningstvisten meningsfull. Genom de här insatserna skapas även ett nätverk mellan asylsökande och svenskar eller landsmän som redan är bosatta i Sverige. Frivilliga organisationers verksamhet utgör också en grund för att skapa en opinion och förståelse för förhållanden och händelser som sker i vår omvärld som gör att människor känner sig tvingade att lämna sina hemländer.

I juni månad i år gick jag ut med en vädjan till de frivilliga organisationerna att intensifiera arbetet för att stödja och hjälpa asylsökande och flyktingar på slussar och förläggningar och i kommuner. Jag har fått ett mycket positivt svar på denna vädjan.

I den proposition om mottagandet av asylsökande och flyktingar som regeringen inom kort avser att lägga på riksdagens bord behandlas frågan om frivilliga organisationers medverkan i mottagandet av asylsökande och flyktingar. I propositionen föreslås också att förläggningar skall kunna drivas på entreprenad. Det innebär att bl.a. organisationer föreslås kunna svara för den totala driften av en förläggning. Inte minst den basorganisation som Invandrarverket bedömer nödvändig bör bli föremål för upphandling genom anbudsförfarande och kunna drivas av frivilliga organisationer eller andra entreprenörer.

Sverige står nu inför en stor utmaning när vi skall ta emot närmare 40 000 bosnier i våra kommuner, och här kan de frivilliga organisationerna spela en betydelsefull roll. Så sent som i dag har jag deltagit i en konferens till vilken ett hundratal frivilliga organisationer inbjudits för att diskutera den här frågan.

Anf. 155 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kulturminister Birgit Friggebo för svaret på min fråga.

Under våren 1992 arbetades det intensivt för att hitta ett alternativ till en kommunalt driven flyktingförläggning. Initiativet togs av Finspångs kommun. Sommaren 1992 bildades ett flyktingbolag i Finspång. Ägare till detta blev sex folkrörelseorganisationer – var och en med olika kunskapsinriktningar och möjligheter att vara en resurs för de flyktingar som placerades i Finspång. Organisationernas olika roller i samhället blev grunden för en hög kvalitet på verksamheten i det konkreta arbetet i flyktingarnas vardag.

De organisationer som ingick i bolaget är alla ideella föreningar: ABF, Vuxenskolan, Hyresgästföreningen, Baptistförsamlingen, Missionsförsamlingen och Pingstförsamlingen. Jag vill påstå att det är en bra organisationsform som med kunnig personal med stor delaktighet tar hand om ca 300 asylsökande.

För en tid sedan kom beskedet att detta folkrörelsedrivna flyktingmottagande skulle upphöra från Statens invandrarverk. Nu blev det inte så, vilket kulturministern också sade. Kontraktet förlängdes till den 30 juni nästa år.

Jag är medveten om att vi skall och måste lägga ned en hel del anläggningar, men jag anser att den enda anläggning i Sverige som drivs av sex folkrörelseorganisationer skall vara kvar i ett längre perspektiv.

Jag tolkar kulturministerns svar som att vi i enlighet med den kommande

propositionens inriktning har stora möjligheter att fortsätta den förenings-
ägda flyktingmottagningen i Finspång. Jag hoppas att jag gör rätt tolkning.
Jag undrar också när propositionen kommer.

Anf. 156 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBÖ (fp):

Herr talman! Jag kan inte säga exakt vilket datum propositionen kommer,
men det rör sig om några veckor.

I propositionen finns som sagt var dessa frågor mycket väl penetrerade.
Det har ju varit ett av syftena med propositionen att möjliggöra såväl för
privata alternativ som för föreningslivet och organisationerna att bedriva
flyktingmottagningsverksamhet. Jag kan säga – naturligtvis utan att lova nå-
got – att det finns stor sannolikhet för att en förläggning av den typ som finns
i Finspång skall kunna leva vidare. Upphandlingar skall ske av Invandrarver-
ket. Förutsättningen är naturligtvis att verksamheten bedrivs kostnadseffek-
tivt och är av god kvalitet.

Anf. 157 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det positiva svaret från kulturminis-
tern.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1993/94:122 om konststölden på Moderna museet

Anf. 158 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBÖ (fp):

Herr talman! Åke Gustavsson har frågat mig om vilka åtgärder jag ämnar
vidta så att konst och andra föremål på de statliga museerna förvaras under
betyggande former.

Som Åke Gustavsson vet har frågan om bevakning av museerna varit före-
mål för diskussion och behandling under en följd av år, och vi är många som
i olika roller har deltagit i den debatten.

Under min tid som kulturminister har regeringen t.ex. kraftigt sänkt de
mycket höga sparkrav som den socialdemokratiska regeringen lagt på Sta-
tens konstmuseer. Detta har möjliggjort för konstmuseerna att fortsatt hålla
samlingarna tillgängliga för allmänheten och samtidigt i stor utsträckning
kunna sköta bevakningen på en rimlig nivå.

Vad gäller kuppen mot Moderna museet har jag genom museiledningen
låtitt mig informeras om vad som skett och vilka åtgärder som vidtagits i sam-
band härmed.

Kulturrådet har på regeringens uppdrag tagit initiativ till en samordning
av de centrala museernas upphandling av bevakningstjänster. Detta arbete
borde leda till sänkta kostnader, vilket innebär att de medel som finns kom-
mer att kunna utnyttjas mer effektivt.

I Museiutredningens uppgifter ingår även att behandla frågor som innebär
en effektivare användning av de totala resurserna på museiområdet. Säker-
heten är naturligtvis en aspekt av denna helhet.

Åke Gustavsson har i ett annat sammanhang efterlyst åtgärder från rege-

ringen med anledning av riksdagens förslag om utökat användande av vapenfria värnpliktiga vid bevakningen av museer. Jag kan upplysa Åke Gustavsson om att denna fråga, som enligt vad jag inhämtat från professionellt museihåll rymmer en hel del problematik, nu ingår som en del i beredningen av den s.k. Pliktutredningen i Försvarsdepartementet.

Ett av de starkaste skälen till att jag drivit på i frågan om att snabbt bygga ett nytt modernt museum är att vi måste förbättra museets möjligheter att förvara konstföremålen. Jag tänker då inte bara på rena säkerhetsfrågor utan även på att ett nytt museum med bättre förvaringsklimat kommer att på ett helt annat sätt garantera samlingarnas livslängd.

Anf. 159 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kulturministern för svaret som dess värre är märkligt i några avseenden.

För det första: Trots en skrivelse till kulturministern från ledningen för Statens konstmuseer den 23 oktober 1991, där man kraftigt underströk den från säkerhetssynpunkt allvarliga och besvärliga situationen, har man inte klarat av att hålla bevakningen på en rimlig nivå. Detta har kulturministern varit väl medveten om.

För det andra: I torsdags sade kulturministern att frågan om att använda värnpliktiga i bevakningen ingått i Pliktutredningen. Det hänvisas i dag till ett regeringsbeslut från den 22 september 1992. Men regeringen har fattat detta beslut. Dock har detta beslut aldrig effektuerats. Detta är mycket anmärkningsvärt. Det för Pliktutredningen avsedda exemplaret av skrivelsen ligger kvar i departementets arkiv. Enligt Pliktutredningens kansli har regeringsbeslutet inte registrerats som inkommet till utredningen, och den kan följaktligen inte heller återfinnas i utredningens arkivmaterial. Detta menar jag är en allvarlig blunder av regeringen. Vem som inom regeringen skall bära detta ansvar skall jag inte här uttala mig om.

För det tredje: Kulturministern har också sagt att Kulturrådet skulle ha tagit tillbaka pengar som tidigare hade utlovats för säkerhetsåtgärder. Står kulturministern fast vid det så sent som i torsdags gjorda påståendet?

För det fjärde: Museiutredningen har inte i sina direktiv något specifikt uttalat krav att se över bevakningen. Jag tror att det vore på sin plats, kulturministern, att det blev ett tilläggsdirektiv på den punkten.

Enligt min mening är det nu nödvändigt att snabbt dels skärpa bevakningen, dels utreda varför det kunde gå så snett. Jag hade hoppats att kulturministern skulle meddela detta i dag. Nu verkar det tyvärr inte bli fallet, såvida inte kulturministern tar chansen att i repliken göra detta.

Anf. 160 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBÖ (fp):

Herr talman! När jag tillträdde som kulturminister var det riktigt att diskutera bevakningsfrågorna. Vid museerna var de oerhört bekymrade över en återbetalning av någon gammal skuld för bevakningskostnader som de tidigare hade haft och som den socialdemokratiska regeringen hade ålagt museerna.

Denna diskussion ledde fram till att jag lade fram ett förslag som godtogs av riksdagen, nämligen att avskryva ungefär hälften av skulden. Det blev en

kraftfull reaktion på det brev och på de diskussioner som Åke Gustavsson nämnde i sitt anförande.

Beträffande frågan om de värnpliktiga, som inte hanteras av mitt departement, står det i svaret att uppdraget från riksdagen ingår som en del i beredningen av den s.k. Pliktutredningen i Försvarsdepartementet. Detta betyder att riksdagens uppdrag nu bereds i samband med att Pliktutredningen behandlas i Försvarsdepartementet. Men jag är naturligtvis inte den bästa på att exakt beskriva hur detta går till.

Sedan tog Åke Gustavsson upp frågan om Kulturrådet och en uppgift som har synts i pressen. Det har nämligen påståtts att Statens konstmuseer först hade fått pengar och att Kulturrådet sedan tog tillbaka dem. Denna uppgift är felaktig.

Herr talman! Jag ber faktiskt om ursäkt för att jag från riksdagens talarstol vid frågestunden i torsdags förde den uppgiften vidare.

Det viktiga är nu att vi inriktar oss på en effektivare verksamhet vid museerna, och där har Museiutredningen en mycket viktig uppgift.

Anf. 161 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Jag noterar att kulturministern nu ber kammaren om ursäkt för denna felaktiga uppgift. Jag utgår från att kulturministern också kommer att framföra sin ursäkt till ledningen för Kulturrådet, eftersom det riktades en allvarlig anklagelse mot Kulturrådet.

Regeringen beslöt den 24 september 1992 att den riksdagsskrivelse som gjordes i anledning av att vi ville att Pliktutredningen skulle se över denna fråga skulle överlämnas till utredningen. Det allvarliga är att detta sedan inte har skett. Handlingen finns över huvud taget inte registrerad som överlämnad till utredningen. Jag anklagar nu inte kulturministern som personligt ansvarig för detta. Det är ju, som sagt var, ett annat departement som har detta ansvar.

En annan punkt som kulturministern inte berörde är vad som nu skall hända framöver. Jag menar att det är nödvändigt att skärpa bevakningen, och det är nödvändigt att utreda varför det kunde gå så snett. Vad avser kulturministern att göra i dessa avseenden?

Anf. 162 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag rekommenderar Åke Gustavsson att till försvarsministern ställa frågan om hur handläggning av ärenden går till i Försvarsdepartementet.

Vad kommer att hända nu? Ja, jag har faktiskt tagit upp det i mitt svar och jag berörde det också i mitt senaste anförande. Vi har en museiutredning som har mycket vida direktiv om ett bättre samarbete mellan museerna och en effektivare användning av resurserna. Bl.a. kan man ha gemensam upphandling när det gäller bevakning, en gemensam organisation osv. Detta utredningsuppdrag skall så småningom redovisas.

Det skall nu byggas ett nytt modernt museum. Vi har nu sett till att detta uppdrag blir realitet. Dessutom skall Moderna museet under byggnadstiden flytta till andra lokaler. Jag har försäkrat mig om att säkerhetssystemen där

Anf. 163 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! För det första är jag glad över att riksdagen gick emot regeringspartierna och ställde sig bakom ett uttalande om att en snabb projektering av ett nytt modernt museum skulle ske. Annars hade vi fått vänta ännu längre.

För det andra konstaterar jag att kulturministern nu säger att detta inte är hennes ansvar. Konstitutionellt är regeringen monolitisk, hela regeringen har ansvar för ett handlande. I torsdags besvarade kulturministern glatt och villigt alla frågor som gällde Pliktutredningen. Men nu är det en fråga för försvarsministern. Då får jag väl anledning att återkomma till denna punkt.

Slutligen ser jag inte att regeringen nu med kraft vill ta tag i frågan om bevakningen och diskutera hur stölden kunde ske. Jag är övertygad om att denna prövning kommer att ske i ett annat sammanhang.

Anf. 164 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag tycker att Åke Gustavsson skall sänka tonen litet grand, därför att de bevakningssystem som finns på våra museer har inte tillkommit under de senaste två åren. Det var ett mycket stort bråk om bevakningskostnaderna under den socialdemokratiska regeringstiden. Museerna fick övertrasseringar av sina driftsbudgetar, vilket inte dåvarande regering avskrev. I stället sade man till museerna: Det här skall ni betala tillbaka. Vad jag fick överta var krav från museerna om att de gamla bevakningsskuldena skulle avskrivas, vilket nuvarande regering till stor del gjorde. Detta har lättat trycket för museerna att dels sköta sina museala verksamheter, dels att ha en hög bevakningsnivå.

Åke Gustavsson kan säga att riksdagen gör uttalanden och projekteringar och annat, men man skickar aldrig med några pengar utan detta har regeringen fått fixa till. Nu kommer projekteringen av det nya moderna museet i gång.

Anf. 165 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Tonläget skall vi väl inte diskutera i det här sammanhanget. Jag frågar vilka åtgärder den nuvarande regeringen har vidtagit. Den socialdemokratiska regeringen kanske inte gjorde tillräckligt – det vill jag inte diskutera här – men nu är det kulturministern som skall stå till svars inför riksdagen när det gäller vilka åtgärder denna regering har vidtagit. Jag hänvisade till en skrivelse från den 23 oktober 1991, och det är tyvärr uppenbart att det som där krävdes, dvs. en bevakning på rimlig nivå, inte har kunnat fullföljas. Det är det som är det allvarligaste.

Trots att det nu är tredje eller fjärde gången jag upprepar frågorna, som är så viktiga för riksdagen, verkar kulturministern inte vara intresserad av att svara. Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att utreda varför det kom att gå så snett? Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att snabbt skärpa bevakningen vid de statliga museerna?

Kulturministern tycker att detta är en fråga som riksdagen inte har anledning att syssla med. Jag delar inte den uppfattningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1993/94:125 om asylsökandes hälsotillstånd

Anf. 166 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Åke Carnerö har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att bringa klarhet om asylsökandes hälsotillstånd.

Relativt ofta återopas läkarintyg i utlänningsärenden som en grund för att få uppehållstillstånd. Det är också omvittnat att många asylsökande mår dåligt under ärendets behandling. Orsakerna kan vara flera. Det kan t.ex. bero på upplevelser i hemlandet, väntan och sysslolöshet i avvaktan på beslut i det egna ärendet. Självfallet beaktar de som har att fatta beslut vad som framkommer genom intygen. För att rätt kunna värdera innehållet i läkarintyg har handläggande myndighet tillgång till ett antal förtroendeläkare, var och en med specialistkompetens inom ett visst område och till vilka svårbedömbara läkarintyg kan remitteras. Det ankommer sedan på handläggande myndighet att värdera innehållet i läkarintyg och de eventuella yttranden som en förtroendeläkare har avgett. När ett ärende avgörs är det dock en samlad bedömning av alla omständigheter i ärendet som är avgörande. I de fall läkarintyg återopas handlar det oftast om att styrka att den asylsökandes liv eller hälsa skulle vara i fara om avvisning från Sverige sker. Ibland bedöms denna risk finnas, och den sökande får uppehållstillstånd på humanitära grunder.

Regeringen har tillkallat två särskilda utredare för att utvärdera praxis i asylärenden. Av särskilt intresse är här utvecklingen när det gäller bedömningen av humanitära skäl.

Anf. 167 ÅKE CARNERÖ (kds):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Friggebo för svaret.

Bakgrunden till min fråga är ett fall där en familj har flytt till Sverige. Det var man, hustru och en 13-årig dotter som kom hit i september 1991. De har nu vistats här i två år och talar god svenska. Via läkarintyg kan man följa tillståndet för hustrun i familjen. Trots kraftig krisreaktion, ett allvarligt menat självmordsförsök och total vägran att inta mat och dryck står tidigare utvisningsbeslut fast.

Min fråga blir därför: Anser statsrådet att bättre kontakter mellan den asylsökande och Invandrarverkets förtroendeläkare bör ske, utifrån vad jag nu har sagt?

Anf. 168 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Förtroendeläkarna skall i första hand värdera det som kommer fram i läkarintyg. Det kan vara så att handläggande tjänsteman inte särskilt väl känner till olika typer av sjukdomar, och då måste denne ha en hjälp

till sitt förfogande för att tolka läkarintyget. Det är en fråga om rättssäkerhet för den som söker asyl.

Det finns en möjlighet för förtroendeläkaren att träffa den asylsökande om det verkligen behövs. Men grundregeln i förtroendeläkarsystemet – det gäller även inom andra områden än Invandrarverkets arbetsområde – är att det är den behandlande läkaren som träffar sin patient. En utomstående förtroendeläkare skall inte lägga sig i denna relation. Det sker ganska sällan att förtroendeläkaren träffar den asylsökande, men det finns alltså en sådan möjlighet om det verkligen behövs i ärendet.

Anf. 169 ÅKE CARNERÖ (kds):

Herr talman! Invandrarverket handlägger varje år ett stort antal utvisningsärenden, och jag förstår att många ärenden kan bli enbart nummer för den enskilde handläggaren. Anser statsrådet därför att det är önskvärt att resurser tilldelas så att en tjänsteman från Invandrarverket eller förtroendeläkaren kan träffa den asylsökande före beslutet?

Anf. 170 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag tror att Åke Carnerö har en felaktig uppfattning om de handläggande tjänstemännen på våra myndigheter. Jag har träffat många mycket ambitiösa handläggare, och jag tror att de lägger ner mycket arbete och känner sympati för de asylsökande.

Nu var frågan om förtroendeläkarna skulle träffa i stort sett alla asylsökande som lämnar in läkarintyg. Det skulle betyda att det behövdes nästan en fördubbling av antalet tjänstemän på tillståndssidan och dessutom läkare. Detta bedömar jag som helt obehövligt och orimligt. Däremot är det naturligtvis viktigt att förtroendeläkarna är observanta på vad som sägs i läkarintyg från olika läkare.

Anf. 171 ÅKE CARNERÖ (kds):

Herr talman! Jag förstår naturligtvis att det är mycket svårt för handläggarna och att de gör ett fantastiskt arbete. Det var inte så det jag sade skulle tolkas.

I det fall som jag har i åtanke och kort har redovisat kan man läsa att kvinnan i fråga endast vädjar om att få stanna i Sverige tills situationen hemma har stabiliserats. Enligt den läkare som hon träffar är hon utsatt för intensiv och inhuman psykisk press. Invandrarverkets förtroendeläkare menar att hennes tillstånd i sig ej utgör hinder mot beslutad verkställighet.

Därför skulle jag vilja fråga: Vad väger tyngst, en chefsläkares utlåtande eller en förtroendeläkares utlåtande?

Anf. 172 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag kan inte gå in och kommentera enskildheter i läkares utlåtanden av olika slag – jag har inte den kompetensen.

Åke Carnerö frågade vad som väger tyngst. Ytterst är det verket som fattar beslut, och man väger då in både läkarintyg, förtroendeläkares utlåtande och andra omständigheter i ärendet. Det går inte att göra en sådan

avvägning som Åke Carnerö frågar efter. Det finns många omständigheter i ett fall som man skall ta hänsyn till.

Det finns dock en gräns, nämligen när det är fara för liv eller hälsa. Det är ingen rättighet, men då får myndigheten ge uppehållstillstånd. Det sker också i ganska stor omfattning.

Anf. 173 ÅKE CARNERÖ (kds):

Herr talman! Vi kan naturligtvis som enskilda människor tolka läkarintyg olika, och i sådana här ärenden är det mycket viktigt att vi behandlar trasiga människor värdigt. Jag tror att statsrådet och jag är helt överens om att vi försöker göra det så långt det är möjligt.

Jag har i statsrådets svar noterat att regeringen har tillkallat två särskilda utredare, som skall titta på bedömningen av humanitära skäl. Min sista fråga är då: Betyder det att utredarna skall titta just på bedömningen av läkarintyg?

Anf. 174 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det är fråga om en utvärdering av asylpraxis över huvud taget. Frågan om humanitära skäl blir naturligtvis ganska viktig, eftersom den möjligen kan variera över tiden. Kritiker har påstått det – jag vet inte om det är sant. För att få mer kunskap om detta, svart på vitt, har vi alltså beslutat om den särskilda utvärderingen av asylpraxis som sådan.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på fråga 1993/94:133 om fördelningsprinciper vid kommunplacering av flyktingar

Anf. 175 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Lars Biörck har, mot bakgrund av det stora antal bosnier som beviljats permanent uppehållstillstånd, frågat mig vilka fördelningsprinciper regeringen är beredd att överväga utöver den strikt proportionella i de förhandlingar med kommunerna som skall föras avseende utplacering av flyktingar.

Flyktingar och andra utlänningar som har fått uppehållstillstånd i Sverige har en självklar rätt att bosätta sig var de vill i landet. För att underlätta flyktingarnas bosättning i landet träffar emellertid Invandrarverket överenskommelser med kommunerna om att de förbinder sig att ta emot flyktingar och svara för deras introduktion i det svenska samhället. Jag vill i detta sammanhang påpeka att det är Statens invandrarverk och inte regeringen som har denna uppgift.

Lars Biörcks utgångspunkt om en strikt proportionell fördelning vid utplacering av flyktingar är helt felaktig. Invandrarverket har i sin instruktion till regionkontoren för överenskommelser med kommunerna om flyktingmottagande angett att regionkontoren särskilt skall beakta att vissa invandrantäta storstadskommuner i regel har en stor inflyttning av flyktingar som tidigare tagits emot i en annan kommun, s.k. sekundärflyttande.

Regeringen har i en proposition till riksdagen föreslagit att det bör införas ett särskilt stimulansbidrag till kommuner som träffar överenskommelser med Statens invandrarverk om ett kraftigt utökat flyktningmottagande. Stimulansbidrag skall också kunna ges till kommuner som redan nu har ett stort mottagande av flyktingar men som ändå ökar detta. I propositionen anges dessutom att stimulansbidraget bör konstrueras så, att särskild hänsyn tas till den relativt höga sekundärinflyttningen till storstadsregionerna.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Anf. 176 LARS BIÖRCK (m):

Herr talman! Jag får tacka kulturministern för svaret.

Grundbulten i den här frågan är kanske huruvida Invandrarverkets instruktioner till regionerna verkligen har gått fram. Enligt det underlag som jag har tagit del av förstår jag fullt och fast att man arbetar efter en ren proportionell fördelning. Det är ju intressant att höra att kulturministern tycker att det inte skall vara så. Detta är naturligtvis ett mycket stort problem med tanke på det stora antalet bosnier som nu gör att kommunmottagningen måste mångdubblas på kort tid. Det är förstås en ekonomisk fråga. Jag antar att det är bekant för kulturministern att statliga bidrag och extra stimulansbidrag på sikt inte räcker till för att kommunerna skall kunna klara de ökade merkostnaderna. Åtminstone gäller detta ett stort antal kommuner som redan i dag har oerhörda problem med ett alltför stort invandrarinslag.

Jag kommer själv från Stockholms län, och det är kanske här som kommunerna till största delen har detta problem. Jag undrar därför vad kulturministern egentligen kan göra i den här frågan för att underlätta förhållandena för de kommuner som nu har problem av den här arten.

Anf. 177 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Lars Biörck tar upp två saker. När det gäller fördelningen och förhandlingen mellan Invandrarverket och kommunerna finns det en instruktion från den 23 september 1993 utfärdad av generaldirektören, i vilken det sägs att man skall undvika placeringar som leder till sekundärinflyttning innan introduktionsperioden är genomförd. Man skall vidare beakta att vissa invandrantäta storstadskommuner får en hög andel sekundärinflyttade. Man skall alltså ta viss hänsyn till detta.

I fråga om ekonomin har nu Komrev, dvs. kommunernas revisionsbyrå, gjort en genomgång i samarbete med regeringen och Kommunförbundet. Det visade sig att nio av tolv undersökta kommuner efter två år har mellan 20 % och 30 % kvar av sina introduktionsersättningar. Däremot är det några storstadskommuner som har bekymmer. Där går pengarna åt snabbare, vilket bl.a. beror på sekundärinflyttningen. Det är en ojämn fördelning av bidragen till kommunerna mellan kommuner som får primäravtalet och kommuner med sekundärinflyttning. Detta har tagits upp i den proposition som nu ligger för behandling i riksdagen. Vi har aviserat att det skall ske förändringar när det gäller bidragen till kommunerna. Beträffande det extra stimulansbidraget på 25 000 kr skall vi också ta hänsyn till detta.

Det här är ett uppmärksammat problem. Regeringen har sagt att vi måste göra någonting åt detta, och det vet också storstadskommunerna om.

Anf. 178 LARS BIÖRCK (m):

Herr talman! Jag tycker mig förstå att kulturministern och jag är överens om att problemet finns och att det är fel att vissa kommuner, som redan i dag har ett stort invandrarinslag, skall drabbas proportionellt av extra mottagning.

Detta är kanske inte bara en ekonomisk fråga, även om ekonomin är en viktig del i det hela. Jag föreställer mig att det är de kommuner som har de stora invandrarinslagen som också har de största ekonomiska problemen. Det är glädjande att höra att det kommer sådana förslag som kan lätta åtminstone på den bördan.

En annan aspekt på den här frågan är mer allmänmänsklig. Jag antar att kulturministern inte tycker att det är lämpligt att vissa kommuner i Sverige får en så hög andel invandrare att invånarna i övrigt inte riktigt känner igen sin hemkommun.

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Svar på fråga 1993/94:148 om Utlänningsnämndens reserapport om Ryssland och Ukraina

Anf. 179 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Widar Andersson har frågat mig om vilka åtgärder jag kommer att vidta för att häva hemligstämpeln av Utlänningsnämndens rapport från den studieresa man genomförde till Ryssland och Ukraina i maj 1993 med syfte att studera den judiska befolkningens aktuella situation i dessa länder.

Såväl Invandrarverket som Utlänningsnämnden vidtar var och en för sig olika åtgärder för att skaffa sig ett så gott beslutsunderlag som möjligt. Självfallet åligger det myndigheterna själva att bestämma hur detta skall göras.

Utlänningsnämnden har beslutat att hemligstämpla sin reserapport med hänvisning till att den innehåller uppgifter som rör annan stat, mellanfolklig organisation och medborgare i annan stat. Vid ett eventuellt röjande kan uppgifter i rapporten skada Sveriges mellanfolkliga förbindelser och även orsaka skada för organisationer och enskilda. Det finns möjlighet att överklaga ett sådant beslut i förvaltningsdomstol för den som så önskar och på detta sätt kan man få hemligstämplingen lagligt prövad.

Svaret är att jag varken kan eller får vidta någon åtgärd med anledning av en myndighets beslut om sekretess.

Andre vice talmannen konstaterade att frågeställaren inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

Anf. 180 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat mig om regeringen kommer att stoppa skövlingen av det unika Njakafjället i enlighet med texterna i propositionen om biologisk mångfald.

Sigge Godin har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att rädda skogsområdet vid Njakafjäll och därmed värna den biologiska mångfalden.

Ulf Björklund har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att lösa den akuta konflikten mellan skogsbruksintressen och naturvårdsintressen vid Njakafjäll.

John Andersson har med hänvisning till vad som sägs i regeringsförklaringen om äganderätten frågat statsministern vad regeringen avser att göra med anledning av vad som drabbat 900 delägare i Vilhelmina allmänning. John Andersson har vidare frågat arbetsmarknadsministern om vilka åtgärder han är beredd att vidta med anledning av de restriktioner som fortlöpande drabbar Norrlands inland och dess befolkning. John Andersson har också bett mig redovisa skälen till att jag tagit initiativ för att göra det möjligt för staten att förvärva ett område vid Njakafjäll.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Njakafjällsområdet omfattar totalt 14 000 hektar, varav 8 000 hektar är produktiv skogsmark. Området ingick i den s.k. urskogsinventering som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen gjorde för cirka tio år sedan. Den del av området som har tagits upp i urskogsinventeringen är på 2 600 hektar, varav 2 000 hektar är barrskog. Njakafjällsområdet har höga skyddsvärden men åsattes inte högsta bevarandevärde.

Det avverkningsstillstånd som markägaren fick i mars 1992 omfattar sammanlagt 120 hektar. De ligger utanför området för fjällnära skog. I den planering som har föregått tillståndet har hänsyn tagits till behovet av att skydda nyckelbiotoper, kantzoner, spridningskorridorer, sumpskogsområden och grova träd. Vidare skall avverkningsformerna varieras och de enskilda avverkningsytorna begränsas.

I närheten av Njakafjäll ligger Blaikfjället, som har förordnats som naturreservat. Beslutet har överklagats till regeringen, och ärendet bereds i Miljö- och naturresursdepartementet. Blaikfjället omfattar ca 35 000 hektar och har åsatts högsta värde i urskogsinventeringen.

Den svenska naturvårds- och skogspolitiken innebär bl.a. att vi skall kunna utnyttja våra skogar samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. Naturvårdsintressena skall tillgodoses på flera sätt, allt ifrån hänsynstagande i det praktiska skogsarbetet till totalskydd i form av naturreservat och nationalparker.

Jag är naturligtvis också medveten om att det råder ett besvärligt sysselsättningsläge i området och att skogsnäringen har stor betydelse, såväl från sysselsättningssynpunkt som från regionalpolitisk utgångspunkt.

Stora områden i Norrlands inland omfattas av skydd enligt naturvårdslagen. I Vilhelmina kommun omfattas ca 100 000 hektar av förordnande om

Svar på frågor

naturreservat. Ungefär motsvarande areal har avsatts av det numera ombildade Domänverket som s.k. domänreservat.

Det finns således flera legitima intressen i området som står mot varandra. De samlade problemen i det aktuella området gör det enligt min mening lämpligt att undersöka förutsättningarna för markbyte i syfte att tillgodose såväl naturvårdsintressen som sysselsättningsintressen i Vilhelmina kommun. Syftet är att undersöka möjligheterna att erbjuda ersättning i form av markbyte för att åstadkomma en långsiktig lösning som uppfyller högt ställda krav på rättssäkerhet för de enskilda skogsägarna både vid Blaikfjället och vid Njakafjäll. Då skulle ett bevarande av skyddsvärda områden kunna bli möjligt på rimliga villkor.

Som svar på frågorna vill jag sammanfattningsvis meddela att jag har tagit initiativ till att undersöka förutsättningarna för ett markbyte som kan tillgodose såväl naturvårds- som sysselsättningsintressen i området. Syftet är att åstadkomma en för naturvården rimlig skyddsnivå samtidigt som markägarna kan erbjudas ersättning i form av markbyte. Det är av största vikt att detta sker i samförstånd med de berörda markägarna.

Då Gudrun Schyman och Ulf Björklund, som framställt var sin fråga, anmält att de var förhindrade att närvara vid sammanträdet, medgav andre vice talmannen att Jan Jennehag respektive Rose-Marie Frebran i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 181 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för det utförliga svaret. Det finns onekligen en viss spännvidd i utgångspunkterna bland dem som har ställt frågor om Njakafjäll. Det gör att det naturligtvis var nödvändigt med ett utförligt svar.

Frågan är trots det obesvarad. Kommer regeringen att stoppa avverkningen? Nej, uppenbarligen inte. Avverkningstillstånd finns. Miljöministern har nu tagit initiativ till att undersöka frågan. Då frågar jag mig oroligt: Vad är det för typ av initiativ, när skall undersökningen vara avslutad och hur lång tid går det mellan undersökning och en överenskommelse som gör det möjligt att tillgodose både naturvårds- och sysselsättningsintressen? Här finns naturligtvis en konflikt. Det är grunden för hela frågan. Den kommer vi aldrig ifrån.

Från min utgångspunkt är det självklart att samhället måste hålla markägarna skadeslösa. Det är inte de som har handlat fel i det här läget. Det är samhällets ansvar att se till att vi lever upp till de deklarationer som vi har gjort, och regeringen bör också leva upp till sina förslag som den presenterat i kammaren.

Därför kvarstår min fråga: När kan vi få ett besked om att Njakafjäll förblir orört?

Anf. 182 ROSE-MARIE FREBRAN (kds):

Herr talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret på Ulf Björklunds fråga. Bakgrunden till frågan är att det här området, som är unikt i både internationellt och nationellt perspektiv, delvis kalhuggs i dag. Det finns väl-

digt mycket kritik mot det – självfallet berättigad kritik. Samtliga miljö- och naturvårdsorganisationer i landet kritiserar det, och inom skogsnäringen känner man sig tveksam inför en avverkning som kan rubba förtroendet för miljöengagemanget.

Det är mycket bra att miljöministern nu har tagit initiativ till att pröva försättningsarna för ett markbyte. Det är en lösning på problemet som bl.a. föreslogs av en kristdemokrat och en folkbildare i en debattartikel i DN för en kort tid sedan. Att det har anammats av Miljödepartementet och regeringen tycker jag är mycket bra. Jag hälsar det med tillfredsställelse. Förhoppningen är att det skall leda till resultat.

När det gäller framtiden måste man ställa en fråga om beredskapen: Vad kan miljöministern tänka sig att göra för att vi skall ha en framtida beredskap när den här typen av ärenden dyker upp?

Anf. 183 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Regeringen lade nyss fast strategin för biologisk mångfald. I stort sett i samma andetag kom det upp att Njakafjäll skall avverkas. Det verkade väldigt orimligt att det skulle ske. Därför är jag väldigt glad över det svar som miljöministern här har lämnat. Det tycker jag ändå är positivt.

När vi är så många frågeställare skall jag bara kort nämna att Njakafjäll är ett av norra Sveriges viktigaste urskogsområden. Som i nästan alla sådana här frågor har även i det här fallet såväl biologer som naturvårdsenhet vid länsstyrelse förordat att området skall bevaras. Min uppfattning är att delar av avverkningsområdet faktiskt ligger inom det fjällnära skogsområdet – miljöministern påstod att de inte gör det – och skall också av det skälet bevaras.

Som det har sagts här är det markägarna som hamnar i skottgluggen. Det är inte dem som vi är ute efter. De skall ha kompensation eller få ersättning i form av markbyte. Det är väsentligt att frågan löses. Det finns en stor opinion som tycker att det är viktigt att Sverige lever upp till sina åtaganden och verkligen avsätter till reservat de arealer som behövs.

Jag skulle vilja ställa samma fråga som Jan Jennehag: Förutsätter regeringen att det inte är avverkning utan markbyte som skall ske?

Anf. 184 JOHN ANDERSSON (-):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag hade ställt tre frågor. En fråga hade jag ställt jag till statsministern angående äganderätten, som regeringen vill stärka. 900 delägare i Vilhelmina allmänning utsätts för rena maffiametoder. I går utlovades en belöning på 10 000 kr till den eller dem som kan lämna upplysningar om vilka som köper virket. Det är företag i inlandet som skall knäckas.

Den andra frågan hade jag ställt till arbetsmarknadsministern om vad han avser att göra när inlandet alltmer blir ett reservat.

Den tredje frågan hade jag ställt till miljöministern om vilka skäl som ligger bakom Miljödepartementets initiativ att köpa eller byta till sig marken när markägarna hotas av bojkott av allehanda rörelser.

Det här är stora och viktiga frågor för Norrlands inland. Jag har naturligtvis ingenting emot att diskutera med Olof Johansson, men när man buntar

ihop tre frågor, med flera deltagare i debatten, minimeras debattiden. Det visar på en otrolig nonchalans från regeringens sida. Man kanske rent av kan tala om oförsämdhet. Det jag inte hinner diskutera nu får jag återkomma till senare i någon form.

Här talas det om unika urskogar av dem som inte satt sin fot där. Finns det ingen sans eller måtta? Här har enorma arealer avsatts till reservat. Här har skogsägarna helt frivilligt och utan någon kostnad för samhället avsatt stora områden. När man så skall avverka 100 hektar kastar sig s.k. miljöorganisationer över allmänningsdelägarna, som sedan 1984 har satsat ett flertal miljoner för att ta största möjliga naturhänsyn.

Man har alla nödvändiga tillstånd. Men här klampar regeringens eget Miljödepartement in som elefanten i glashuset i stället för att försvara och förklara den verksamhet som bedrivs! Finns det någon rim och reson i allt detta?

Anf. 185 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag skall besvara frågorna i ordning. Först till Jan Jennehag. Jag delar naturligtvis uppfattningen om spännvidden. Det är därför det krävs konfliktlösning i en sådan här fråga.

Jag hör inte till dem som i första hand jagar upp sig. Jag konstaterar bara att parterna måste nå varandra, även om de har litet olika utgångspunkter – miljöorganisationerna å den ena sidan och skogsägarna å den andra. Jag har därför utsett en utredningsperson som skall förhandla angående anskaffande av mark för att kunna åstadkomma markbyte.

Det är den konkreta åtgärden. Detta skall ske snarast möjligt. Det sker inte på en enda gång. Sedan kommer nästa steg. Det är att komma överens med de markägare som är intresserade att ta del i detta. Markbyte kommer givetvis inte i fråga för sådan areal som har avverkats.

Detta är de allmänna förutsättningar som vi försöker skapa. Bakgrunden till att vi måste agera på detta sätt är att det ligger på Naturvårdsverket att hantera dessa frågor. Jag har ingenting emot om riksdagen ändrar på detta så att jag i Miljö- och naturresursdepartementet har pengar tillgängliga och befogenheter. Klassningen ligger hos Naturvårdsverket, och pengarna finns där. Jag ägnar mig inte åt ministerstyre. Jag frågar om det finns möjlighet att omprioritera resurser inom Naturvårdsverket för att klara denna konflikt.

Jag har besökt området och invigt Marsfjällets naturreservat, som ligger i närheten. Jag vet hur stämningen är. Jag uppskattade mycket de samtal som jag hade med ledande personer i Vilhelmina kommun. Jag vill försöka lösa konflikten så långt det är möjligt. Det är inte att klampa in, John Andersson.

Det vore mycket enklare för mig att lämna detta åt sidan och inte bry mig om det. Jag tycker inte att regeringen skall inta den passiva hållningen. Vi har naturligtvis vissa resurser till vårt förfogande, även om de inte är outtömliga, för att försöka lösa detta problem.

Jag har aldrig sagt att skogsägarna har betett sig på ett felaktigt sätt. Rätts-säkerheten skall respekteras. Detta handlar om frivillighet. Det är därför viktigt att vi i denna debatt medverkar till att sänka tonläget så att vi inte försvårar för parterna att nå varandra.

Anf. 186 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag tycker att miljöministern har visat ett konstruktivt handlag. Vi får se vad det handlaget ger för praktiskt resultat. Att en utredningsperson är tillsatt och arbetar snabbt betyder inte att det råder moratorium, utan avverkningar kan komma att äga rum.

Till en del förstår jag att regeringen möjligen inte har befogenheter eller av andra skäl inte kan utnyttja sina möjligheter. Jag konstaterar att det finns risk för skador, vilket kanske skulle ha undvikits om detta initiativ hade kommit tidigare. Men det skall vi inte träta om.

Miljöministern har i detta fall agerat utifrån Miljödepartementets intressen och också utifrån de mål som uttrycks i propositionen om biologisk mångfald. Vad gäller pengar får vi återkomma till den saken.

Anf. 187 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag skall inte föra någon debatt med John Andersson. Det är inte därför jag är här. Också jag har besökt detta område, och jag förstår markägarnas problem i denna fråga. Det är mycket viktigt att man tar hänsyn till dem så långt det är möjligt.

Det jag har kritiserat den nuvarande och även den tidigare regeringen för är att man inte har någon framförhållning i dessa frågor. När det dyker upp ett ärende är man mer eller mindre ställd. Jag delar miljöministerns uppfattning. Kunde vi två här i kväll komma överens om att omprioritera pengar, så tycker jag att vi skulle göra det.

Detta är en viktig fråga, och den måste lösas, som Jan Jennehag säger, innan man åsamkar detta område allför stor skada. Samtidigt måste markägarna snabbt få ett besked. De har brukat denna mark i årtal. Det är viktigt att de får en rimlig utkomst.

Jag hoppas att utredaren tar kontakt, om han inte redan har gjort det, så att man åtminstone kan möta de markägare som är positiva till någon form av lösning. Vi får se hur långt vi kommer.

Anf. 188 JOHN ANDERSSON (-):

Herr talman! Jag efterlyser sans och måtta. Lyssna nu på siffrorna. Det är 100 hektar skog som skall avverkas av en skog som är likadan 100 mil utefter fjällkedjan. I närheten ligger Marsfjällets reservat om 80 000 hektar varav 18 000 hektar produktiv skogsmark, samma som det här handlar om. Till detta kommer Blaikfjällets naturreservat med 33 000 hektar, varav 11 000 hektar utgör produktiv skogsmark.

Av allmänningens 13 000 hektar har man frivilligt avsatt 5 000 hektar produktiv skogsmark utan en kronas kostnad för samhället. Nu jagas dessa människor som brottslingar för att de utövar sin lagliga rätt att avverka 100 hektar! Är det någon gång man skall uppmana till att veta hut är det vid ett sådant tillfälle!

Här utlovar man belöningar på 10 000 kronor för att få folk att upplysa vart virket går för att knäcka de företag som köper virket! Nog måste det ändå finnas någon rim och reson!

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Anf. 189 ROSE-MARIE FREBRAN (kds):

Herr talman! När det gäller den beredskap vi bör ha för framtiden måste målsättningen vara att skapa goda möjligheter att bevara och visa tillräcklig naturvårdshänsyn, så att våra fyra stora rovdjur ges möjlighet att överleva: björn, varg, lo och järv.

Den fjällnära skogen i Sverige är den värdefullaste och mest orörda av taiga-ekosystemen i Europa. Man får gå till oländiga, okända områden i Kanada och f.d. Sovjetunionen för att hitta något liknande.

Det behövs pengar. Jag vill här lämna ett tips. Det vore inte orimligt att tala med de stora skogsbolagen, inklusive de statliga, om de inte skulle kunna tänka sig att vara med och skjuta till några miljoner kronor för att klara dessa markbyten.

Anf. 190 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill starkt understryka att Skogsvårdsstyrelsen och aktuell sameby har gett tillstånd till avverkning under de förutsättningar som gäller, med vissa undantag i de områden som bl.a. John Andersson har nämnt.

Jag är orolig för den här typen av bojkottaktioner. De har en viss förmåga att sprida sig också internationellt. Sverige är internationellt mycket observerat när det gäller hur vi brukar vår skog. De krafter som vill komma åt Sverige av konkurrensskäl anklagar oss för monokulturer och för att vi inte avsätter tillräckligt mycket i vårt eget land för bevarande. Det är situationen. Detta utnyttjas tyvärr av en del organisationer.

Det är viktigt att man även av detta skäl sansar sig i diskussionen och försöker att hjälpa till att lösa dessa konflikter. Det innebär inte att man ensidigt tillgodoser någons intresse. Det kommer inte att vara möjligt. Däremot är det viktigt att man respekterar människors rätt att ha sin försörjning i detta område. Sanningen är att staten av arbetsmarknadsskäl har bidragit till en del av dessa arbetstillfällen. Det har sagts mig att det sammanlagt handlar om 300 000 kr. Det är situationen.

När det gäller att återkomma till pengarna, talar jag mer om beredskapen att snabbt kunna agera. Den beredskapen uppfattar jag att jag inte har från början, utan att det då gäller att arbeta med andra instrument. Det är problemet.

Anf. 191 JOHN ANDERSSON (-)

Herr talman! Rent upplysningsvis vill jag säga att 50 % av den fjällnära skogen är lagligen skyddad. I dag pågår praktiskt taget ingen verksamhet, så man skulle kunna säga att 90 % av den fjällnära skogen är skyddad.

Här kan man tala om framförhållning. År 1984 började Länsstyrelsens naturvårdsenhet, Skogsvårdsstyrelsen, allmänningen, samerna, m.fl. att planlägga. Man beräknar att det har kostat allmänningen ungefär 6 miljoner kronor att den här frågan utretts sedan 1984. Det har gjorts stora fina kartor, där allt är medtaget. Fullständig naturvårdshänsyn har tagits, och man har kommit fram till att låta avverka dessa 100 hektar. Därefter kommer detta!

Frågan skall ju inte bara hanteras varsamt. Jag var med när beslutet fattades år 1984. Hela tiden höjer man ribban. Hur mycket skall människorna i

Norrlands inland tåla. När man fått Njakafjället, vill man ha nästa fjäll. Så har linjen varit.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Anf. 192 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Miljöministern har alldeles rätt när han säger att Sverige är observerat vad gäller naturvården. Det är klart att om vi har ambitioner och synpunkter på stora delar av världen i övrigt, får vi finna oss i att vi också själva blir granskade.

Om vår omsorg begränsar sig till regnskogarna är det inte mycket värt med vårt engagemang. Helt klart är skogsbruket av en sådan karaktär att den biologiska mångfalden nu hotas. Vi måste alltså avsätta mark för att låta skogen vara som den är. Vi får inte använda den i produktionen. Det är helt rimligt att ribban hela tiden höjs.

Självfallet kostar detta pengar, och vi befinner oss på olika ståndpunkter. I Vänsterpartiets ekonomiska politik finns det utrymme för den här typen av åtgärder. Jag förstår att miljöministern inte disponerar ett slags checkräkning in blanco för att från dag till annan skriva ut checkar. Nej, här är det fråga om långsiktighet. Miljöministerns svar i det här stycket har i huvudsak varit tillfredsställande.

Anf. 193 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag är beredd att verka för att miljöministern skall få tillgång till pengar snabbt, för att rycka in och klara av sådana här problem.

Men min fråga handlar egentligen mer om huruvida miljöministern är beredd att verka för att regeringen får en större framförhållning i dessa frågor, så att de områden som av flera skäl behöver avsättas kan avsättas.

Jag delar uppfattningen att det redan är många områden i Norrland som är avsatta. Men vi har stora delar i övriga landet som också bör bidra till det nationella målet. Är miljöministern beredd att verka för det, för att slippa denna konfrontation? Det är naturligtvis den enskilda markägaren, skogsägaren, som skall leva på detta, som kommer i kläm. Det är egentligen otillständigt. Om vi kan ha en bättre framförhållning, kanske vi slipper sådana här situationer. Vi kanske slipper situationer där man diskuterar mot varandra och där man till slut, kanske med enkel majoritet i ett försök att överbrygga klyftan, fattar ett beslut som i stora delar i landet inte kan accepteras.

Anf. 194 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! När det finns motstående intressen inom ett sådant här hyggligt avgränsat område, tycker jag att man skall försöka använda sig av markbyte i större utsträckning. Det handlar ju om att försöka överbrygga intresseklyftan mellan försörjningstillfällen och de miljökrav som ställs. Det är ett av instrumenten.

Det kan ske genom att man naturligtvis anvisar nya pengar. Jag är inte primärt ute efter det, eftersom jag tror att det i första hand går att omprioritera inom de ramar som Naturvårdsverket har. Men dessa pengar är inte disponibla för departementet med omedelbar verkan. Jag har inte heller någon åstundan att fungera som ett slags brandkårsutryckning. Det skall egentligen vara på det sätt som Sigge Godin säger, nämligen att man har bättre

framförhållning. Hur skapas då en sådan? Den kan skapas genom fler tydliga signaler från exempelvis länsstyrelserna, som hanterar de här frågorna och där man känner de regionala förhållandena.

Jag måste erkänna att jag blev litet överraskad över den förberedelse för avverkning som finns på Njakafjället, trots att jag varit området. Ingen berättade det för mig. Den uppmärksamhet som riktats mot det här området internationellt kom också ganska plötsligt. Det är viktigt att vi är medvetna om att Blaikfjället också är ett område som är värt att bevara. Regeringen försöker i detta sammanhang att lösa även det problemet. Men det kommer naturligtvis att ta några månader i anspråk.

Anf. 195 JOHN ANDERSSON (-):

Herr talman! Vi beslöt ju i våras att ytterligare avsättning av mark skulle ske i mellersta och södra Sverige. Norrslänningen har ju mer än väl avsatt sin mark.

För att ta inlandet som exempel har man i Norrbotten avsatt 375 000 hektar fjällnära skog, dvs. 54 %. I Västerbotten har man avsatt 108 000 hektar, 30 %, och i Z- och W-län har man avsatt 102 000 hektar, 20 %. Det är alltså 585 000 hektar, dvs. 37 %, som avsatts. Av fjällbarrskogen är 403 000 hektar avsatt. Man har alltså mer än väl tagit sitt ansvar. Men nu skall ytterligare områden tas i anspråk.

Vilken mark, Olof Johansson, skall de här 900 delägarna få sig tillbytt? Såvitt jag vet, pågår det verksamhet på den mark som det inte är strid om. Byter man med sådan mark, för att ge dessa 900 delägare mark, förloras det ju arbetstillfällen där. Oavsett hur miljöministern gör, mister vi arbetstillfällen.

Anf. 196 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att det är bra att miljöministern delar min uppfattning att det skall ordnas med markbyten. Jag har tidigare fört en debatt med regeringens företrädare om att de statliga bolagen, bl.a. Domänverket, skulle kunna avsätta mark för sådana här framtida byten, för framtida miljöinsatser. Jag har inte då fått några positiva besked, men jag tolkar miljöministerns svar så, att miljöministern och jag är överens om att försöka lösa frågan genom att gå en sådan väg. Jag känner mig därför nöjd för dagen och hoppas att ärendet får ett positivt slut.

Anf. 197 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag skall inte peka ut någon mark, eller komma med några pekpinor till den förhandlingsperson som jag själv utsett och gett uppdraget till. Avsikten är dock att försöka rädda arbetstillfällen, inte att förstöra sådana möjligheter.

Det är staten själv, med sitt ägande, som kan göra en insats. Jag har haft kontakt med Domänbolagen – som det heter numera – för att höra efter vilka möjligheter som finns, innan jag utsåg viss förhandlingsperson; detta för att förvissa mig om att vederbörande skulle ha möjlighet att fullgöra ett arbete. Jag vill inte först utse personer och det sedan visar sig att de inte har

en chans att utföra något arbete, därför tog jag ett sådant steg först, därefter utsåg jag förhandlingsperson.

Låt oss hoppas att denna debatt kan lugnas ned något och att vi inte bekämpar varandra utan möjlighet till konkreta och konstruktiva lösningar på detta problem.

Jag håller med John Andersson om att det inte är något som helst tvivel om att man i våra norra delar av landet har gjort betydligt mer i detta avseende än i de södra delarna. Det beror på att mycket av det som är värt att bevara finns i norr, och det är i sig en konflikt. Vi har haft denna konflikt också i riksdagen. Men låt oss inte göra detta problem till återvändsgränder, där vi bara står och bekämpar varandra. Jag har försökt att ge ett konstruktivt bidrag, och jag hoppas att vi skall lyckas lösa problemet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

35 § Svar på fråga 1993/94:91 om utsläpp av miljöfarliga ämnen från fartyg m.m.

Anf. 198 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Ulla Pettersson har frågat mig om regeringen är beredd att lägga förslag om att minst samma begränsningar skall kunna fastställas för utsläpp av fosfor från fartyg eller vrak som från exempelvis reningsverk.

Enligt min uppfattning kan inte olika slags utsläpp jämföras på det sätt Ulla Pettersson gjort. En olyckshändelse genom ett fartygshaveri som medför utsläpp kan inte direkt jämföras med ett reningsverk som ger utsläpp kontinuerligt och på ett och samma ställe.

Vid denna olycka gjorde Naturvårdsverket bedömningen att alla rimliga åtgärder borde vidtas för att förhindra att lasten skulle komma ut i Östersjön. Samtidigt måste emellertid en bedömning av rimligheten göras, dvs. kostnaderna i förhållande till effekterna på miljön. På samma sätt gör Konventionsnämnden för miljöskydd en rimlighetsavvägning när den prövar vilka utsläppskrav som skall gälla för enskilda anläggningar, däribland reningsverk.

Jag ser allvarligt på det inträffade, och Sverige måste vidta åtgärder för att motverka ett upprepande. Det är angeläget att så fort som möjligt nå en internationell överenskommelse om hanteringen av sådana utsläpp till Östersjön som inte är reglerade i MARPOL-konventionen, men som ändå bedöms skada miljön. Jag har därför till HELCOM föreslagit att man med förtur tar upp frågan om konkreta åtgärder.

Anf. 199 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag vill gärna tacka för svaret på den här frågan, som jag ställde för i alla fall drygt tre veckor sedan. Det är ungefär en månad sedan grundstötningen inträffade. Jag frågade dels om vraket, dels om lasten, och jag fick faktiskt svar på båda dessa frågor av kommunikationsministern, vilket jag tycker var synd. Inte för att jag har något emot att tala med kommuni-

Svar på frågor

kationsministern, utan därför att jag anser att det jag tagit upp i första hand är miljöfrågor.

Eftersom det har varit känt i massmedia, trodde jag att jag skulle veta vad som står i svaret. Sedan upptäckte jag att det ändå inte riktigt är det som jag hade väntat mig. Det är möjligt att min fråga inte var så kolossalt välformulerad. Kanske borde jag inte ha använt ordet begränsningar. Jag anser inte heller att man skall få lov att släppa ut skadliga ämnen, men när statsrådet säger att han inte tycker att man kan jämföra utsläpp på det sätt som jag gör, är han faktiskt ganska ensam.

Den gotländska allmänheten tycker att det här är märkligt. Jag var på en folkhögskola i fredags, där flera av eleverna tog upp just den här frågan. Den gotländska länsstyrelsen har använt ord som genant. Man menar att när man därifrån ställer krav på jordbrukare och andra att inte göra sådana här utsläpp, så är det litet märkligt att fartyg kan skicka ut väldigt mycket mer. Det handlar här om ett lika stort utsläpp som gotländska reningsverk gör på ungefär 100 år.

Landshövdingen, Thorsten Andersson, har skrivit till regeringen i den här frågan och framhållit att hanteringen av Frank Michael-ärendet försvårar myndigheternas arbete med att minska fosforbelastningen på Östersjön. Tycker verkligen inte miljöministern också att här ändå finns ett sammanhang?

Anf. 200 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag skall inte förneka att det finns opinionspåverkande moment i det här, och det är detta som Ulla Pettersson nu tar upp. Men det jag har svarat på och som jag tolkade in i frågeställningen var den tekniska jämförelsen och vad som då blir ekonomiskt rimligt. Man kan inte ha exakt samma bestämmelser för icke vid varje tidpunkt förväntade händelser och ett pågående kontinuerligt utsläpp från en fast anläggning på land. Det är den skillnaden som jag vill markera.

Då gäller det i stället att försöka angripa problemet utifrån den här utgångspunkten: Hur skall man gardera sig mot sådana händelser i fortsättningen? Vi hade folk vid vraket efter fem timmar, och det viktiga är att man har möjlighet att snabbt vara framme – om man kan göra någonting.

Jag skall inte gå in på händelseutvecklingen därefter, men det som hände var ju att båten började läcka. Lasten var av en sort som är vattenlöslig och som då slammades upp och dessutom försvann ut i havet. Det tog litet tid. Dessutom försökte man bogsera loss båten medan den fortfarande flöt någorlunda, och det lyckades man inte med. Man vidtog alltså en rad åtgärder.

Samtidigt utgjordes lasten av ett ämne som inte faller under MARPOL-konventionen, som jag har nämnt, därför att det inte anses vara tillräckligt farligt. Det gäller att se till att Östersjön, som är ett mycket mycket känsligt innanhav, särbehandlas i den konventionen, att alla länder runt Östersjön och de som trafikerar Östersjön med den här sortens last får ett speciellt ansvar i det sammanhanget, så att man kan ingripa omedelbart, om man har chansen.

Anf. 201 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Det är alldeles riktigt, som miljöministern säger, att Östersjön är känslig.

Det var intressant att få höra när bedömningen gjordes. Det är litet av min poäng att man inte skall behöva göra bedömningen efter det att någonting sådant här har skett. Det var ju det som var vitsen med att ha bestämmelser på det här området. Nu kommer det naturligtvis att uppstå sådana här situationer igen.

Om vi skall gå in på det som statsrådet svarar, blir jag litet tveksam, för kommunikationsministern sade till mig att man skulle försöka få upp kväve och framför allt fosfor på listan under MARPOL-konventionen. Det stämmer inte riktigt med miljöministerns svar, för här säger han att man skall försöka hantera sådana utsläpp till Östersjön som inte är reglerade i MARPOL-konventionen men som ändå bedöms skada miljön.

Nu undrar jag: Vilket är det som gäller? Kommer regeringen att försöka få med fosfor på listan eller kommer man att försöka hitta regler för ämnen utanför listan?

Anf. 202 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Vi skall inte ägna oss åt hårklyverier här. Formuleringen i mitt svar är naturligtvis mera generell, dvs. det finns ämnen som på grund av Östersjöns känslighet är så allvarliga när de släpps ut att de bör införas i listan under MARPOL-konventionen.

Det är inte enbart fosfor som det handlar om, utan det kan också gälla andra saker. Jag tycker alltså att det är viktigt att också pröva möjligheten att få Östersjön klassad på ett särskilt sätt under MARPOL-konventionen. Det finns en sådan klassning i det systemet.

Frågeställningen är vidgad till detta, och dessutom har jag skrivit till HELCOM om att få upp frågan med alla kuststater, för att vi tillsammans skall försöka hantera den här sortens problem. Så problemet är vidare än bara de ämnen som var aktuella vid det haveri som Ulla Petterssons fråga avser. Vi måste gå igenom det här. Jag måste säga att jag är litet förvånad över att det inte har gjorts tidigare.

Anf. 203 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Anledningen till att jag ägnar mig åt hårklyverier i den här frågan är just att liknande händelser kan inträffa med andra ämnen, som vi i dag inte riktigt kan överblicka. Vi måste rimligen hitta något slags hanteringssätt.

Därför är jag mera nöjd med svaret från miljöministern än med svaret från kommunikationsministern, även om de inte är helt kongruenta. Jag tycker att det är viktigare att ha en beredskap också för andra ämnen och att man inte skall behöva fundera på sådana saker när olyckan väl händer.

Sedan måste jag passa på att fråga miljöministern, även om det ligger aningen vid sidan, hur han ser på att man kan lämna ett vrak på det sätt som skett. Jag tycker faktiskt att det också är en miljöfråga. Nu talar jag alltså inte om lasten utan om själva fartyget. Delar miljöministern den uppfattning

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Svar på frågor

som kommunikationsministern gav uttryck för, att det inte finns anledning att se över den lagstiftningen?

Anf. 204 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag har inte kommunikationsministerns svar med mig här, så att jag kan kolla av det; jag läste det när det gavs. Men jag utgår ifrån att Ulla Pettersson inte menar att det förhållandet att besättningen tvingades lämna fartyget var ett felaktigt handlande. Det byggde på en bedömning av människors liv och säkerhet.

Man har konstaterat vad man kunde göra. Man förde över olja och den del av den farliga lasten som fanns i tankarna till en annan båt. Man försökte bogsera vraket av grundet, enligt de uppgifter jag har fått. Man lyckades inte med detta. Efter några dagar försämrades vädret, och det gjorde att man tvingades lämna båten.

Det är bakgrunden till att jag i varje fall inte i dag har någon synpunkt på besättningens handlande. Alla vill naturligtvis rädda livet.

Anf. 205 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Det var inte alls besättningens agerande som jag på något sätt menade att kritisera. Jag menade att man som ägare till ett vrak kan lämna det så som man förr kunde lämna ett bilvrak i naturen, utan att behöva ta något ansvar för det.

I det sammanhanget sade kommunikationsministern så här, jag citerar ur riksdagsprotokollet: "Jag är i dag inte beredd att ge ett konkret svar på frågan om detta är tillräcklig anledning att nu se över reglerna."

Delar miljöministern den uppfattningen?

Anf. 206 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! I den delen har jag inte yttrat mig om själva fartyget. Men hanteringen inom HELCOM och under MARPOL-konventionen syftar till att ägaren skall ta ett vidgat ansvar för den last som finns ombord. Det är själva poängen i det som jag har framfört.

Om vraket går att bärga är det helt klart ägarens skyldighet att göra det. Det anser jag på moraliska grunder. Jag behöver inte ta ställning på något annat sätt. Man försökte alltså att bärga vraket genom att bogsera det därifrån, men man lyckades inte. Det är den upplysning jag har fått. Då har man svårigheter att gå vidare, i synnerhet om vädret förvärras på ett sådant sätt att man inte kan fullfölja sina avsikter.

Överläggningen var härmed avslutad.

36 § Svar på fråga 1993/94:120 om blyhagel

Anf. 207 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Rose-Marie Frebran har frågat mig vad jag ämnar att vidta för åtgärder för att problemen med blykontaminering till följd av användning av blyhagel skall kunna lösas.

Riksdagen har beslutat (prop. 1990/91:JoU30, rskr. 338) att användningen av bly på sikt bör avvecklas. Avvecklingen genomförs i huvudsak genom överenskommelser om frivilliga åtgärder.

Kemikalieinspektionen och Statens naturvårdsverk har på regeringens uppdrag i en rapport redovisat hur avvecklingen av blyanvändningen, dvs. såväl blyhagel som annan blyanvändning, fortgår. Enligt vad som bl.a. redovisas i rapporten har jägarorganisationerna tagit ställning för en snabb övergång till användning av alternativa hagel vid all våtmarksjakt och övnings- och tävlingskytte. Sportskyttarna har, med hänsyn till internationella tävlingsreglementen, inte samma möjlighet till snabb avveckling. Svenska sportskytteförbundet har emellertid bl.a. åtagit sig att verka internationellt för en förändring av tävlingsreglementen samt medverka i översyn av landets skjutbanor. Rapporten bereds för närvarande i regeringskansliet.

Jakt- och skytteorganisationerna har fått ansvar för att en avveckling av blyhagelanvändningen sker. Om sådan avveckling inte nås på frivillig väg är jag självfallet beredd att verka för att blyhagelanvändning förbjuds i Sverige.

Anf. 208 ROSE-MARIE FREBRAN (kds):

Herr talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret på den här frågan. Jag har sett av riksdagsprotokoll att miljöministern har stått i den här talarstolen åtminstone tre gånger och varit inbegripen i debatt om blyhagel. Varför har jag då ställt den här frågan igen?

Bakgrunden till att frågan var aktuell förra året var att man i Örebro beslutade att förbjuda blyhagel vid tre jaktskyttebanor. Man blev mycket hårt kritiserad för detta, bl.a. på grund av att mark- och vattenundersökningar inte hade gjorts. Man hade fått indikationer från utländska undersökningar, och man hade upptäckt förhöjda blyhalter själv. Försiktighetsprincipen gjorde att man fattade det här beslutet. Men det blev alltså ett ramaskri.

Nu har sådana här undersökningar gjorts, och det är därför som jag har ställt frågan. Docent Ulf Qvarfort vid avdelningen för miljöideologi i Uppsala har nu genomfört undersökningar som visar att blyhagel är miljöförstörande. Blykulorna omges inte av ett skyddande oxidskikt, de blir inte stabila och metalliska, utan kulorna vittrar sönder. Ulf Qvarfort säger: Blyet löses upp, går ut i vattnet och påverkar miljön. Det är inte mycket att snacka om, det är på det här sättet.

Det är därför som jag har ställt frågan igen.

Jag är naturligtvis inte helt nöjd med svaret, eftersom det inte innehåller någonting nytt. Jag skulle vilja fråga miljöministern om de nya forskningsrönen inte bör betyda någonting vid den fortsatta beredningen av den omtalade rapporten i regeringskansliet.

Anf. 209 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jo, självklart försöker vi väga in nya rön och forskningsresultat. Det är klart att det i första hand ligger på myndigheterna. Jag har bitt mina handläggare att i det här fallet ta kontakt med Ulf Qvarfort. De har sökt honom, men lyckades inte nå honom innan det här frågesvaret levererades.

Det är liksom ett gemensamt intresse vi har, att försöka utröna nya saker

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

som kommer fram och att utnyttja dem om man kan få situationen någorlunda bekräftad. Det här är en av de saker som i varje fall jag tar för givet att man väger in i kommande förslag och bedömningar på det här området.

Den här rapporten, som jag har svarat på frågor om tidigare, kommer kring halvårsskiftet, om jag minns rätt. Vi är alltså inte klara med våra bedömningar. Dessutom sker det faktiskt en del positiva saker. Jag tycker att man skall ta fasta på det. Jag är också angelägen – det är därför jag svarar så enstavigt ibland – att ha bilan hängande uppe. Det skall kännas att det finns en press på de berörda i det här fallet. Utvecklingen måste gå mot avveckling.

Anf. 210 ROSE-MARIE FREBRAN (kds):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att miljöministern har den inställningen, men riksdagsbeslutet som fattades tidigare utgick från en proposition som den förra regeringen lade fram. Jag tycker inte att det är orimligt att den nuvarande regeringen stramar upp hanteringen av detta.

Där talas faktiskt om en övergångstid som sträcker sig till början av 2000-talet. Man skulle alltså kunna tänka sig tio år framåt i tiden från nu innan man hade löst detta problem. Det tycker jag är fullständigt orimligt. Jag undrar vad miljöministern anser om det. Hur lång tid skall man kunna vänta?

Det står i svaret att rapporten talar om att jägarorganisationerna har tagit ställning för en snabb övergång till användning av alternativa hagel: Vad innebär "snabb" i det sammanhanget?

Anf. 211 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det innebär naturligtvis att man är beredd att gå över till alternativ långt tidigare än det givna slutdatumet. Så vill jag uttrycka mig på den punkten.

Dessutom finns orimligheter i tidigare beslut, även om de har fattats i den här visa församlingen. Kommer det fram nya saker finns det inget motstånd från vår sida mot att försöka strama upp utvecklingen, som Rose-Marie Frebran säger.

Det är därför jag följer utvecklingen. Det är därför vi begär in utvärderingar och rapporter. Det är därför som vi följer vilka frivilliga överenskomelser som träffas. Det var faktiskt det som riksdagen begärde att vi skulle göra, och det gör vi också.

Vid en viss tidpunkt får man ta ställning till om man kan vidta andra åtgärder, gå snabbare fram och ändra detta. Vi skall inte vänta till sista dagen. Detta är en process. Det är viktigt att den pressas fram.

Anf. 212 ROSE-MARIE FREBRAN (kds):

Herr talman! Anledningen till att jag inriktar mig just på möjligheten att gå över till alternativt hagel – att man skulle få bort blyhagel – är för att det är en typ av åtgärd som skulle lösa problemet över hela landet.

Går man in och tittar på en enskild skyttebana finns det tydligen mängder av olika lösningar som man kan tänka sig: byta översta jordlagret, lägga plast som vattenspärr, lägga på ren torv, syssla med regelbunden kalkning osv. En mängd olika åtgärder skulle man kunna få i hela landet utan att ha en enhet-

lig bild. Naturligtvis är det mest effektiva sättet om man kan gå över till annat hagel.

Jag tycker att det behöver gå ut klara signaler om att det är detta som gäller, att forskningsresultaten finns. Efter det att Ulf Qvarforts undersökning har genomförts har jag sett en representant för skytteklubb i Örebro uttrycka att detta är något nytt som man tror sig ha upptäckt. Alla vill ju inte ta till sig detta, tyvärr.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

37 § Svar på fråga 1993/94:124 om tryckimpregnerat virke

Anf. 213 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Carl Olov Persson har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att minska riskerna med användningen av krom och arsenik vid tryckimpregnering av virke.

Så som Carl Olov Persson själv påpekar regleras användningen av arsenik och krom för träskydd i Kemikalieinspektionens föreskrifter om träskyddsbehandlat virke. Här finns, förutom den informationsskyldighet Carl Olov Persson nämner, begränsningar när det gäller användning av arsenik och krom. Föreskrifterna trädde i kraft den 1 januari 1992.

Kemikalieinspektionen kom den 1 juni i år in med en redovisning av pågående avvecklingsarbete. Inspektionen redovisar att man i samband med tillsynsbesök noterat brister hos några impregnerare, brädgårdar och byggvaruhus när det gällde bl.a. information till konsumenter om impregnerade trävaror. Kemikalieinspektionen konstaterar dessutom att en betydande minskning skett vad gäller använd mängd medel innehållande arsenik, men en något mindre minskning vad gäller medel innehållande krom. Inspektionen framhåller att man kontinuerligt följer användningen av träskyddsmedel.

Mot denna bakgrund anser Kemikalieinspektionen att föreskrifterna – trots att de bara varit i kraft drygt ett och ett halvt år – haft genomslag.

Jag anser att arbetet med avveckling av arsenik- och kromhaltiga träskyddsmedel är på rätt väg. I den kemikalieproposition som planeras till våren avser jag återkomma till frågan om eventuella behov av särskilda åtgärder på detta område.

Beträffande riskerna med sluthantering av träskyddsbehandlat virke som avfall har jag erfarit att Statens naturvårdsverk är i färd med att ge ut allmänna råd om hur sådan hantering skall ske på ett miljöriktigt sätt.

Anf. 214 CARL OLOF PERSSON (kds):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Det är helt riktigt att det har skett förbättringar, men vi borde gå längre. Kan det inte vara lämpligt att staten ger ett antal forskare i uppdrag att leta fram substitut till tryckimpregnerat trä? Det är känt att t.ex. lärk kan ersätta tryckt trä. Men man borde kunna forska i om det gäller hela trädet, ytträdet eller kärnan. Det borde också gå att ta reda på litet bättre om man kan hitta andra träslag. Det

talas även om asp i det här sammanhanget. Det skulle kanske kunna användas i stället för tryckimpregnerat trä.

Man borde också forska i om det finns miljövänligare skyddsmedel som kan användas. Det finns många fler frågor som vi borde titta på. Detta är ju ett stort problem. Användningen av tryckt trä kanske kan hållas tillbaka. Det är inte säkert att det skulle behöva användas i så stor omfattning som sker i dag. Det borde finnas rekommendationer för detta. Träbranschen själv kan kanske få i uppgift att självsanera sig. Jag skulle vilja höra vad miljöministern tycker i dessa frågor.

Anf. 215 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! När det finns ersättningsmedel skall substitutionsprincipen tillämpas redan i dag enligt vår lagstiftning. Problemen på det här området är – som det har berättats för mig – allt trä som används under vatten och i mark. Där finns det inte tillfredsställande ersättningsmedel i dag. De gamla överväger fortfarande där. Detta är problemet.

Jag delar naturligtvis uppfattningen att forskningen har en viktig uppgift att komma fram med substitut. Det kan ju ske, som nämnts, på två olika sätt, antingen med materialbyte eller genom att komma fram med nya medel.

Samtidigt tycker jag inte att vi skall ge den här genomgående dystra bilden av situationen. På det här området har faktiskt riksdagens beslut för några år sedan inneburit att vi har kommit i gång och utvecklar situationen åt rätt håll. Men det återstår mycket att göra. Arsenikanvändningen har t.ex. minskat avsevärt totalt sett i samhället. Jag tror att den har minskat med 60 % under de senaste fyra åren. Det har hänt mycket stora saker där, men kromet är mycket svårare att bli av med.

Vi skall se vad vi kan göra. Nu när vi har fått nya forskningsresurser är det klart att detta är den typ av uppgifter som vi skall ta oss an.

Anf. 216 CARL OLOV PERSSON (kds):

Herr talman! Det är nog inte bara under vatten och i mark som dessa tryckimpregnerade varor används. De går ju till altaner och över huvud taget till husbyggnation. Jag tror att man är alldeles för frikostig vid användningen av tryckimpregnerat trä. Det behövs inte alls på det sättet. Det har spridits ut otroligt mycket arsenik och krom, 5 000–10 000 ton. Det motsvarar ungefär 70 % av allt bekämpningsmedel.

Tryckt trä har en lång livslängd. Det blir fullt och svårt att identifiera. Det finns faktiskt förbud mot att elda det, men jag är ganska säker på att när det har gått 50 år ute vid sommarstugan sågar man upp det och eldar det. Man vet inte att det är tryckimpregnerat. Det finns en ganska stor fara med det. Man sprider ut stora mängder med krom och arsenik i naturen. Detta kräver information i ganska stor omfattning.

Det viktigaste är trots allt att få hejd på spridningen. Med den här frågan har jag velat lyfta upp problemet till miljöministern ytterligare en gång för att det skall tas ytterligare initiativ.

Anf. 217 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är viktigt att dessa frågor ständigt bevakas. Det är precis vad vi håller på med både i EG-förhandlingarna och på hemmaplan. Vi måste komma bort från de här medlen. Det är med den inriktningen vi arbetar.

Däremot finns det inga särskilt bra metoder för att spåra gammalt virke. Det är ett av problemen. Det är ett kvardröjande problem. Därför gäller det att få stopp på detta så snabbt som möjligt för att vi inte skall hamna i den situationen även i framtiden. Vårt arbete är inriktat på avveckling.

Beträffande detta med ersättningsmedel, substitut, för arsenik och krom är det den aspekten det gäller i samband med undervattensanvändning av trä och användning under marknivå. Där har det visat sig svårt att hitta fullgoda ersättningsmedel. Det är inget försvar, det är bara en förklaring.

Anf. 218 CARL OLOF PERSSON (kds):

Herr talman! Det viktigaste är att man försöker att titta litet på andra träslag som kanske klarar detta lika bra som tryckimpregnerat trä. Det finns även träslag som klarar sig under vatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

38 § Svar på fråga 1993/94:123 om psykiatrisk vård vid fängelser och häkten

Anf. 219 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Hans Göran Franck har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att avhjälpa bristen på psykiatrisk vård vid fängelser och häkten.

En förutsedd effekt av den nya lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård och behandlingen av psykiskt störda lagöverträdare, som infördes den 1 januari 1992, var att antalet psykiskt störda intagna på fängelserna skulle öka.

Regeringen har därför den 2 april 1992 gett en parlamentarisk kommitté, Fängelseutredningen, i uppgift att analysera och redovisa konsekvenserna för kriminalvården av den ändrade lagstiftningen och föreslå de förändringar som kan vara motiverade.

I direktiven för Fängelseutredningen anges som en möjlig lösning en ändrad ansvarsfördelning i fråga om kostnaderna för den psykiatriska vård som ges intagna i kriminalvården inom den allmänna hälso- och sjukvården. En annan lösning som kan övervägas är att utveckla psykiatriska vårdresurser inom kriminalvården. Analysen bör enligt direktiven bl.a. göras utifrån vårdens tillgänglighet och förutsättningarna att bedriva en vård av hög kvalitet.

Utan att föregripa utredningens förslag kan det dock enligt min mening vara befogat att vid differentieringen av de intagna låta de psykiska störningarna få ökad tyngd. En förutsättning för en sådan förändring är dock att det för denna grupp intagna inrättas ytterligare enheter med lämpligt behandlingsinnehåll inom anstaltsorganisationen.

Fängelseutredningen kommer att redovisa sina förslag vid årsskiftet. Efter

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Svar på frågor

sedvanlig remissbehandling kommer regeringen därefter att ta ställning till hur den psykiatriska vården av de intagna i kriminalvården skall utformas.

Anf. 220 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Men jag kan inte säga att jag är tillfredsställd med det här mycket allmänt hållna svaret.

Bakgrunden till min fråga är att vi under senare tid har fått larmrapporter från våra fängelser om det mycket stora antalet psykiskt sjuka fångar. Det rör sig om 300–400 nydömda per år. De långa strafftider som nu tillämpas kommer att leda till en ökning med 200–300 personer under de närmaste åren.

Jag undrar vad justitieministern har gjort för att inhämta tillräckligt med information om antalet fångar, om fångarnas psykiska situation, om vilken inverkan fängelsevistelsen har, om huruvida de intagna får någon behandling och om vad som händer med de intagna efter frigivningen.

Det finns en undersökning som är gjord av en universitetsdocent, Henrik Belfrage. Den undersökningen är mycket oroväckande. Vår kanske främste sakkunnige på området, professor Lidberg, har offentliggjort mycket kraftig kritik.

Fängelseutredningen har skilt sig från frågan i det första betänkandet och avser att senare komma med en redovisning. Men när kan den bli klar, och när kan det komma ett regeringsförslag? Situationen är, som sagt, akut. Och vad tänker man göra fram till dess att ett förslag kan behandlas i riksdagen?

Anf. 221 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! När man diskuterar lösningar på problem måste man gå tillbaka till uppkomsten av problemen. Jag hävdar att de problem som finns i dag huvudsakligen har två orsaker.

Den ena orsaken är att narkotikan har fått sprida sig i det svenska samhället. Vi vet att väldigt många av de intagna på våra anstalter i dag är psykiskt sjuka på grund av narkotikaskador. Där har vi från regeringens sida, med ett riksdagsbeslut som följd, fått till stånd en ändring som är av stor långsiktig betydelse. Genom ändringen i narkotikastrafflagen har vi markerat att vi kommer att ingripa på ett tidigt stadium mot narkotikabruk, vilket kommer att inte bara rädda många människor från att bli brottsoffer utan också narkomaner från att bli psykiskt sjuka.

Den andra orsaken till att vi har fler psykiskt sjuka på våra fängelser i dag än vi hade tidigare är den lagändring som jag nämnde och som trädde i kraft den 1 januari 1992. Denna lagändring grundade sig på ett förslag från den socialdemokratiska regeringen och antogs hösten 1991. Vi på den borgerliga sidan stod också bakom den här ändringen. Mig veterligt var Hans Göran Franck med om att rösta igenom denna ändring, som minskade möjligheten att döma till sluten psykiatrisk vård på grund av brott.

Vad den socialdemokratiska regeringen *inte* gjorde var att förbereda detta genom att i förväg göra en översyn av fängelsesystemet. Däremot såg jag till att vi våren 1992, en kort tid efter det att lagen trädde i kraft, satte i gång en utredning med speciella direktiv att se över hur vi skall hantera de psykiskt sjuka på våra fängelser.

Anf. 222 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag anammade inte den här propositionen på det sätt som justitieministern beskriver. Jag vet inte varför hon säger så.

Jag lade faktiskt fram en mycket kritisk motion mot det här regeringsförslaget. När det gäller dessa frågor rör det sig för min del inte om sådana partitaktiska överväganden som justitieministern alltför ofta gör, också för egen del. Det väsentliga här är i stället sakfrågan. I sakfrågan är det så att situationen är akut. Det borde justitieministern ägna mycket mera tid åt i stället för att hålla på och diskutera felbedömningar som gjorts i det förgångna. Nu har vi en mycket allvarlig situation.

Jag har i en Göteborgstidning skrivit en artikel med kritiska synpunkter baserade på motionen i fråga, och jag har sällan varit med om en så stor debatt och om att så många sympatiserat med mina kritiska synpunkter.

Anf. 223 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Om Hans Göran Franck kunde lyssna mindre fördomsfullt skulle han redan av det jag sade under den korta stund som stod till mitt förfogande ha förstått att det är en hel del som görs.

Narkotikalagstiftningen är ändrad. Det är en viktig långsiktig förändring. Jag tillsatte mycket tidigt Fängelseutredningen, som skall se på hur vi skall utforma systemet för att bättre kunna ge psykiskt sjuka brottslingar vård. Jag har också mycket tydligt sagt att jag är beredd att ifrågasätta närhetsprincipen, som i varje fall människor inom kriminalvården menar har stor skuld till att vi inte kan differentiera våra anstalter på det sätt som behövs för att vi skall kunna ge ett vettigt innehåll.

Förslaget från Fängelseutredningen kommer vid årsskiftet, som jag nämnde i mitt svar.

Anf. 224 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Det är inte så att jag på något sätt underskattar de problem som finns när det gäller narkotikaskador. Men i det här fallet – jag tänker då på de människor som jag har talat om och det antal som det rör sig om – är det ett mycket stort antal som inte berörs av detta med narkotikaskador. Det är det som jag tycker att justitieministern borde skaffa sig bättre information om i stället för att bara återkomma till narkotikafrågan.

För att ytterligare belysa den akuta situationen vill jag framhålla att det är intagningsstopp på Karsudden. Det råder också brist på resurser inom kriminalvården.

Vilka initiativ avser justitieministern att ta i avvaktan på att vi får ett förslag här i riksdagen? Kommer det att kunna göras något när det gäller de s.k. Dagmarpengarna? Hur tänker sig justitieministern att få resurser för någon form av vård för de människor som är i en akut belägenhet?

Anf. 225 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! I fråga om direktiven till Fängelseutredningen – förslaget kommer, jag repeterar det, vid årsskiftet – skall man bl.a. peka på hur vården kan finansieras. Dessutom finns det ett regeringsuppdrag, på Socialde-

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

partementets initiativ, också från våren 1992, om en utvärdering och om tillämpningen av den nya lagstiftningen vad gäller psykiatrisk tvångsvård.

Jag är medveten om, och har inte sagt något annat, att det finns olika skäl här. Men jag tror att vi kan vara överens om att narkotikan är en stor bov i sammanhanget. I övrigt fortsätter vi med utbyggnaden och strävar efter en differentiering av våra fängelseplatser. Det är en förutsättning för att vi skall kunna få ett bra innehåll här.

Om Hans Göran Franck är ute efter att jag skall plädera för att fängelsestraff inte skall komma i fråga kan jag bara säga att jag har en helt annan uppfattning än Hans Göran Franck.

Anf. 226 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Narkotikaproblemen fanns redan innan den här förändringen skedde. De fanns också innan denna nya akuta situation uppstod. Här finns det alltså en brist på samband som justitieministern bortser från. Det är anledningen till att hon inte kommer med några förslag till åtgärder för att avhjälpa bristerna i den akuta situationen.

Är justitieministern beredd att lägga fram förslag som innebär att man kan göra det? Är justitieministern beredd att öka på anslagen för det här? Är justitieministern beredd att göra en omfördelning inom kriminalvården så att de här problemen kan lösas?

Vad jag här nämnt är frågor på kort sikt. På lång sikt rör det sig naturligtvis om att få en reform, som innebär att man noga måste överväga riktigheten i fråga om den lagstiftning som genomförts.

Anf. 227 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Hans Göran Franck ger intryck av att detta är ett nytt problem. Redan i slutet av 80-talet gjorde justitieutskottet vissa påpekanden till den socialdemokratiska regeringen om bl.a. närhetsprincipen. Regeringen var då inte beredd att ifrågasätta denna, men vi är från den nuvarande regeringens sida beredda att göra detta.

Mer kortsiktiga förändringar är icke möjliga. De förutsätter en annan differentiering, och de förutsätter den totala översyn av fängelsesystemet som vi mycket snart har avslutat. Det tråkiga är att detta borde ha skett betydligt tidigare. Det borde ha skett innan vi tillträdde för två år sedan.

Överläggningen var härmed avslutad.

39 § Svar på fråga 1993/94:110 om företagshälsovården och det s.k. husläkarsystemet

Anf. 228 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Elisabeth Fleetwood har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att ge företagshälsovårdens personal möjlighet att fullgöra sina uppgifter i den framtida husläkarmodellen.

Elisabeth Fleetwood ställer frågan mot bakgrund av att statsbidrag inte längre utgår till företagshälsovården och hävdar att företagshälsovårdens

personal svävar i okunnighet om vilka villkor som kommer att gälla för dem efter den 1 januari 1994.

Riksdagen beslutade våren 1993 att landstingen skall organisera den öppna vården så att alla som är bosatta inom respektive landsting får tillgång till och kan välja en husläkare. De lagbestämmelser som reglerar detta träder i kraft den 1 januari 1994. Vissa övergångsbestämmelser gör det dock möjligt för landstingen att begränsa detta sitt ansvar till utgången av år 1995.

Företagshälsovården är inte någon sjukvårdsorganisation. Behandlingsinsatser av sjukvårdskaraktär faller i princip inte inom dess ansvarsområde. Företagshälsovårdens uppgift är att vara en resurs för arbetsgivarna och arbetstagarna i det förebyggande arbetsmiljöarbetet och i den arbetsplatsinriktade rehabiliteringen. Företagshälsovård som verksamhetsområde baseras också i första hand på avtal mellan arbetsmarknadens parter. I dag är det inte någon lagstadgad uppgift.

Hur sjukvårdshuvudmännen organiserar sin öppna vård behöver i och för sig inte påverka företagshälsovårdspersonalens möjlighet att fullgöra sina uppgifter. Jag har heller inte för avsikt att föreslå att den skall fullgöra sina uppgifter inom husläkarsystemet. Men husläkarsystemet kan ha betydelse ur samverkanssynpunkt mellan representanter för företagshälsovården respektive den öppna hälso- och sjukvården. Företagshälsovårdens kontakter med sjukvården i det enskilda fallet kommer sannolikt att underlättas när den enskilde genom sin husläkare får en fast replipunkt i hälso- och sjukvården.

Anf. 229 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka sjukvårdsministern för svaret.

Låt mig börja med att säga att vi alla är besjälade av förhoppningen att vårt sjukvårdssystem skall fungera väl för alla. Just när det gäller företags-hälsovården, som jag tillmäter en väldigt stor betydelse, är jag som enskild ledamot oroad. Jag tycker att det är mycket angeläget att vi i samhällets intresse utnyttjar den kompetens och erfarenhet som företagshälsovården står för.

De anställda inom företagshälsovården är oroade. Jag vet att många av oss bl.a. har använt oss av den företagshälsovård som vi riksdagsmän får utnyttja och att den fungerar väldigt väl. Företagshälsovårdspersonalen svävar faktiskt, som jag skriver i frågan, i okunnighet om vad de skall göra efter den 1 januari. Var ansvaret ligger bryr jag mig inte om här och nu, eftersom jag vet att jag har väldigt kort tid på mig. Detta är emellertid ett faktum, som naturligtvis också har mänsklig och humanitär anknytning.

Företagshälsovården kommer inte att omfattas av den fria etableringen och kommer då inte heller att ha rätt till ersättning, men den är oerhört viktig för arbetsskador, för arbetssjukdomar över huvud taget och för rehabiliteringen. Vad jag är orolig för är helt enkelt att detta kommer att leda till för-tidspensioneringar i en utsträckning som ingen av oss vill se.

Jag vill gärna ställa ett par kompletterande frågor: Varför skulle man inte kunna låta företagshälsovården omfattas av den fria etableringen och därför också kunna få ersättning för sina tjänster? Anser statsrådet att företagshäl-

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

sovården verkligen kan bidra till att minska arbetsskador och arbetssjukdomar och därmed också minska risken för förtidspensionering?

Anf. 230 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Företagshälsovården är ett angeläget område i vårt land, och bl.a. visas väl detta av att förutom de två frågor om företagshälsovården som jag har fått att besvara från Elisabeth Fleetwood nu i kväll, har arbetsmarknadsministern tidigare under dagen svarat på två stycken frågor om företagshälsovården från två olika ledamöter. I de svaren har arbetsmarknadsministern pekat på sin förhoppning att man i enlighet med svensk tradition skall kunna lösa företagshälsovårdsfrågan genom förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Denna förhoppning uttalades redan i slutet på våren, och den har ännu inte kunnat besannas annat än på delområden på arbetsmarknaden. Jag delar förstås arbetsmarknadsministerns förhoppning på den punkten.

Vad sedan gäller frågan om den fria etableringen, som ju har föreslagits riksdagen och som kommer att behandlas under hösten, har vi inte gjort någon förändring i fråga om att det ju inte finns någon specialistläkartaxa för företagshälsovården som specialitet. Alla specialiteter finns ju inte med i den här verksamheten. Bakgrunden har just varit att företagshälsovården egentligen inte är en sjukvårdande verksamhet, och specialistläkartaxan, som så att säga ingår i anslutningsfriheten eller etableringsfriheten, är ju tänkt att vara ersättning för sjukvårdande verksamhet.

Det faktum att man inte har kunnat komma överens mellan parterna, vilket jag beklagar, är enligt min mening inte skäl nog för att införa en ny specialistläkartaxa.

Elisabeth Fleetwood frågade också om jag anser att företagshälsovården kan bidra till att bl.a. motarbeta arbetsskador och effekter av sådana, och det är självfallet min uppfattning att den kan göra det.

Anf. 231 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Min uppfattning står fast. Jag menar att det skulle vara en fördel för svensk sjukvård om vi kunde innefatta företagshälsovården i den fria etableringen och använda den specialistkunskap som finns där.

Anser statsrådet att den förebyggande hälsovården också är sjukvårdande? Det är nämligen min uppfattning. Om man inte tar hand om en sjukdom eller en arbetsskada i tid, utvecklas den helt enkelt. Det kan vara en liten skada, som så småningom utvecklas till någonting ganska allvarligt och som kan få långvariga konsekvenser, allra mest naturligtvis för den enskilda individen men också för samhället och för arbetsgivaren.

Anf. 232 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Om man kan välja är det förstås alltid bättre att förebygga än att bota. Därav följer kanske inte att förebyggande är samma sak som sjukvårdande, vilket låg i Elisabeth Fleetwoods fråga. Jag förmodar att hennes fråga avsåg att leda fram till att man skulle kunna definiera förebyggande åtgärder såsom sjukvårdande och därmed komma i åtnjutande av specialistläkartaxan. Jag uppskattar Elisabeth Fleetwoods syfte, men jag ifrågasätter

metoden. Det faktum att arbetsmarknadens parter inte har klarat ut frågan om ansvaret för företagshälsovården är inte ett självklart argument för att en helt ny specialistläkartaxa skall inrättas.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Anf. 233 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! För mig är arbetsmarknadens parters misslyckande tillräckligt skäl att efterlysa en väg att komma fram, eftersom jag anser att den här frågan är så viktig. Naturligtvis håller jag med om att det alltid är bättre att förebygga. Det är vi överens om. På det stora hela är vi, som jag sade från början, överens. Det är inte samma sak, men det ena följer av det andra, och det är därför jag är så envis som jag är på den här punkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

40 § Svar på fråga 1993/94:111 om högkostnadsskyddet och företagshälsovården

Anf. 234 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Elisabeth Fleetwood har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att ge företagshälsovården rätten att inräknas i högkostnadsskyddet.

Elisabeth Fleetwood ställer frågan med anledning av att den sjukvård som lämnas inom företagshälsovården sedan den 1 juli 1993 inte längre omfattas av högkostnadsskyddet för öppen sjukvård och läkemedel och menar att patienter som behöver söka vård vid flera tillfällen inte vänder sig till vårdgivare som är verksamma inom företagshälsovården.

Fr.o.m. år 1993 är det generella statsbidraget till företagshälsovård avskaffat genom beslut av riksdagen. Beslutet utgår från att företagshälsovårdens huvuduppgift skall vara att arbeta med det förebyggande arbetsmiljöarbetet med tonvikt på grupp- och organisationsinriktade insatser.

Den sjukvård som trots den avsedda huvudinriktningen på verksamheten i vissa fall ändå lämnas inom företagshälsovården kan som en följd av riksdagsbeslutet inte längre jämföras med den av samhället i övrigt finansierade öppna hälso- och sjukvården i olika avseenden. Härigenom jämföras läkarvård eller sjukgymnastisk behandling som lämnas av läkare eller sjukgymnaster vilka är anställda av eller har avtal med företagshälsovård med övrig oreglerad privatvård, under förutsättning att vårdgivaren inte är ansluten till den allmänna sjukförsäkringen eller har vårdavtal med en sjukvårds-huvudman.

Jag vill i anslutning här till erinra om att trots de beslutade ändringarna om företagshälsovården under år 1993 kvarstår ändå möjligheten för en företagsläkare att fortsättningsvis på sjukförsäkringens bekostnad remittera patienter för röntgen- och laboratorieundersökningar till sjukvårdshuvudmännen.

Som en konsekvens av den nyligen beslutade verksamhetsinriktningen för företagshälsovården, har jag inte för avsikt att föreslå några generella åtgär-

der i syfte att låta vård och behandling lämnad inom företagshälsovården bli omfattad av högkostnadsskyddet.

Anf. 235 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Som sjukvårdsministern säkert har förstått är jag inte heller helt nöjd med svaret på denna fråga. Låt mig ta en bild ur levande livet. En företagshälsovård som jag har besökt fick en morgon samtal från ett anslutet företag. Man frågade efter fyra arbetstagare som skulle vara på företagshälsovården. De hade anmält det till sin arbetsgivare. De fanns där inte när man kontrollerade. Men det var inget skumt med att de inte var där. Anledningen till att de inte var där var att de inte längre fick stämpla kortet för högkostnadsskydd där. Det var ganska unga människor. En befann sig i Vallentuna, en i Södertälje och de andra någon annanstans. De var angelägna om att få sitt kort för högkostnadsskydd stämplat, för tänk om de skulle råka ut för en sjukdom som skulle vara så länge att de skulle dra nytta av högkostnadsskyddet. Därför hade de valt att betala mer för respektive behandling.

Det innebär naturligtvis en nedåtgående spiral för företagshälsovården. Företagshälsovården förlorar så småningom. Det företag finns väl inte som betalar till en företagshälsovård dit deras anställda inte vågar gå, just för att de inte omfattas av högkostnadsskyddet. Det är av den anledningen som jag har ställt frågan. Hur skall man komma förbi den risken? Vi riskerar att förlora en stor kompetens genom att företagshälsovården får denna nedåtgående spiral.

Anf. 236 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Högkostnadsskyddet är inrättat av riksdagen ursprungligen i syfte att se till att ingen drabbas av kostnader över en viss nivå. De allra flesta kommer förstås inte i närheten av den nivån. Det gäller framför allt yngre människor. Man får väl konstatera att de fyra unga i Elisabeth Fleetwoods berättelse, på en och samma arbetsplats och dag, som velat gardera sig för ett eventuellt behov av att utnyttja högkostnadsskyddet under det kommande året utgör en statistiskt sett ovanlig kombination. Det vågar jag nog säga.

Jag har inte mycket att tillägga utöver det svar jag har gett i övrigt. En konsekvens av de beslut som har fattats i riksdagen, framför allt beslutet om att avskaffa statsbidraget till företagshälsovården, har blivit att man inte räknar in företagshälsovården i högkostnadsskyddet, såvida inte läkaren i fråga av annat skäl är ansluten till den allmänna försäkringen eller har vårdavtal med en sjukvårdshuvudman.

I samband med den förra frågan från Elisabeth Fleetwood pekade jag inte på att det är möjligt för många av företagsläkarna i vårt land att vara husläkare exempelvis på deltid. I den mån de blir det, gäller det regelsystemet. Då blir det en helt annan sak. Jag har här svarat på precis den fråga som Elisabeth Fleetwood ställde.

Anf. 237 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag skall be att få komma med en avslutande kommentar. Självklart är det riktigt, som sjukvårdsministern säger, att de flesta inte kom-

mer i närheten av 15 besök. Men redan i början av året kanske man är orolig för att man är en av dem som kommer att drabbas, och därför går man för säkerhets skull någon annanstans än till företagshälsovården. Jag skulle kunna nämna några unga människor som jag känner till som har hamnat i den situationen. Vad jag nämnde var en beskrivning ur levande livet. Den var tagen från en av våra företagshälsovårder.

Nu vet jag mycket väl vad vi har beslutat. Men gudskelov är vi riksdagsmän inte sämre än att vi kan komma tillbaka, om vi upptäcker att någonting inte fungerar så väl och se om vi tillsammans med en klok regering kan rätta till de misstag som vi eventuellt har gjort. Jag kommer att vara väldigt uppmärksam på denna fråga och återkomma "in due order".

Överläggningen var härmed avslutad.

41 § Svar på fråga 1993/94:116 om frihet att välja husläkare

Anf. 238 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Maud Ekendahl har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att alla, oavsett arbetsgivarens preferenser, skall ha möjlighet att fritt välja husläkare.

Maud Ekendahl ställer frågan med anledning av att landstinget i Kristianstads län skulle ha beslutat att landstingets anställda skall erhålla gratis sjukvård, men endast om personalen vänder sig till de landstingsanställda husläkarna.

Generellt sett kan självfallet en arbetsgivare erbjuda sina anställda särskilda förmåner och teckna avtal om detta. Men jag anser att det är olämpligt om en offentlig och dominerande arbetsgivare inom en sektor gör detta på sådant sätt att han snedvrider eller förhindrar konkurrensmöjligheterna.

Den enskildes möjlighet att fritt välja en husläkare bland dem som finns tillgängliga och har utrymme att ta sig an fler personer är ett centralt inslag i husläkarreformen. Neutralitet mellan olika driftsformer för husläkarverksamhet är ett annat sådant centralt inslag.

Enligt vad jag har inhämtat har landstinget i Kristianstads län ännu inte fattat ett slutligt beslut i frågan. Detta kommer att ske senare i denna månad. Jag utgår från att ärendet kommer att diskuteras ytterligare och att landstinget då tar hänsyn till den producent- och konkurrensneutralitet som skall prägla husläkarreformen.

Om man som enskild medborgare ifrågasätter ett kommunalt beslut har man också hos domstol möjlighet att begära en laglighetsprövning av beslutet. Frågor om konkurrensneutralitet kan underställas Konsumentverkets prövning. Det är också en uppgift för husläkardelegationen att följa utvecklingen av husläkarreformen i dessa avseenden.

Anf. 239 MAUD EKENDAHL (m):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Bo Könberg för det svar som jag har fått. Det blev litet fel i frågeställningen. Det var landstingsstyrelsens majoritet som hade fattat beslutet. Jag kan informera statsrådet

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

om att Konsumentverkets prövning kommer att ske på begäran av privatläkare i Ängelholmstrakten, som har reagerat mycket starkt.

Jag ser också i svaret att statsrådet anser att det är olämpligt om en offentlig och dominerande arbetsgivare inom en sektor snedvrider och förhindrar konkurrensmöjligheter. Jag tycker att detta är viktigt. Jag är glad för svaret, för det är ett rakt svar. Jag tänker inte förlänga debatten, utan jag är helt nöjd.

Överläggningen var härmed avslutad.

42 § Svar på frågorna 1993/94:132 och 157 om plötslig spädbarnsdöd

Anf. 240 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Margareta Israelsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att uppmärksamma behovet av ekonomiska insatser inom området plötslig spädbarnsdöd.

Lotta Edholm har också frågat mig om möjligheterna till utökat stöd till forskningen kring plötslig spädbarnsdöd.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Plötslig spädbarnsdöd är den vanligaste dödsorsaken hos barn i denna åldersgrupp. I vårt land inträffar årligen mellan 110 och 120 sådana dödsfall. Informations- och forskningsinsatser som bidrar till att förebygga plötslig spädbarnsdöd är enligt min mening mycket angelägna. De insatser som skett inom dessa områden under senare år torde också ha bidragit till den tendens till minskning av antalet sådana dödsfall som sedan något år tillbaka kan skönjas.

I detta sammanhang spelar den i Sverige väl utbyggda barn- och mödrahälsovården en betydelsefull roll. I sitt preventiva arbete med blivande och nyblivna föräldrar mot plötslig spädbarnsdöd har man möjlighet att snabbt nå ut med nya rön. Frågan om plötslig spädbarnsdöd har också uppmärksamats av Socialstyrelsen i ett s.k. meddelandeblad (nr 18/92) från 1992. Där redovisas bl.a. erfarenheter från andra länder och rekommenderas att spädbarn från en månads ålder bör ligga i ryggläge.

Självfallet är också Föräldraföreningen Plötslig spädbarnsdöd en viktig resurs både när det gäller att förmedla information i förebyggande syfte och när det gäller att stödja de familjer som drabbas av den stora sorg och de påfrestningar som det innebär att förlora ett barn – och ett syskon. Regeringen har därför också under de senaste fem åren beviljat Föräldraföreningen nära 1,3 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden för att dels framställa informationsmaterial och sprida detta till allmänheten och olika personalgrupper, dels bygga upp ett riksomfattande informationsnät där föräldrar stöttar andra föräldrar.

När det gäller Margareta Israelssons önskemål om statsbidrag till Föräldraföreningen Plötslig spädbarnsdöd måste jag dock konstatera att de medel Allmänna arvsfonden förfogar över inte kan användas till föreningars driftskostnader för ett kansli eller motsvarande. Däremot förfogar Folkhälsoinstitutet (FHI) över medel för att stödja olika organisationer. Men vilka organi-

sationer som skall stödjas är i första hand en fråga för FHI, som med sin sakkunskap och överblick bör ha de förutsättningar som krävs för att göra de många gånger svåra avvägningarna av hur de tillgängliga medlen bäst bör utnyttjas.

Vad beträffar forskningsinsatserna kan jag nämna att Medicinska forskningsrådet under år 1992 höll en s.k. state-of-the-art-konferens om plötslig spädbarnsdöd. Där framkom bl.a. att kunskapen om plötslig spädbarnsdöd, dess epidemiologi och patologi, är betydande. Men det konstaterades också att mer kunskap behövs kring det "normala" barnets utveckling av kontrollfunktioner, för att förstå varför ett barn plötsligt får andnings- och hjärtstillstånd.

Medicinska forskningsrådet (MFR) ger också projektstöd till forskning om plötslig spädbarnsdöd såväl vid Östra sjukhuset i Göteborg som vid Karolinska sjukhuset.

Vid Akademiska sjukhuset i Uppsala stöder MFR två projekt som berör intensivvård av nyfödda, särskilt deras vatten- och värmebalans, och vid S:t Görans sjukhus stöds via rådet forskning som berör lungstruktur och lungsjukdomar.

Totalt uppgår forskningsanslagen från MFR med inriktning mot plötslig spädbarnsdöd eller näraliggande områden till närmare 2 miljoner kronor budgetåret 1993/94. Till detta kommer också de statliga medel som utgår via fakultetsanslag till denna typ av forskning.

Jag vill i detta sammanhang också nämna att Nordiska ministerrådet har beviljat ca 300 000 danska kronor för projekt rörande plötslig spädbarnsdöd under år 1994.

Det pågår således en betydande forskning om spädbarnsdöd till vilken staten bidrar med medel, men där de som besitter nödvändig sakkunskap och kan bedöma vilka forskningsprojekt som håller önskvärd kvalitet också beslutar om vilka forskningsprojekt, forskare eller forskargrupper som skall erhålla forskningsmedel.

Anf. 241 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Herr talman! I morse läste jag i tidningen att Beatrice var död. Ungefär 1,5 år gammal dog hon efter ett alltför kort liv med svåra medfödda inre skador. Man sänder en tanke till föräldrarna i deras svåra stund. De hade dock vetskapen om att Beatrice kanske aldrig skulle ha kunnat få ett vanligt liv. Så mycket svårare är situationen för de föräldrar som en dag upptäcker att deras barn har dött utan någon förvarning över huvud taget.

Jag vill tacka statsrådet för det uttömmande svaret på min fråga. Men nog känns det besvärligt att veta att de 1,3 miljoner kronor som Föräldraföreningen Plötslig spädbarnsdöd fick från Allmänna arvsfonden för ett treårigt projekt inte gör det möjligt för föreningen att fortsätta det – som jag är säker på att vi är överens om – mycket viktiga arbete som den bedriver.

Samtidigt vet vi att exempelvis Fruktrådet får pengar varje år för sitt arbete. Vi har nu fruktvecka på riksdagen, så vi kan tycka att det är viktigt.

Det handlar här dock om den dödsorsak som är den vanligaste för barn mellan en månad och 15 år. Det handlar således inte bara om spädbarn. Det känns angeläget för oss att göra något mer.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Jag har frågat om ekonomiska insatser över huvud taget. Nog föll min tanke speciellt på Föräldraföreningen. Men jag tycker också att det är angeläget att understryka att det nordiska forskningsprojekt som nu har fått 13 miljoner kronor från Norge, för fyra års arbete, har erhållit 300 000 danska kronor av det nordiska ministerrådet. Man bör komma till insikt om att också Sverige borde bidra i det arbetet. Jag tror att vi skall få forskningssituationen ytterligare belyst.

Anf. 242 LOTTA EDHOLM (fp):

Herr talman! Först vill jag tacka för svaret. Det här är en mycket svår fråga. Jag tror att det vore bra om vi politiker någon gång inte bara pratade om pengar utan kanske också litet om känslor. Bland det mest tragiska en familj kan råka ut för är att förlora ett barn – dessutom utan att man kan se en förklaring till det. Jag tror att det är mycket viktigt för de drabbade föräldrarna att få ett svar på varför deras barn dog.

Forskningen på det här området står inför mycket stora utmaningar. Det är inte särskilt glamoröst att forska om plötslig spädbarnsdöd. Det är svårt att få pengar och man får förmodligen inte heller något nobelpris. Forskarna har haft mycket svårt att ens hitta ledtrådar till lösningen av problemet. Därför har det också varit svårt att formulera forskningsprojekt.

Jag tycker att statsrådet Könbergs svar visar på engagemang i den här frågan. Förhoppningsvis kan det på sikt leda till mera pengar till den här mycket viktiga forskningen.

Det har nu kommit oroväckande signaler från t.ex. Föräldraföreningen om nedskärningar i den, till omfånget, ganska begränsade forskning som pågår. Jag skulle vilja veta hur Bo Könberg ser på signalerna. Är det sant att det kommer att ske nedskärningar även av de ganska små resurser som den här forskningen får?

Anf. 243 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag skall göra några kommentarer till de följdfrågor som Margareta Israelsson och Lotta Edholm har tagit upp.

I mitt ursprungliga svar nämnde jag informationsmaterial som redan finns för föräldrar. En av de viktigaste åtgärderna för att se till att färre familjer drabbas av en sådan tragedi är förstås att sprida den kunskap som finns och som har samlats genom läkar- och forskarkåren till alla föräldrar. Efter ett möte med Föräldraföreningen strax efter midsommar har jag diskuterat med Socialstyrelsen om att man skall ta fram ett nytt och bra informationsmaterial. Det arbetet pågår nu. Ungefär vid årsskiftet kommer vi att ha tillgång till det nya materialet som kommer att spridas till samtliga blivande och nyblivna föräldrar.

När det gäller föreningen förstår jag mycket väl Margareta Israelssons fråga. Jag har pekat på det som är möjligt i dag med nu gällande regler. Det finns problem med det statliga regelsystemet såsom det har utformats av riksdagen, nämligen att föreningen Plötslig spädbarnsdöd inte är att betrakta som en handikapporganisation. Den faller således inte inom ramen för bestämmelser rörande sådana organisationer. Därför har jag pekat på just

Folkhälsoinstitutet. En av de stora insatser som föreningen gör gäller just förebyggande insatser.

Till sist när det gäller Lotta Edholms fråga om nedskärningar i den forskning som bedrivs har jag i dag inte material för att besvara den frågan. Men jag skall undersöka den.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Anf. 244 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Herr talman! Som jag har förstått det är Föräldraföreningen inblandad i arbetet med den nya informationsfoldern. Jag tycker att det är mycket bra med en sådan samverkan.

När det gäller statsbidrag till organisationer har det nyligen presenterats synpunkter från en utredning som är tillsatt av den sittande regeringen. Jag tycker att det skulle vara bra – och jag är säker på att Föräldraföreningen också tycker det, eftersom den har gjort två uppvaktningar av statsrådet – med en inriktning med uttalanden om att också den här typen av organisation skall få möjligheter till stöd. Det finns möjlighet med en sådan inriktning inför framläggandet av en eventuell proposition till riksdagen. Jag är nästan övertygad om att riksdagen skulle ge sitt stöd även till en organisation som faller litet utanför de specifika ramarna.

Anf. 245 LOTTA EDHOLM (fp):

Herr talman! Jag vet inte heller om det är sant att forskningen står inför neddragningar. Men jag tycker att det är viktigt att i alla fall ta sådana signaler på allvar. Jag tror också att statsrådet gör det.

Anf. 246 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Låt mig bara som en sista kommentar i den här debatten säga att vi för närvarande håller på att se över frågan om föreningarna. Det är mycket möjligt att Margareta Israelsson har rätt i sin förmodan om riksdagens inställning. Vi kan dock inte bara peka ut en ny organisation och säga att reglerna inte skall gälla för just den. Det handlar förstås om att ha ett regelsystem som kan tillämpas för alla fall. Vi prövar nu den frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

43 § Svar på fråga 1993/94:135 om amalgam

Anf. 247 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Birgitta Dahl har frågat miljöministern om socialministern kommer att lägga fram en särskild proposition om avveckling av amalgam.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Socialstyrelsen har i sin rapport Möjligheter att avveckla amalgam som tandfyllningsmaterial (Ds 1992:95) redovisat ett förslag till plan för avveckling av amalgam. Rapporten har remissbehandlats. De senaste remissvaren har inkommit i september 1993. En sammanställning av remissvaren pågår.

Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen har i en rapport till rege-

ringen redovisat hur avvecklingen av övrig kvicksilverhantering fortgår. Rapporten innehåller också förslag till ytterligare inskränkningar i kvicksilverhanteringen generellt sett. Rapporten har remissbehandlats. Remisstiden utgick den 1 november 1993. En sammanställning av remissvaren har påbörjats.

En beredning pågår således i regeringskansliet av de förslag som framlagts. Regeringen avser att fatta beslut med anledning av förslagen under våren 1994.

Anf. 248 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Det sade inte nej, men det sade inte heller så mycket mer.

När miljödebatten begynte för några årtionden sedan skedde det under intryck av Rachel Carsons berömda bok *Tyst vår*. Den anknöt inte minst till de skador som kvicksilver orsakar, t.ex. att fåglar dör ut av kvicksilverbetat utsäde.

Jag vet att kvicksilver är mycket farligt för människor och natur.

I den miljöproposition som den socialdemokratiska regeringen lade fram för två och ett halvt år sedan fanns det en avvecklingsplan för all användning av kvicksilver. Jag kan konstatera att det finns en massa obegripliga hinder just på de områden som handlar om människors hälsa, medan det går ganska bra inom jordbruk och industri, dock ännu inte tillräckligt bra. Detta bekymrar mig mycket.

Enbart miljöskälen är skäl nog för att avveckla användningen av kvicksilver också inom tandvården. I en artikel i Dagens Nyheter för bara några dagar sedan berättades det att det i dag – sedan den totala användningen har minskat – är krematorierna i Stockholmsregionen som står för de största utsläppen av kvicksilver.

Jag är alltså bekymrad över att det är så svårt att tillämpa den här principen inom tandvården, där både miljön och människors hälsa är berörd. Jag skulle därför vilja fråga statsrådet Könberg: Anser regeringen att man skall ställa samma krav på hälso- och sjukvård och tandvård som på industri och jordbruk när det gäller användning och avveckling av miljöfarliga ämnen? Anser regeringen att de principer som är etablerade inom miljöarbetet i övrigt, nämligen försiktighetsprincipen och substitutionsprincipen, är tillämpliga också när det gäller människors hälsa?

Anf. 249 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Birgitta Dahl har inlämnat en fråga till mig som lyder: Kommer socialministern att lägga fram en särskild proposition om avveckling av amalgam?

Jag har i mitt svar redogjort för hur beredningen av ärendet ser ut. Vi kommer alltså från regeringens sida att återkomma till frågan under våren nästa år.

Anf. 250 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Det framgår inte av svaret om regeringen kommer att framlägga någon proposition. Kan statsrådet tala klarspråk och dessutom svara på de två andra frågor som jag ställde?

Anf. 251 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! För andra gången konstaterar jag att jag i mitt svar på frågan om det skall läggas fram någon särskild proposition har redogjort för att den beredning som för närvarande pågår kommer att leda fram till att regeringen fattar beslut under våren.

Jag kan förstås upprepa detta en tredje gång. Så här är det.

Anf. 252 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Det står inte i svaret, och framgår inte heller av det som Bo Könberg nu har sagt, om regeringen kommer att framlägga en proposition eller inte. Därför upprepar jag först och främst den frågan.

Sedan tycker jag inte att man kan dribbla bort de andra frågorna heller. Försiktighetsprincipen och substitutionsprincipen har Sverige kämpat för i det internationella miljöarbetet och lagt fast som grund för det svenska miljöarbetet. Det innebär att enbart misstanken om risk för hälsa och miljö och kunskapen om att det finns ersättningsmaterial är nog för att man skall ingripa. Jag tycker att detta är lika viktigt när det gäller människors hälsa som när det gäller industriutsläpp.

Överläggningen var härmed avslutad.

44 § Svar på fråga 1993/94:145 om sjukförsäkringen

Anf. 253 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Arne Jansson har frågat socialministern vad den av socialförsäkringsutskottet begärda redovisningen av effekterna av kompensationsnivån 70 % i sjukförsäkringen utvisar.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på den frågan.

Arne Jansson har ställt frågan med anledning av att socialförsäkringsutskottet i samband med att utskottet behandlade frågan om att införa kompensationsnivån 70 % underströk att effekterna av den nya nivån noga skulle följas upp och snarast utvärderas. Arne Jansson tycker efter en rundringning hos försäkringskassorna och efter att ha tagit del av tidningsartiklar i ämnet att man redan nu kan få en klar bild av situationen.

I samband med överläggningarna mellan regeringen och Socialdemokraterna hösten 1992, bl.a. i syfte att minska utgifterna för sjukförsäkringen, träffades en överenskommelse om att införa en karenssdag och att kompensationsnivån efter ett års sjukskrivning skulle vara 70 %.

Beslutet om att sänka sjukpenningarnas nivå till 70 % efter ett års sjukskrivning fick sin slutliga utformning i och med att riksdagen den 7 juni 1993 fattade beslut om att vissa grupper efter ansökan skulle kunna beviljas 80 % även efter ett års sjukskrivning. I regleringsbrevet för budgetåret 1993/94, som beslutades av regeringen några dagar senare, fick Riksförsäkringsverket i uppdrag att redovisa effekter och resultat av olika regelförändringar inom sjukförsäkringen, bl.a. införandet av en karenssdag den 1 april i år och sänkta ersättningsnivåer den 1 juli i år.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

För att en uppföljning eller utvärdering av nya regler skall bli meningsfull bör det gå en viss tid mellan införandet av reglerna och utvärderingen av dem. Även om det redan nu kan skönjas vissa tendenser är det min uppfattning att det har förflutit alltför kort tid för att en meningsfull utvärdering skall kunna ske.

Anf. 254 ARNE JANSSON (nyd):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för den redovisning som han har gjort. Detta var väl inte det svar som jag hade hoppats på att få.

Det här gäller en mycket känslig grupp av människor som redan före sänkningen till 70 % hade det mycket besvärligt.

När utskottet tillstyrkte det här förslaget underströk vi att det var mycket angeläget att regeringen noga följde upp effekterna och sedan gjorde en utvärdering. Det har överlämnats en protestlista med ca 10 000 namn.

Nu har det gått fem månader av den här ettårsperioden. Snart har alltså halva tiden gått. Om regeringen verkligen har följt utskottets uppmaning att noga följa detta borde man kunna skönja tendenser.

Denna sänkning skulle inbespara 1,2 miljarder. Då borde man till dags dato åtminstone ha uppnått 500 miljoner.

Har det skett någon förskjutning så till vida att man i stället för att tillämpa 70-procentsnivån tar ut förtidspension? Har försäkringskassorna vidkänt ökade administrationskostnader? Något annat som är ganska intressant att veta är hur detta med att man skulle besöka en läkare minst en gång i månaden har fungerat i praktiken, speciellt under juni och juli.

Anf. 255 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag tror att det finns en del missuppfattningar från Arne Janssons sida om den här reformen. Om Arne Jansson i utskottet, eller på annat sätt, har fått den uppfattningen att man genom en sänkning av ersättningsnivån till 70 % på ett år skulle spara 1,2 miljarder är det en gigantisk missuppfattning. Det är bra att jag får möjlighet att i denna diskussion rätta till den missuppfattningen.

De 1,2 miljarderna sammanhänger med förändringarna när det gäller såväl införandet av 80-procentsnivån som införandet av 70-procentsnivån. Om man skulle ange ett belopp för en 70-procentsnivå jämfört med en 80-procentsnivå är det min bedömning att det, bortsett från om det finns undantagsregler, kan handla om ca 300 miljoner kronor. Om man inför undantagsregler innebär det förstås en minskning av motsvarande slag. Svaret på frågan om de ekonomiska konsekvenserna blir förstås helt annorlunda om man har Arne Janssons felaktiga verklighetsbild av vad beslutet handlade om än om man har en mer korrekt bild.

Man kan alltid diskutera hur snabbt en utvärdering kan genomföras. Rätt räknat har den nuvarande 70-procentsnivån, som tillkom efter överväganden med Socialdemokraterna hösten 1992, varit i kraft i fyra och en halv månad. Att det skulle finnas en färdig utvärdering av en sådan förändring efter så pass kort tid tror jag är mycket begärt, om riksdagen önskar sig ett gott underlag för sina ställningstaganden.

Det tillkännagivande som gjordes från utskottets sida vidarebefordrades

omedelbart, tre dagar senare, till Riksförsäkringsverket. Riksförsäkringsverket har detta uppdrag och kommer förstås som vanligt att fullfölja det på ett bra sätt. Sedan får vi alla, såväl i regering och i riksdag som i den allmänna debatten, ett bättre underlag för att kunna ha en uppfattning om detta är en bra reform eller inte.

Herr talman! Eftersom frågan är uppe till debatt för andra gången på kort tid ber jag att få anmäla att regeringen och jag personligen bedrev en lång kampanj för att man skulle införa två karensdagar och på det viset få en lösning som drabbade korttidssjukskrivna.

Anf. 256 ARNE JANSSON (nyd):

Herr talman! Även om nu detta belopp relaterat till just den här punkten var felaktigt innebär det dock en viss form av besparing. Det är väl detta som gör att det hela är så känsligt. Utskottet ansåg nämligen att denna sänkning inte skulle ge någon besparing. Det är därför som jag måste återkomma till detta.

De andra frågorna bör man ju efter den nästan fem månader långa perioden kunna svara på. I varje fall bör man kunna svara på frågan om det har skett någon förskjutning mot förtidspensionering. Vi ser ju att förtidspensioneringarna på ett skrämmande sätt har ökat. Hur har försäkringskassorna reagerat? Har de fått ökade administrationskostnader?

Och sedan det intressanta: Hur har enmånadsgränsen fungerat i praktiken, speciellt juni/juli? Man måste efter nästan halva tiden ändå kunna göra någon bedömning. Är det ett realistiskt eller inte realistiskt förslag som man har kommit med, speciellt med tanke på att vi bad att man noga skulle följa saken?

Anf. 257 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Folkpensionerna är en stor och viktig fråga. Till skillnad från andra länder har Sverige tillämpat en möjlighet till mycket långa sjukskrivningar. Människor har kunnat vara sjukskrivna ända upp till sju år i det svenska systemet. Ambitionen är att kunna komma ifrån detta i stor utsträckning. Det är svårt att på kort tid avgöra vad som är resultatet av kassornas uppdrag att se över de långa sjukskrivningarna, som i vissa fall givetvis leder till förtidspensioneringar, samt det som har att göra med denna bestämelse, som har varit i kraft 4,5 månader.

En annan iakttagelse som har kunnat göras under denna korta tid är att det inkommit relativt få ansökningar om att få tillgång till 80-procentsnivån. Antalet läkarbesök under juni har jag inte efterforskat.

Anf. 258 ARNE JANSSON (nyd):

Herr talman! Jag måste återkomma till detta att man noga följer upp saker och ting. När åtminstone halva perioden har gått för det känsliga klientel som drabbas av detta, borde man göra någon form av utvärdering. Jag ömmar verkligen för dessa människor. Regeringen borde sätta till alla klutar för att se efter om något är fel och i så fall justera det.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Anf. 259 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag har möjligen uttryckt mig oklart, men tre dagar efter det riksdagen fattade sitt beslut såg regeringen till att Riksförsäkringsverket fick detta uppdrag. Verket kommer att redovisa uppdraget så fort som över huvud taget är möjligt.

Jag delar uppfattningen att det många gånger rör sig om människor som har stora problem. Om inte annat är de sjuka, eftersom de är sjukskrivna mer än en ettårsperiod. Det beslut som fattades om sanering av sjukförsäkringens finanser – någonting som jag har för mig att Arne Janssons parti många gånger har pläderat för – innebär inte fullt ut det som jag hade önskat, nämligen införande av två karensdagar och ett inbesparande av negativa ekonomiska effekter för de långtidssjukskrivna, utan det blev en regel mer liknande den som Arne Janssons parti pläderade för våren 1992.

Anf. 260 ARNE JANSSON (nyd):

Herr talman! Jag försöker hålla mig till frågan och inte till vad vi har pläderat för i andra sammanhang. Statsrådet nämner att verket har fått i uppdrag att göra en utvärdering och återkomma så fort som möjligt. Utskottet ansåg att utvärderingen var mycket akut. Då undrar jag: Vad innebär "så fort som möjligt" i tid?

Anf. 261 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag har full förståelse för att Arne Jansson inte vill diskutera sitt partis agerande i denna fråga.

Utskottet självt har skrivit att "det är angeläget att effekterna av nivåsänkningen till 70 % noga följs upp och snarast möjligt utvärderas". Precis den formuleringen har jag vidarebefordrat till Riksförsäkringsverket.

Överläggningen var härmed avslutad.

45 § Svar på frågorna 1993/94:154 och 159 om förtidspension m.m.

Anf. 262 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Kenneth Lantz har frågat mig om regeringen ämnar vidtaga åtgärder för att undersöka om fusk förekommer genom "försäljning" av intyg till förtidspension. Claus Zaar har frågat mig vilka åtgärder socialministern på kort sikt ämnar vidtaga för att komma till rätta med systemfelen i förtidspensioneringen.

Kenneth Lantz har ställt frågan med anledning av de senaste dagarnas information om fusk från dem som utfärdar läkarintyg för förtidspension. Claus Zaar är oroad över den kraftiga ökningen av antalet förtidspensionärer och de metoder som använts av vissa enskilda för att erhålla förtidspension.

Eftersom frågorna rör samma sak, har jag valt att besvara dem i ett sammanhang.

Låt mig först klargöra att de förhållanden som beskrivits i media om hur läkare utfärdar utlåtande för förtidspension till fullt arbetsföra personer,

vilka i sin tur använder utlåtagarna för att orättmätigt skaffa sig förtidspension, är fullständigt oacceptabla. På den punkten utgår jag från att frågeställaren och jag är helt överens.

Den kraftiga ökningen av antalet förtidspensionärer under år 1992 föranledde regeringen att i budgetpropositionen i år avvisa en översyn av de ekonomiska villkoren för förtidspensionärer. Arbetet med denna översyn pågår för närvarande inom Socialdepartementet.

Riksdagen biföll den 10 i denna månad socialförsäkringsutskottets betänkande 1993/94:SfU2 om bidragsfusk m.m. I detta betänkande har utskottet föreslagit ett tillkännagivande med innebörd att regeringen skyndsamt bör låta göra en kartläggning av i vilken omfattning det förekommer fusk med förmåner och bidrag av social karaktär samt att regeringen bör redovisa resultatet av kartläggningen för riksdagen och, beroende på vad kartläggningen utvisar, föreslå åtgärder för att komma till rätta med ett bidragsfusk.

Regeringen kommer snarast att se till att omfattningen av bidragsfusket kartläggs. I det sammanhanget kommer naturligen de av frågeställarna berörda problemen att behandlas.

Anf. 263 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Jag framför mitt tack till statsrådet Könberg. Naturligtvis är vi överens enligt statsrådets utsaga här om att det förekommer ett ohyggligt fusk. Det är avskräckande att vi får uppleva sådant i vårt land.

Jag har engagerat mig litet grand i arbetsskadeförsäkringen och översynen av densamma. Det är tacksamt att regeringen har tagit tag i denna viktiga sak, som jag nämnde litet i förbifarten i min fråga. Kan man räkna med en alltmär ärlig behandling, även om den av förklarliga skäl är synnerligen svåråtkomlig, av denna översyn av eventuella fusk när det gäller både arbetskadeförsäkringarna och sjukförsäkringarna, där det förekommer ett antal intyg av mycket suspekt värde?

Kan man, med den insyn som statsrådet har, riva upp beslut, som bevisligen har varit grundade på falska underlag?

Anf. 264 CLAUS ZAAR (nyd):

Herr talman! Även jag vill först tacka statsrådet Könberg för svaret, som jag dock hade väntat mig skulle gå litet djupare. Ett radioprogram har observerat att den föregående regeringen för hela tre år sedan blev uppmärksam på att ett ändrat förfarande behövdes, eftersom det inte stod rätt till med alla förtidspensioneringar. Felaktigheterna har fortgått, och jag är oroad över att de inte har åtgärdats tillräckligt snabbt. Medborgarna förväntar sig en snabb reaktion. Jag vill därför fråga: När kan vi förvänta oss denna reaktion?

Det lär också vara så att försäkringskassan – även detta enligt uppgifter i ett radioprogram – redan för tio år sedan gav signaler om att det inte stod rätt till. Nu undrar jag om detta kan åtgärdas snabbt, så att vi får en förändring av det lurendrejeri som har förekommit.

Precis som Kenneth Lantz är jag intresserad av att få veta om det går att göra en omprövning av förtidspensioner, som har beviljats med stöd av läkarintyg utfärdade av de aktuella läkarna.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Anf. 265 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Vi är överens om att fusk, oavsett vilka former det tar, är oacceptabelt inom våra socialförsäkringar, eftersom det kostar pengar och dessutom underminerar förtroendet för de viktiga välfärdsanordningar som våra socialförsäkringar utgör. Samtidigt skall man inse att det ofta är svårt att kunna belägga fusk. Ganska ovanliga metoder har använts i dessa fall. Vi vet dock ännu inte säkert, eftersom inga mål har avgjorts av domstol. Men det är sannolikt att fusk har förekommit.

När det gäller kroppsliga åkommer men framför allt när det gäller psykiska åkommor är det väldigt svårt att belägga om fusk förekommer. Detta gör att man i dessa sammanhang nog inte kan vara säker på att man kan hitta en metod, som förhindrar fusk. Ett sådant försäkringssystem finns nog inte någonstans. Kampen måste handla om att man försöker pressa tillbaka fusk så mycket som möjligt med iakttagande av acceptabla former.

Jag fick frågan om man utan att vara jurist kan riva upp beslut, som har fattats på felaktiga grunder. Min bedömning är att man kan göra det i det här fallet, om man kan belägga fusk. Problemet är bevisningen.

Anf. 266 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Det är tillfredsställande att konstatera att statsrådet tar dessa ord i sin mun och med stark hand vågar visa hur regeringen vill arbeta vidare. Jag vill helt kort tacka för svaret och önska lycka till. Jag skickar med en ordentlig uppmuntran i detta synnerligen angelägna arbete. Lycka till, och tack för de kraftfulla insatser som aviserats för framtiden!

Anf. 267 CLAUS ZAAR (nyd):

Herr talman! Jag önskar också statsrådet god framgång i detta arbete.

Anser statsrådet verkligen att journalister skall behöva avslöja fusk med dolda kameror? Skall det inte finnas andra metoder? Försäkringskassan låter ju ganska uppgiven i sin kommentar. Vi borde inte ha ett system där medierna skall behöva avslöja fusk.

Jag nämnde fusk lite förtäckt i allmänpolitiska debatten, där jag sade följande: Är det så, vilket obekräftade rykten gör gällande, att förtidspensioneringar har kunnat köpas på ett eller annat sätt? Då fick jag ingen reaktion av statsrådet. Var det första gången statsrådet fick reda på vad som skett?

Anf. 268 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Problemet gäller ju, för att föra en seriös diskussion, om personer medvetet ägnar sig åt direkt bedräglig verksamhet via läkarintyg. Eftersom läkarintygen rör så subtila saker som psykiska åkommor är det svårt att få detta avslöjat.

Det är klart att den som kan använda sig av dolda kameror har lättare att göra det. Frågan är om vi vill att samhället skall skaffa sig de metoderna och om vi skall anställa personer på försäkringskassorna som går runt hos läkare med dolda kameror eller inte. Min bedömning är att vi inte vill leva i ett sådant samhälle.

Samtidigt är det klart att vi då och då har anledning att vara tacksamma för att medierna avslöjar missförhållanden i vårt samhälle.

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Svar på frågor

Anf. 269 CLÁUS ZAAR (nyd):

Herr talman! Systemet för arkivering av journaler och läkarintyg verkar inte vara gjort så, att man skall kunna se vilken läkare som är inblandad. De arkiveras efter patienten. Journalisterna gjorde ett stort arbete då de gick igenom 1 000 patienters journaler för att avslöja fusket.

Detta tyder på att försäkringskassan måste förändra arkivhållningen. Det borde vara rimligt att man förändrar systemet, och det borde gå väldigt snabbt. Det borde finnas folk till detta i dagens arbetsmarknadssituation.

Anf. 270 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! I denna del tror jag inte att det framför allt handlar om brist på arbetskraft. Försäkringskassan har länge varit oroad över att det har funnits problem vad gäller läkaren i ett av de fall som nu har varit aktuellt i massmedierna. Där hade det inte hjälpt med en förändrad arkivhållning. Det som eventuellt har avslöjat vederbörande – fallet får prövas av rättsliga myndigheter – har i så fall varit just användningen av dolda kameror.

Det finns naturligtvis all anledning att också se över försäkringskassans sätt att arbeta vad gäller förtidspensionering m.m. Det ingår förstås i översynen.

Anf. 271 CLÁUS ZAAR (nyd):

Herr talman! Jag har ytterligare en fundering. Ser regeringen också över kostnaden för förtidspensionerna? Ersättningsnivån är ju ganska hög.

Anf. 272 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Regeringen har i budgetpropositionen i januari i år uttalat att denna fråga skall ses över. Så sker också.

Överläggningen var härmed avslutad.

46 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1993/94:A16–A20 till arbetsmarknadsutskottet

47 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Skatteutskottets betänkande 1993/94:SkU8
Konstitutionsutskottets betänkanden 1993/94:KU5–KU7
Jordbruksutskottets betänkanden 1993/94:JoU1–JoU3 och JoU5

48 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motionerna

med anledning av prop. 1993/94:80 En allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring

1993/94:A21 av Nils Nordh m.fl. (s)

1993/94:A22 av Bo Finnkvist m.fl. (s)

1993/94:A23 av Ingvar Carlsson m.fl. (s)

1993/94:A24 av Hans Stenberg m.fl. (s)

1993/94:A25 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

1993/94:A26 av Ingvar Carlsson m.fl. (s)

1993/94:A27 av Monica Öhman m.fl. (s)

1993/94:A28 av Margareta Winberg och Kaj Larsson (s)

1993/94:A29 av Margareta Winberg m.fl. (s)

1993/94:A30 av Bengt-Ola Rytting m.fl. (s)

1993/94:A31 av Inge Carlsson m.fl. (s)

1993/94:A32 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd)

1993/94:A33 av Åke Gustavsson m.fl. (s)

med anledning av prop. 1993/94:82 Samhällsvetenskaplig bostads- och byggforskning

1993/94:Bo5 av Oskar Lindkvist m.fl. (s)

1993/94:Bo6 av Sinikka Bohlin m.fl. (s)

1993/94:Bo7 av Marianne Jönsson (c)

1993/94:Bo8 av Elisabeth Persson m.fl. (v)

1993/94:Bo9 av Arne Jansson och Laila Strid-Jansson (nyd)

49 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 12 november

1993/94:56 av *Eva Johansson* (s) till statsrådet Beatrice Ask om studie- och yrkesorienteringen, m.m.:

Utbildningsväsendet präglas alltmer av elevernas möjligheter att göra sina egna val. Det är bra. Dessutom ökar utbudet av utbildning. Det är också bra.

Arbetsmarknaden blir alltmer komplicerad och förändras ständigt. Det ställs allt större krav på både breda kunskaper och flexibilitet och specialistkunnande.

Elevernas behov av kunnig vägledning och korrekt information om både studievägar och arbetsmarknaden ökar därmed.

Skolan har ansvar för att alla elever får den hjälp de behöver. Utbildningen av syo-konsulenter diskuterades i riksdagen i våras, som då beslöt att införa en yrkesexamen för dessa.

Just nu behandlar utbildningsutskottet förslaget till läroplan där studie- och yrkesorienteringen är en del. Ansvarsfrågan är dock inte närmare belyst i förslaget, och där finns heller ingen garanterad tid för syo-arbetet eller garanti för elevernas tillgång till kompetent personal.

Tillgång till kompetent personal är en viktig förutsättning för att syo-verksamheten skall vara ett stöd för eleverna i deras studie- och yrkesplanering.

Läroplansförslagets vaga skrivningar, tillsammans med allt tätare rapporter från kommunerna om att utbildade syo-konsulenter sägs upp och deras arbetsuppgifter läggs på lärare som saknar syo-kompetens, oroar många. Likvärdigheten i utbildningen äventyras. Som vanligt är det elever med svårigheter som drabbas hårdast. Elever som är osäkra om sina möjligheter och elever med svagt stöd från hemmet drabbas extra hårt. Jag är också övertygad om att syo-insatserna spelar stor roll för jämställdhetssträvandena i skolan. Om denna utveckling är allmän är det illavarslande för eleverna. De riskerar i många fall att bli utan viktiga stöd eller få mindre kvalificerat stöd av utbildad personal.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga skolministern:

1. Vilka åtgärder är skolministern beredd att vidta för att skollagens och läroplanens mål om en likvärdig utbildning uppfylls när det gäller studie- och yrkesorienteringen?

2. Är skolministern beredd att skyndsamt låta göra en översyn som belyser situationen i kommunerna och ger en bild av elevernas tillgång till kompetent syo-personal i sin skola?

1993/94:57 av *Eva Johansson* (s) till utbildningsministern om högre utbildning i Stockholmsregionen:

Det råder stor enighet om att vi i Sverige måste öka kapaciteten inom den högre utbildningen och bredda den både geografiskt och till nya utbildningsområden.

I Stockholmsregionen är den övervägande delen av den högre utbildningen koncentrerad till innerstaden och dess norra utkanter. Näringslivshögskola Syd och en del utlokaliseringar av utbildning från KTH, KI, HLS och SU har i någon mån bidragit till en omfördelning. Fortfarande har dock utlokaliseringarna endast marginell betydelse för den regionala balansen.

Högskoleutbildning är av strategisk betydelse för utvecklingen av såväl industri som tjänsteproduktion i privat och offentlig regi. Närheten till högre utbildning verkar stimulerande på kulturliv och samhällsutveckling på alla plan.

Det torde knappast råda något tvivel om att utbildningens lokalisering spelar stor roll för att bryta den geografiska snedrekrytering som är ett faktum i Stockholmsregionen. Ungdomarna i Södertörns kommunerna, och andra kommuner, med långa avstånd till högskoleutbildningen, söker i långt mindre utsträckning den högre utbildningen än deras jämnåriga i de centrala delarna av regionen.

Socialdemokraterna i Stockholms län har därför länge drivit krav på att högre utbildning skall lokaliseras till Södertörn i ökad utsträckning.

Vi har med tillfredsställelse noterat att Stockholms universitet nyligen påtalat att man är i behov av att öka sin verksamhet och att man är intresserad av att söka alternativ på Södertörn. Från universitetet är man inte heller främmande för att det sker i former som är fristående från den nuvarande organisationen. Detta är en utveckling i rätt riktning. Jag anser att det är viktigt att planering och förberedelser nu sker i nära kontakt med företrädare för regionen. Jag tänker då på t.ex. kommuner och landsting, näringsliv och fackliga organisationer och statliga regionala myndigheter, som bör inbjudas till ett närmare samarbete i frågan med de nuvarande utbildningsanordnarna i Stockholmsregionen.

Det är viktigt att detta arbete kommer i gång utan dröjsmål.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa två frågor till utbildningsminister Per Unckel:

1. Hur bereds frågan om utvecklingen av den högre utbildningen i Stockholmsregionen i dag i Utbildningsdepartementet?

2. Är regeringen beredd att skyndsamt, tillsammans med företrädare för regionen, låta utreda förutsättningarna att lokalisera ytterligare högre utbildning till Södertörn i syfte att uppnå bättre regional balans?

1993/94:58 av *Lars Stjernkvist* (s) till statsrådet Reidunn Laurén om bostadsmarknaden:

Enligt Socialstyrelsens beräkning finns det 10 000 hemlösa i vårt land. Mina egna erfarenheter från Norrköping och andra kommuner talar för att allt fler får det allt svårare att hävda sig på den reguljära bostadsmarknaden.

I tidningen Kommunaktuellt 23/93 berättar Nyköpings socialchef Anita Lindkvist att det är i det närmaste omöjligt att skaffa lägenheter till flyktingar. Det krävs en heltidstjänst för att ringa runt till värdarna.

Vi läser tidningarnas annonser och ringer. Men när vi berättar vilka det gäller är lägenheterna upptagna, förklarar hon.

I samma artikel svarar bostadsbolagets chef P O Bengtsson att det kommunala företaget inte längre kan ta ett större ansvar än privatvärdarna.

Diskussionen i Nyköping är tyvärr inte unik. Minskade subventioner och därmed ökade boendekostnader är sannolikt inte den enda förklaringen till det allt tuffare klimatet. Det finns fler politiska beslut, som enligt min mening bidragit till den negativa utvecklingen.

Allmännyttans möjligheter att ta ett större socialt ansvar än andra fastighetsägare har försämrats. Staten behandlar i dag de kommunala företagen på samma sätt som de privata, t.ex. när det gäller subventioner och skatteregler. Kommunerna kan inte heller, alternativt vill inte, ge sina företag ekonomiskt stöd, t.ex. i form av kommunal borgen eller bidrag för s.k. sociala merkostnader.

Kommunerna har inte längre någon möjlighet att tvinga privatvärdarna att lämna lägenheter till kommunens bostadsförmedling.

Tidigare betydde likvärdiga villkor för kommunala och privata värdar att båda var tvingade att ta ett socialt ansvar. I dag betyder likvärdiga villkor att båda kan slå ifrån sig problemen.

Det finns i dag mer än 50 000 tomma lägenheter, vilket ger en skrämmande föraning om vad som händer när efterfrågan på bostäder återigen ökar.

Ytterst är det kommunernas ansvar att se till att alla har tak över huvudet. Om kommunen inte längre kan påverka värdarna att ta ansvar, då återstår bara möjligheten att skapa särskilda socialbostäder. Det är en vanlig företeelse i vår omvärld. I vårt land har vi emellertid kunnat undvika den typen av starkt segregerat boende, bl.a. på grund av allmännyttans starka ställning.

I dag är det framför allt missbrukare och psykiskt sjuka som återfinns i statistiken över hemlösa. Men kretsen som utestängs från den reguljära bostadsmarknaden vidgas. Ett stort allmännyttigt bostadsföretag meddelade nyligen att det inte längre välkommar långtidsarbetslösa.

Vi som värnar om en generell välfärdspolitik, allas rätt till en god bostad, måste känna oro inför det som sker på bostadsmarknaden. Avregleringen har redan satt djupa spår. Samtidigt kan vi på goda grunder misstänka att utslagningen och segregationen accelererar när efterfrågan på bostäder ökar i framtiden. Därför måste åtgärder vidtas snabbt. Kommunernas möjligheter att påverka fördelningen av bostäder på den reguljära bostadsmarknaden måste stärkas.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd vidta för att förhindra att människor utestängs från den reguljära bostadsmarknaden?

1993/94:59 av Göran Magnusson (s) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknadssituationen i Västmanland:

På hösten 1991 besvarade arbetsmarknadsminister Hörnlund min interpellation om det besvärliga arbetsmarknadsläget i Västmanland.

Han hänvisade då till den nyttillträdde regeringens proposition om den ekonomiska politikens inriktning, där tillväxtens betydelse för att långsiktigt skapa varaktiga arbeten betonades liksom den konkurrensutsatta sektorns betydelse. Konkreta förslag för att skapa jobb var bl.a. sänkt skatt för småföretag, sänkt förmögenhetsskatt, slopad omsättningsskatt på aktiehandel, avskaffade löntagarfonder, privatisering av statliga företag, ökad utbildning, grundlagsskydd för privat ägande, slopad avdragsrätt för fackavgifter, karensdagar i sjukförsäkringen, höjda avgifter i a-kassan, högre hyror i nyproduktionen.

Han uttalade vidare att "den nu mycket höga arbetslöshetsnivån måste emellertid även bekämpas med åtgärder som ger ett snabbt resultat". Detta var alltså 1991.

Hur har sysselsättningen utvecklats under två år med Hörnlund?

Länsarbetsnämnden förutspådde hösten 1991 att arbetslösheten ett år senare skulle vara 4,6 %. (Den blev 5,1 %.) Siffran betraktades som näst intill ofattbar. Än mer ofattbar hade säkert dagens siffra på 7,1 % framstått, om någon 1991 hade påstått att den skulle vara verklighet två år senare. I dag framstår 1991 års arbetslöshet på 2,8 % som ofattbar. Den dystra utvecklingen framgår av nedanstående tabell.

	1991	1993	+/-
Arb.lösa platsförm.	4 631	11 726	+ 7 095
Arb.lösa vägl. mm	2 444	4 367	+ 1 923
Berab	391	649	+ 258
Ungd.prakt.	447	1 515	+ 1 068
A-utb.	2 711	1 976	- 735
ALU	-	1 215	+ 1 215
Totalt	10 594	21 448	+ 10 854
Procent	6,4	13,0	+ 6,6

Det finns flera intressanta uppgifter i denna tabell.

- * Arbetsmarknadsutbildningen har minskat med nästan 30 %.
- * I förhållande till totala antalet arbetslösa är det nu en mindre andel arbetslösa som omfattas av åtgärder än 1991.
- * Antalet arbetslösa västmanlänningar har ökat med drygt 7 000, eller med 153 %!

Kraftig ökning bland kvinnor...

Den kraftiga ökningen av arbetslösheten är särskilt markant bland kvinnorna. Ser man på arbetslöshetskassornas redovisningar framkommer att i september 1991 fanns det 1 636 arbetslösa kvinnor. Ett år senare var antalet 2 960 för att i september i år uppgå till 4 636. I absoluta tal återfinns de största ökningarna i Kommunals och Handels kassor, och i exempelvis kassor som Industrijänstemännens och Hotell- och Restaurangs är ökningen hög både relativt och i absoluta tal.

Det av regeringen starkt omhuldade omvandlingstrycket i offentlig sektor, som hålls uppe genom indragning av statsbidrag och genom skattestoppet, medför att landstinget i Västmanland nyligen beslutat om nedskärningar inom sjukvården. Det kommer att ytterligare öka antalet arbetslösa kvinnor. Nedskärningarna beräknas beröra omkring 500 anställda, som i de allra flesta fall går direkt till arbetslöshet.

För samhället i sin helhet är det riktigare att övergångsvis behålla dessa människor i ett arbete; dessutom lönar det sig. Effekten av uppsägningarna borde kunna fördröjas i avvaktan på en bättre arbetsmarknad.

... och bland ungdomar

Antalet från a-kassan ersättningsberättigade ungdomar under 25 år uppgick 1991 till 1 172, i september 1992 var motsvarande siffra 1 859. I september 1993 var siffran 2 515. Det speglar emellertid inte hela verkligheten; på grund av svårigheterna att komma in på den reguljära arbetsmarknaden står många ungdomar utanför a-kassorna.

Byggarbetslösheten

Byggnads a-kassa hade för två år sedan 488 arbetslösa medlemmar. De ökade på ett år till 975 för att i september i år vara 1 192. Bostadsbyggandet

har praktiskt taget avstannat också i Västmanland, ROT-programmet har inte gjort någon verkan. Någon avsevärd ökning av statliga investeringar har inte skett i förhållande till vad som diskuterades vid interpellationsdebatten hösten 1991. Höskolebygget är i gång, byggandet av Mälarbanan pågår och byggandet av E 18 mellan Köping och Arboga håller på att starta. Trots dessa insatser har arbetslösheten blivit långt värre än vad som vid varje tidpunkt verkat troligt.

Industrins utveckling

I debatten 1991 pekade jag på utvecklingen hos några stora industriföretag i länet; den har dess värre blivit minst så dyster som kunde anas. Småföretagens utveckling hänger samman med hur det går för de stora. Följdriktigt har också de minskat antalet sysselsatta. Redan 1991 nämnde jag varsel på Volvo i Köping, och de har sedan dess blivit fler. Företaget har minskat antalet anställda från ca 3 000 till 2 000. Oro för effekterna av avtalet Volvo – Renault finns naturligtvis också. I Arboga, där FFV – Aerotech och Volvo Aero Support svarar för flygunderhåll m.m., ligger också avskedanden och varsel, i sämsta fall är omkring 300 personer berörda. En anledning är uteblivna militära beställningar. Också i Kungsör, med många småföretag, sviktar sysselsättningen kraftigt.

Den sjunkande industrisysselsättningen slår mot a-kassorna. Industri-tjänstemännens kassa redovisade i september 1991 313 arbetslösa, två år senare är arbetslösheten uppe i 1 039. Motsvarande arbetslöshetstal för Metall är 1 198 resp. 2 757.

Stödområde

På grund av nedgången i industrisysselsättningen, förstärkt av landstingets beslutade neddragningar inom sjukvården, arbetar kommunerna i västra Västmanland för att Kungsör, Arboga och Köping skall placeras i stödområde. Där finns redan tidigare fyra av länets kommuner, Fagersta, Norberg, Skinnskatteberg och Hallstahammar. Den sistnämnda kommunen hade en arbetslöshet på 16,3 % i september 1993. Det handlar alltså om arbetslöshetstal av norrländska mått, mitt i Sveriges mest industrialiserade region! Läget i kommunerna framgår av nedanstående tabell.

Arbetslösheten i Västmanland kommunvis 1991 och 1993

Kommun	1991	1993
Fagersta	6,6	12,9
Skinnskatteberg	8,0	12,9
Norberg	6,5	13,7
Köping	7,9	14,6
Arboga	6,7	13,3
Kungsör	5,6	13,0
Västerås	5,8	12,3
Hallstahammar	9,0	16,3
Surahammar	7,2	13,4
Sala	6,2	12,7
Heby	5,8	12,5

Den kommunala sysselsättningen har också minskat om än i mindre omfattning. Stor oro finns emellertid i kommunerna och landstinget över de olika förslag till förändrad skatteutjämning som nu diskuteras. I värsta fall kan den redan höga arbetslösheten komma att öka ytterligare genom att kommunernas resurser minskas. Omvandlingstrycket blir därvid ännu starkare, ett tryck som riskerar att pressa ut ännu fler i arbetslöshet.

Jag vill med anledning av den höga arbetslösheten ställa följande frågor till arbetsmarknadsministern:

1. Är arbetsmarknadsministern beredd att medverka till att lindra effekterna av uppsägningar inom sjukvården i Västmanland, exempelvis genom ekonomiska resurser för senareläggningar?
2. Är arbetsmarknadsministern beredd att överväga att placera kommunerna Kungsör, Arboga och Köping i stödområde?
3. Planerar regeringen nya statliga investeringar i eller sysselsättningsskapande beställningar i Västmanland?
4. Är arbetsmarknadsministern beredd att tillföra länsarbetsnämnden i Västmanland resurser av sådan omfattning att samma andel av de arbetslösa kan omfattas av åtgärder 1993 som 1991?

den 15 november

1993/94:60 av *Berith Eriksson* (v) till kulturministern om placeringen i häkte av personer som tagits i förvar m.m.:

Nyligen kunde man i tidningen Dagen läsa om en 23-årig statslös palestinsk kvinna, gravid i nionde månaden, som tagits i förvar och placerats i en polisarrest i samband med verkställighet av avvísingsbeslut.

Några dagar senare publicerade Idag en artikel om en 17-årig pojke från Sudan som sedan två månader är förvarstagen i Härlandafängelsets häktesavdelning. Han mår så dåligt av detta att han ges antidepressiva mediciner.

Det finns fler exempel på kvinnor i långt framskriden graviditet som tagits i förvar och placerats i polisarrest.

Av Kriminalvårdsstyrelsens statistik kan utläsas att närmare 3 000 personer per år hålls i förvar i Kriminalvårdsstyrelsens lokaler, dvs. häkten. Varje dag sitter ca 85 förvarstagna utlännningar i våra häkten.

Miljön i häktena är i högsta grad olämplig för människor som sökt skydd i Sverige och som skall avvisas därför att deras skäl inte bedömts vara tillräckligt starka för beviljande av asyl. Redan vetskapen att man skall tvingas återvända till det land man flytt från gör att dessa människor ofta mår dåligt psykiskt. Det strider mot allt förnuft att de skall placeras tillsammans med grova brottslingar och dessutom i praktiken undergå i stort sett samma behandling som de häktade. Häktena har inte möjlighet att i nämnvärd utsträckning bevilja särskilda lättnader för de förvarstagna t.ex. i fråga om kontakter med omvärlden.

Förutom att det i hög grad är inhumant att hålla förvarstagna människor inspärrade i häkten och polisarrester är det också olämpligt ur statsfinansiell synpunkt. Genomsnittlig dygnskostnad per häktad för hela landet är 1 675 kr. Kostnaden blir mycket hög på grund av kraven på rymningssäkerhet, på

förebyggande av att föremål smugglas ut från eller in till häktena osv. Om särskilda civila lokaler togs fram för förvar av utlänningar kan säkerhetsnivån sänkas och verksamheten förbilligas.

100 miljoner kronor har av regeringen öronmärkts för att polisen skall intensifiera arbetet med att verkställa avvisningar. Om detta arbete blir framgångsrikt kommer situationen för de redan överfulla häktena att bli ohållbar.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga statsrådet:

Vilka åtgärder är regeringen på kort och litet längre sikt beredd att vidta för att de som tagits i förvar inte skall placeras i häkten eller polisarrester?

50 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 15 november

1993/94:160 av *Göran Magnusson* (s) till justitieministern om dödsstraff m.m.:

Allt fler ungdomar i gymnasieåldern anser att Sverige skall återinföra dödsstraffet, visar en attitydundersökning Ungdomsbarometer 93. Enligt den vill 40 % av gymnasieeleverna att dödsstraffet återinförs. Fler pojkar än flickor har den uppfattningen; 48 respektive 35 %. Därtill skall läggas att närmare en fjärdedel av de tillfrågade ungdomarna hade svårigheter att ta ställning till frågan. Resultatet är mycket nedslående för alla som är emot dödsstraff och som värnar om humanism och en kriminalvård grundad på andra principer än vedergällning. Om opinionen för dödsstraff växer undergrävs Sveriges möjligheter att i FN driva kampen mot dödsstraff.

Under de senaste årens kriminalpolitiska debatt har ofta rests starka krav om hårdare tag och strängare straff. I den debatten återkommer också tankar på återinförande av interneringsstraffet.

Är justitieministern beredd att ta initiativ till och engagera regeringen i en bred upplysningsverksamhet mot interneringsstraff och dödsstraff?

1993/94:161 av *Birthe Sörestedt* (s) till arbetsmarknadsministern om åtgärder mot arbetslösheten:

Arbetsmarknadsministern sade vid Nordiska rådets möte i Mariehamn: "Om vi alla bryr oss om varandra tillräckligt mycket, klarar vi arbetslösheten. Det finns angelägna, viktiga uppgifter i omsorgen människor emellan, i omsorgen om våra barns och barnbarns livsmiljö".

Jag vill i anledning av detta uttalande fråga:

Vad menar arbetsmarknadsministern att vi konkret skall göra just nu?

1993/94:162 av *Pierre Schori* (s) till utrikesministern om fältsjukhuset i Somalia:

I den svåra situationen i Somalia har det svenska fältsjukhuset spelat en betydelsefull roll. Skadade har fått vård och somalisk personal har utbildats. Minst lika viktig är den förtroendeskapande effekt som sjukhuset har i den spända situationen. Det är särskilt viktigt i detta läge när FN-insatsen i Somalia håller på att återfå den humanitära karaktär den bör ha, vilket bl.a. FN:s biträdande generalsekreterare Jan Eliasson starkt argumenterat för.

FN har nu begärt att Sverige förlänger fältsjukhusets närvaro i Somalia, eller åtminstone lämnar kvar utrustningen så att annan personal kan ta vid. Enligt uppgift är regeringen inte beredd att tillmötesgå FN:s begäran. Regeringen sägs inte kunna komma överens om hur kostnaderna för insatsen skall fördelas. Försvarsministern lär ha motsatt sig delad finansiering från anslaget för fredsbevarande insatser.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utrikesministern:

Avser regeringen att säga nej till FN:s begäran om fortsatt stöd till fredsprocessen i Somalia genom det fältsjukhus som Sverige har bidragit med?

1993/94:163 av *Pierre Schori* (s) till utrikesministern om svensk kandidatur till FN:s säkerhetsråd:

Ett mycket viktigt inslag i svensk säkerhetspolitik har varit det aktiva engagemanget i Förenta nationerna. Sverige hade förra hösten en möjlighet att vinna en plats i FN:s säkerhetsråd, men lyckades inte. Sverige har sedan dess haft möjlighet att kandidera på nytt, med fullt nordiskt stöd.

Jag vill därför fråga utrikesministern:

Vilka åtgärder har regeringen vidtagit för att driva en kandidatur för Sverige till FN:s säkerhetsråd för åren 1995–96?

51 § Kammaren åtskildes kl. 21.25.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. ajourneringen kl. 16.40,

av andre vice talmannen därefter t.o.m. 35 § anf. 206 (delvis) och av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Innehållsförteckning

Prot. 1993/94:24
16 november 1993

Tisdagen den 16 november

1 § Justering av protokoll	1
2 § Ledighet	1
3 § Svar på fråga 1993/94:14 om utvecklingen i Ryssland	1
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Hans Göran Franck (s)	
4 § Svar på frågorna 1993/94:22 och 146 om inrikes strider i Turkiet m.m.	4
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Berith Eriksson (v)	
Ingela Mårtensson (fp)	
5 § Svar på fråga 1993/94:75 om stödet åt svenska medborgare som fängslats utomlands	8
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Hans Göran Franck (s)	
6 § Svar på frågorna 1993/94:71 och 93 om arbetslöshetsersättning och deltidsarbete	11
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Göte Jonsson (m)	
Arne Jansson (nyd)	
7 § Svar på fråga 1993/94:112 om arbetslöshetsersättningen	13
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Claus Zaar (nyd)	
8 § Svar på fråga 1993/94:73 om butikerna i glesbygd	15
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Karl-Erik Persson (v)	
9 § Svar på fråga 1993/94:97 om sysselsättningen i Vetlanda kommun	16
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Catarina Rönnung (s)	
10 § Svar på fråga 1993/94:100 om avreglering av elmarknaden ...	17
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Elvy Söderström (s)	
11 § Svar på fråga 1993/94:118 om företagshälsovården	18
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Barbro Westerholm (fp)	
12 § Svar på fråga 1993/94:126 om sysselsättningen i Stockholms skärgård	20
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Sylvia Lindgren (s)	
13 § Svar på fråga 1993/94:129 om företagshälsovården	23
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Göte Jonsson (m)	

14 § Svar på fråga 1993/94:131 om de funktionshindrade och lönebidragen	25
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Ingvar Björk (s)	
15 § Svar på fråga 1993/94:113 om studiestöd till kvinnor över 40 år	27
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Kristina Svensson (s)	
16 § Svar på fråga 1993/94:115 om högre konstutbildning i södra Sverige	30
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Olle Schmidt (fp)	
17 § Svar på fråga 1993/94:127 om professuren om kvinnors hälsa .	32
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Barbro Westerholm (fp)	
18 § Svar på fråga 1993/94:143 om den trätekniska forskningen . . .	34
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Bo Arvidson (m)	
19 § Svar på fråga 1993/94:151 om samordningen mellan högskolorna	36
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Björn Samuelson (v)	
20 § Svar på fråga 1993/94:152 om rekryteringen till högre studier	39
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Björn Samuelson (v)	
21 § Svar på fråga 1993/94:141 om Domän AB:s markområden med särskilda naturvärden	42
Näringsminister Per Westerberg (m)	
Stina Gustavsson (c)	
22 § Svar på frågorna 1993/94:150 och 153 om privatskolor	44
Statsrådet Beatrice Ask (m)	
Björn Samuelson (v)	
Ajournering	47
Återupptagna förhandlingar	47
23 § Svar på fråga 1993/94:140 om den militära dykarutbildningen	47
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Yvonne Sandberg-Fries (s)	
24 § Svar på fråga 1993/94:158 om medlemskap i IEPG	50
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Ingela Mårtensson (fp)	
25 § Svar på fråga 1993/94:45 om åsiktsfrihet och medborgarskap .	52
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Kenneth Attefors (nyd)	
26 § Svar på fråga 1993/94:119 om EES-avtalet och alkoholmonopolet	53
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Sten Andersson i Malmö (m)	
27 § Svar på fråga 1993/94:128 om amning och pappaledighet	54
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Margareta Israelsson (s)	

28 §	Svar på fråga 1993/94:144 om förslaget om vårdnadsbidrag . . . Socialminister Bengt Westerberg (fp) Birgitta Dahl (s)	57	Prot. 1993/94:24 16 november 1993
29 §	Svar på fråga 1993/94:104 om folkrörelsernas engagemang i flyk- tingmottagandet Kulturminister Birgit Friggebo (fp) Inge Carlsson (s)	60	
30 §	Svar på fråga 1993/94:122 om konststölden på Moderna museet Kulturminister Birgit Friggebo (fp) Åke Gustavsson (s)	62	
31 §	Svar på fråga 1993/94:125 om asylsökandes hälsotillstånd Kulturminister Birgit Friggebo (fp) Åke Carnerö (kds)	66	
32 §	Svar på fråga 1993/94:133 om fördelningsprinciper vid kommun- placering av flyktingar Kulturminister Birgit Friggebo (fp) Lars Biörck (m)	68	
33 §	Svar på fråga 1993/94:148 om Utlänningsnämndens reserapport om Ryssland och Ukraina Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	70	
34 §	Svar på frågorna 1993/94:74, 82, 85, 137, 138 och 139 om Njaka- fjäll Miljöminister Olof Johansson (c) Jan Jennehag (v) Rose-Marie Frebran (kds) Sigge Godin (fp) John Andersson (-)	71	
35 §	Svar på fråga 1993/94:91 om utsläpp av miljöfarliga ämnen från fartyg m.m. Miljöminister Olof Johansson (c) Ulla Pettersson (s)	79	
36 §	Svar på fråga 1993/94:120 om blyhagel Miljöminister Olof Johansson (c) Rose-Marie Frebran (kds)	82	
37 §	Svar på fråga 1993/94:124 om tryckimpregnerat virke Miljöminister Olof Johansson (c) Carl Olov Persson (kds)	85	
38 §	Svar på fråga 1993/94:123 om psykiatrisk vård vid fängelser och häkten Justitieminister Gun Hellsvik (m) Hans Göran Franck (s)	87	
39 §	Svar på fråga 1993/94:110 om företagshälsovården och det s.k. husläkarsystemet Statsrådet Bo Könberg (fp) Elisabeth Fleetwood (m)	90	
40 §	Svar på fråga 1993/94:111 om högkostnadsskyddet och företags- hälsovården Statsrådet Bo Könberg (fp)	93	

	Elisabeth Fleetwood (m)	
41 §	Svar på fråga 1993/94:116 om frihet att välja husläkare	95
	Statsrådet Bo Könberg (fp)	
	Maud Ekendahl (m)	
42 §	Svar på frågorna 1993/94:132 och 157 om plötslig spädbarnsdöd	96
	Statsrådet Bo Könberg (fp)	
	Margareta Israelsson (s)	
	Lotta Edholm (fp)	
43 §	Svar på fråga 1993/94:135 om amalgam	99
	Statsrådet Bo Könberg (fp)	
	Birgitta Dahl (s)	
44 §	Svar på fråga 1993/94:145 om sjukförsäkringen	101
	Statsrådet Bo Könberg (fp)	
	Arne Jansson (nyd)	
45 §	Svar på frågorna 1993/94:154 och 159 om förtidspension m.m.	104
	Statsrådet Bo Könberg (fp)	
	Kenneth Lantz (kds)	
	Claus Zaar (nyd)	
46 §	Hänvisning av ärenden till utskott	107
47 §	Förnyad bordläggning	107
48 §	Bordläggning	108
49 §	Anmälan om interpellationer	
	1993/94:56 av Eva Johansson (s) om studie- och yrkesorienteringen, m.m.	108
	1993/94:57 av Eva Johansson (s) om högre utbildning i Stockholmsregionen	109
	1993/94:58 av Lars Stjernkvist (s) om bostadsmarknaden	110
	1993/94:59 av Göran Magnusson (s) om arbetsmarknadssituationen i Västmanland	111
	1993/94:60 av Berith Eriksson (v) om placeringen i häkte av personer som tagits i förvar m.m.	114
50 §	Anmälan om frågor	
	1993/94:160 av Göran Magnusson (s) om dödsstraff m.m.	115
	1993/94:161 av Birthe Sörestedt (s) om åtgärder mot arbetslösheten	115
	1993/94:162 av Pierre Schori (s) om fältsjukhuset i Somalia	116
	1993/94:163 av Pierre Schori (s) om svensk kandidatur till FN:s säkerhetsråd	116